

Přílohy

Příloha 1 Vzory informovaných souhlasů	253
Příloha 1 a) Informovaný souhlas vedení vzdělávací instituce.....	253
Příloha 1 b) Informovaný souhlas zákonných zástupců.....	256
Příloha 1 c) Dopis pro zákonné zástupce – žádost o vyplnění informovaných souhlasů	259
Příloha 1 d) Informovaný souhlas účastníků výzkumu.....	260
Příloha 1 e) Informovaný souhlas vedení vzdělávací instituce – pokračování výzkumu	262
Příloha 1 f) Dopis pro zákonné zástupce – pokračování výzkumu.....	264
Příloha 2 Závěrečná zpráva GA UK.....	265
Příloha 3 Evidence tvorby podkladů pro experimentální vyučování	268
Příloha 3 a) Evidence etických hodnot	269
Příloha 3 b) Evidence podnětů a výchovných a uměleckých cílů zamýšlených v rámci experimentálního vyučování	270
Příloha 3 c) Evidence výchovných a uměleckých cílů	271
Příloha 3 d) Evidence etických hodnot v aplikaci na hudebně interdisciplinární autorský scénář experimentálního vyučování.....	273
Příloha 4 Autorský scénář experimentálního vyučování	276
Příloha 4 a) Vroucné přání.....	278
Příloha 4 b) Cesta za vzpomínkami	282
Příloha 4 c) Kouzelná slovíčka	286
Příloha 4 d) Nejsi sama	290
Příloha 4 e) Nenahraditelná věc	295
Příloha 4 f) Ochránci.....	299
Příloha 4 g) Nový člen rodiny.....	302
Příloha 4 h) Babinka	306
Příloha 4 i) Pomoc v nouzi.....	310
Příloha 4 j) Vyznání	314

Příloha 5 Notové záznamy autorských písní	318
Příloha 5 a) Vroucné přání – Zdravá Andělka	319
Příloha 5 b) Vroucné přání – Nemocná Andělka.....	320
Příloha 5 c) Třídíme	321
Příloha 5 d) Kouzelná slovíčka	322
Příloha 5 e) Babičko, vyprávěj!	323
Příloha 5 f) Každá věc má svou hodnotu	324
Příloha 5 g) Roz-rou-ru	325
Příloha 5 h) Sourozenci.....	326
Příloha 5 i) Záchranáři	327
Příloha 5 j) Přítel.....	328
Příloha 5 k) Láska	329
Příloha 6 Přehled textů písní.....	330
Příloha 6 a) Vroucné přání – Zdravá Andělka	330
Příloha 6 b) Vroucné přání – Nemocná Andělka.....	330
Příloha 6 c) Třídíme	330
Příloha 6 d) Kouzelná slovíčka	330
Příloha 6 e) Babičko, vyprávěj!	331
Příloha 6 f) Každá věc má svou hodnotu	332
Příloha 6 g) Roz-rou-ru	332
Příloha 6 h) Sourozenci.....	332
Příloha 6 i) Záchranáři	333
Příloha 6 j) Přítel.....	333
Příloha 6 k) Láska	334
Příloha 7 Seznam autorských klavírních doprovodů na přiloženém CD.....	335
Příloha 8 Díla výtvarného umění, fotografie a další vizuální prvky použité v experimentálním vyučování	336
Příloha 8 a) Pablo Picasso – Dítě s holoubkem	336

Příloha 8 b) Vincent Van Gogh – Domy v Auvers	337
Příloha 8 c) Fotografie – Skládka odpadu.....	338
Příloha 8 d) Kryštof Kintera – My všichni chceme být očištění.....	339
Příloha 8 e) Kouzelná slovíčka – Dramatizace	340
Příloha 8 f) Josef Vrážela – Charita Nový Hrozenkov	341
Příloha 8 g) Fotografie – Šťastní senioři.....	342
Příloha 8 h) Peter Colten – Smutná seniorka	343
Příloha 8 i) Fotografie – Babiččino obětí.....	344
Příloha 8 j) Fotografie –Nahraditelné a nenahraditelné věci	345
Příloha 8 k) Fotografie – Japonsko	347
Příloha 8 l) Fotografie – Novorozenec (pláč)	348
Příloha 8 m) Fotografie – Novorozenec (spánek).....	349
Příloha 8 n) Fotografie – Novorozenec (smích)	350
Příloha 8 o) Fotografie – Dítě (rozrušení).....	351
Příloha 8 p) Fotografie – Dítě (smutek).....	352
Příloha 8 q) Fotografie – Trýzněné zvíře	353
Příloha 8 r) Fotografie – Zvíře, o které je pečováno 1	354
Příloha 8 s) Fotografie – Zvíře, o které je pečováno 2.....	355
Příloha 8 t) Andre Kogn – Přátelé.....	356
Příloha 8 u) Willem Haenraets – Pár	357
Příloha 8 v) Willem Haenraets – Pár 1	358
Příloha 9 Záznamové archy pro účastníky výzkumu.....	359
Příloha 9 a) Záznamový arch Vroucné přání	359
Příloha 9 b) Záznamový arch Cesta za vzpomínkami.....	359
Příloha 9 c) Záznamový arch Kouzelná slovíčka	360
Příloha 9 d) Záznamový arch Nenahraditelná věc	360
Příloha 9 e) Záznamový arch Nejsi sama	361
Příloha 9 f) Záznamový arch Ochránci	362

Příloha 9 g) Záznamový arch Nový člen rodiny	362
Příloha 9 h) Záznamový arch Babinka.....	363
Příloha 9 i) Záznamový arch Pomoc v nouzi	363
Příloha 9 j) Záznamový arch Vyznání	364
Příloha 10 Nástroje pro individuální rozhovor	365
Příloha 10 a) Rozhovor Vroucné přání	365
Příloha 10 b) Rozhovor Cesta za vzpomínkami	365
Příloha 10 c) Rozhovor Kouzelná slovíčka.....	365
Příloha 10 d) Rozhovor Nejsi sama	366
Příloha 10 e) Rozhovor Nenahraditelná věc	366
Příloha 10 f) Rozhovor Ochránci	367
Příloha 10 g) Rozhovor Nový člen rodiny	367
Příloha 10 h) Rozhovor Babinka.....	367
Příloha 10 i) Rozhovor Pomoc v nouzi	368
Příloha 10 j) Rozhovor Vyznání	368
Příloha 11 Brainstorming – vstupy a výstupy lekcí experimentálního vyučování	369
11 a) Vroucné přání	370
11 b) Cesta za vzpomínkami	370
11 c) Kouzelná slovíčka	371
11 d) Nejsi sama.....	371
11 e) Nenahraditelná věc.....	372
11 f) Ochránci	372
11 g) Nový člen rodiny	373
11 h) Babinka.....	373
11 i) Pomoc v nouzi	374
11 j) Vyznání.....	375
Příloha 12 Případové studie	376
Respondent č. 1.....	376

Respondent č. 2.....	380
Respondent č. 3.....	384
Respondent č. 4.....	387
Respondent č. 5.....	390
Respondent č. 6.....	392
Respondent č. 7.....	395
Respondent č. 8.....	398
Respondent č. 9.....	401
Respondent č. 10.....	404
Respondent č. 11.....	407
Respondent č. 12.....	410
Respondent č. 13.....	413
Respondent č. 14.....	416
Respondent č. 15.....	419
Respondent č. 16.....	423

Příloha 1 Vzory informovaných souhlasů

Kontext: součástí přílohy jsou informované souhlasy schválené v roce 2019 v rámci žádosti pro Komisi pro etiku ve výzkumu Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Informované souhlasy jsme směřovali na vedení instituce zapojené do výzkumu, zákonné zástupce účastníků výzkumu a účastníky výzkumu. Dále předkládáme několik oznámení pro zákonné zástupce, která dokumentují komunikaci týkající se přípravy výzkumu.

Příloha 1 a) Informovaný souhlas vedení vzdělávací instituce

Informovaný souhlas ředitele k zahrnutí vzdělávací instituce do kvalitativního výzkumu

Vážená paní ředitelko,

jmenuji se Marie Dunovská a jsem absolventkou magisterského studijního programu Učitelství pro 1. stupeň ZŠ na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Studium jsem prohloubila o dvě specializace – výtvarnou a hudební. Nyní působím jako interní doktorandka na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy pod vedením doc. PaedDr. Miloše Kodejšky, CSc. (miloss.kds@atlas.cz). Vyučuji na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, mám pedagogickou praxi na 1. stupni základní školy. Jsem členkou pěveckého sboru a orchestru, zároveň se aktivně věnuji umělecké činnosti jako klavíristka a houslistka a organizuji umělecké aktivity pro děti, studenty i dospělé.

Název mé disertační práce je *Umělecko-výchovné kontexty hudební pedagogiky v inovaci primárního vzdělávání*. Součástí disertační práce je kvalitativní výzkum, jehož obsahem je kvalitativní výzkumný projekt zahrnující inovativní koncept výuky hudební výchovy.

Výuka bude zaměřena na rozvoj hudebních a dalších uměleckých dovedností v rámci propojení esteticko-výchovných oblastí a na osobnostní rozvoj.

Výzkumná zjištění z tohoto výzkumu přispějí k objevení nových možností, technik a přístupů obohacujících hudební vzdělávání ve spojitosti s osobnostním rozvojem dítěte.

Výzkum realizujeme v rozmezí jednoho školního roku. Do výzkumu zahrneme experimentální vyučování, pozorování, rozhovory a tvořivé a inovativní prvky výuky. Pozorování bude během každé hodiny zařazené do výzkumu a pro porovnání i v adekvátním počtu běžných hodin probíhat prostřednictvím audiovizuální techniky.

Výzkum je podpořen Grantovou agenturou Univerzity Karlovy.

Účast ve výzkumu, resp. zařazení žáka do zpracování dat pro výzkumné účely je dobrovolné a je možné z něj v jakékoli fázi odstoupit. Rozhodnutí neúčastnit se či neplnit některé z úloh budu respektovat a nebudou z něj plynout žádné následky ani pro dítě, zákonné zástupce a ani pro školu.

Veškerá výzkumná data anonymizujeme, identifikační údaje nahradíme náhodnými číslicemi. Veškerá data uchováme do roku 2021 v soukromém výzkumném archivu. Toto období může být prodlouženo na základě využití materiálů pro publikační a pedagogické účely.

Výsledky výzkumu budou součástí disertační práce a mohou být použity ve výzkumných pracích, publikacích a veřejných prezentacích.

Za Váš písemný souhlas s účastí Vaší základní školy ve výzkumném projektu Vám děkuji.

Mgr. Marie Dunovská

Souhlas se zahrnutím vzdělávací instituce do kvalitativního výzkumu

	Ano	Ne
Četl/a jsem informace o výzkumném projektu.	☐	☐
Souhlasím s účastí základní školy v tomto výzkumném projektu.	☐	☐
Rozumím, že zařazení žáků do zpracování dat pro účely výzkumu je dobrovolné.	☐	☐
Souhlasím s pořizováním audiovizuálních záznamů výuky.	☐	☐
Rozumím, že výzkumná data budou anonymizována, a že osobní údaje žáků nebudou identifikovatelné.	☐	☐
Rozumím, že informace budou uchovávány na bezpečném úložišti řešitelky výzkumu.	☐	☐
Dávám povolení k využití výsledků výzkumu v disertační práci, odborných příspěvcích, publikacích a veřejné prezentaci.	☐	☐
Dávám povolení prodloužit dobu uchování informací, pokud se ukáže, že jsou zjištění výzkumu užitečná pro budoucí publikování.	☐	☐

Jméno ředitelky školy (VELKÝMI PÍSMENY):

Podpis ředitelky školy:

Email ředitelky školy:

Datum podpisu ředitelky školy:

Podpis řešitelky:

Datum podpisu řešitelky:

Příloha 1 b) Informovaný souhlas zákonných zástupců

Informovaný souhlas zákonného zástupce k zahrnutí dítěte do kvalitativního výzkumu

Vážení zákonní zástupci,

dovolte, abych se Vám ještě jednou představila. Jmenuji se Marie Dunovská a v této třídě bych ráda provedla výzkumné šetření vztahující se k tvorbě mé disertační práce. Ráda bych Vám v tomto dokumentu přiblížila podobu mého působení v 1. třídě.

- 1) Běžná výuka dle ŠVP: výuka v průběhu školního roku bude vycházet ze školního vzdělávacího programu schváleného vedením školy. Většina hodin umění bude vedena běžným způsobem, to znamená, že např. v hudební výchově se budou děti učit zpívat, hrát na hudební nástroje, poslouchat hudbu, rozvíjet se v hudebně pohybových aktivitách a vytvářet si pozitivní vztah k hudbě.
- 2) Obohacená (inovativní) výuka: v 10-15 lekcích rovnoměrně rozložených do školního roku budu také rozvíjet všechny tyto hudební činnosti, ale navíc budu napříč předměty obohacovat o svoji autorskou uměleckou tvorbu pro děti – písně, skladby a příběhy, jejichž součástí se stanou jako zmíněné hudební aktivity, tak činnosti výtvarné, literární, dramatické. Díky zapojení hudebních příběhů bude každá z těchto hodin pro děti originální, motivační a více ucelená. Dám jim možnost poznávat hudbu i poznávat prostřednictvím hudby.
- 3) Cíle výzkumu: tento způsob výuky pomůže dětem objevovat krásu umění i formovat jejich osobnostní rozvoj a je součástí našeho výzkumu v rámci disertační práce s názvem *Umělecko-výchovné kontexty hudební pedagogiky v inovaci primárního vzdělávání*. Pro svůj výzkum jsem navíc získala podporu Grantové agentury Univerzity Karlovy. Tuto práci v hodinách vnímám jako přípravu pro stanovení nových tvůrčích postupů ve výuce a vytvoření nových výukových materiálů pro učitele hudební výchovy v České republice.
- 4) Přínos pro děti: děti se budou prostřednictvím propojení uměleckých disciplín učit přemýšlet v souvislostech, učit se komunikovat, diskutovat i naslouchat, formulovat a vyjadřovat své myšlenky a nápady. Tyto dovednosti pak využijí v dalších předmětech ve škole i v životě. Proto je důležité začít s výzkumem již v 1. třídě základní školy. Už Jan Amos Komenský říkal, že na dobrém počátku vše záleží.
- 5) GDPR: výuku těchto 10-15 lekcí bych chtěla zaznamenávat na audiovizuální techniku, abych mohla výuku dále zkoumat a hledat neoptimálnější varianty propojení hudby a dalších uměleckých předmětů pro další využitelnost v pedagogické praxi. Veškerá výzkumná data anonymizuji, identifikační údaje nahradím náhodnými číslicemi. Data

uchovám do roku 2021 v soukromém výzkumném archivu. Toto období může být prodlouženo na základě využití anonymizovaných materiálů pro publikační a pedagogické účely. Anonymizované výsledky výzkumu budou součástí méj disertační práce a mohou být použity ve výzkumných pracích, publikacích a veřejných prezentacích.

- 6) Princip dobrovolnosti: účast ve výzkumu, resp. zařazení žáka do zpracování dat pro výzkumné účely je dobrovolné a je možné z něj v jakékoli fázi odstoupit. Rozhodnutí neúčastnit se či neplnit některé z úloh budu respektovat a nebudou z něj plynout žádné následky ani pro dítě, zákonné zástupce a ani pro školu. Zároveň doporučuji mít na paměti, že veškerá práce ve škole je v zájmu dítěte a prosím o zvážení, aby případné vyčlenění dítěte ze společné práce nemohlo být dítěti líto.
- 7) Informovanost: během školního roku se můžete kdykoliv o práci vašeho dítěte a probíhající inovativní výuce informovat.

Aby bylo možné vzdělávání dětí uvedeným způsobem obohacovat, chtěla bych požádat o Váš souhlas, bez kterého svůj výzkum nemohu realizovat. Za Váš písemný souhlas s účastí Vašeho dítěte ve výzkumném projektu velice děkuji. Pokud byste chtěli cokoli blíže vysvětlit či měli jakékoli dotazy, prosím, kontaktujte mě.

Mgr. Marie Dunovská

Školitel: doc. PaedDr. Miloš Kodejška, CSc.

Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta

Souhlas se zahrnutím dítěte do kvalitativního výzkumu

	Ano	Ne
Četl/a jsem informace o výzkumném projektu.	☐	☐
Souhlasím s účastí mého dítěte v tomto výzkumném projektu.	☐	☐
Rozumím, že zařazení žáka do zpracování dat pro účely výzkumu je dobrovolné.	☐	☐
Souhlasím s pořizováním audiovizuálních záznamů výuky.	☐	☐
Rozumím, že výzkumná data budou anonymizována, a že osobní údaje žáků nebudou identifikovatelné.	☐	☐
Rozumím, že informace budou uchovávány na bezpečném úložišti řešitelky výzkumu.	☐	☐
Dávám povolení k využití výsledků výzkumu v disertační práci, odborných příspěvcích, publikacích a veřejné prezentaci.	☐	☐
Dávám povolení prodloužit dobu uchování informací, pokud se ukáže, že jsou zjištění výzkumu užitečná pro budoucí publikování.	☐	☐

Jméno zákonného zástupce žáka (VELKÝMI PÍSMENY):

Jméno dítěte (VELKÝMI PÍSMENY):

Podpis zákonného zástupce žáka:

Email zákonného zástupce žáka:

Datum podpisu zákonného zástupce žáka:

Podpis řešitelky:

Datum podpisu řešitelky:

Příloha 1 c) Dopis pro zákonné zástupce – žádost o vyplnění informovaných souhlasů

Žádost o vyplnění informovaných souhlasů

9. 10. 2019

Vážení zákonní zástupci,

žáci 1. třídy mají za sebou první měsíc výuky hudební výchovy. Těší mě, že děti o hudbu jeví viditelný zájem a na základě naší společné práce se hudebně rozvíjejí.

Ráda bych využila uměleckého potenciálu této třídy i jednotlivých žáků a v hodinách hudební výchovy začala provádět svůj výzkum, o kterém jsem Vás obecně informovala v červnu 2019.

Po dětech Vám posílám dokument a chtěla bych Vás požádat o jeho přečtení a vyplnění. Omlouvám se za jeho šíři, ale pro Vaši informovanost uvádím také podrobnosti.

Prosím Vás o zaslání souhlasu zpět po dětech do středy 16. 10. 2019.

Ředitelka školy, výchovná poradkyně a třídní učitelka s provedením výzkumu souhlasí.

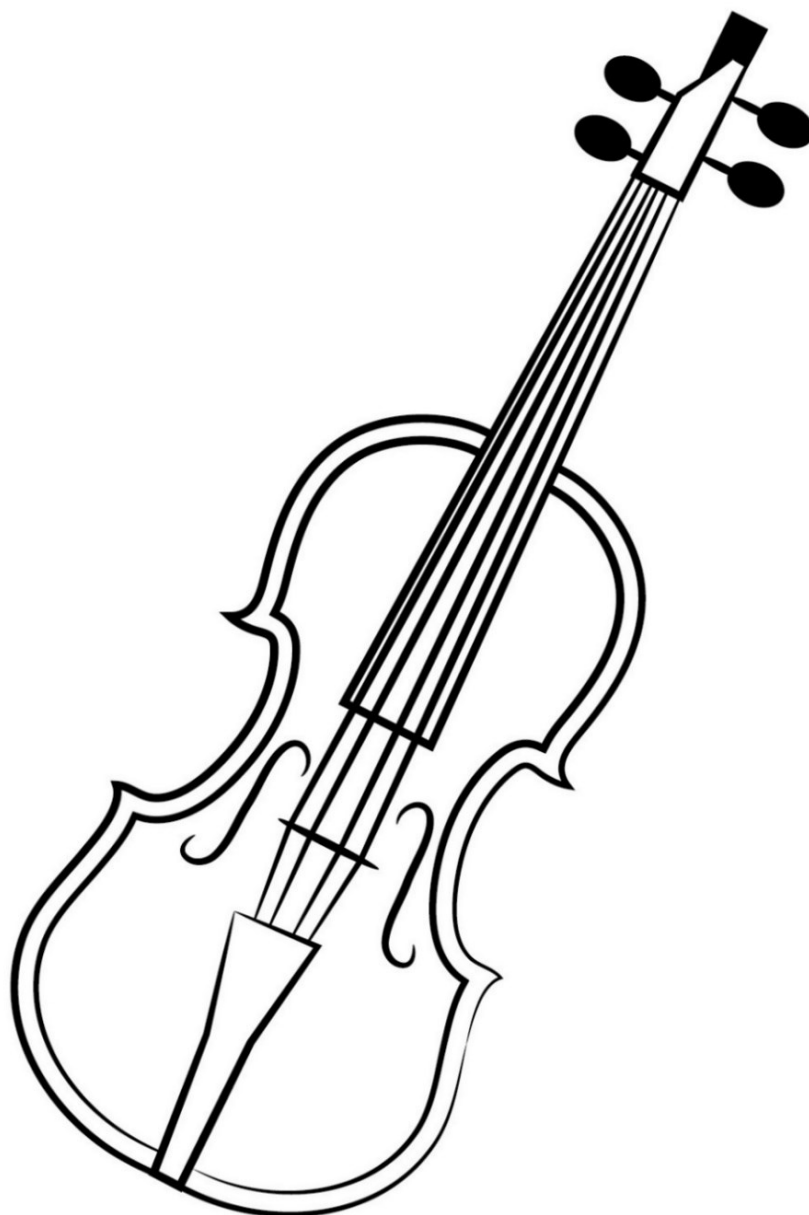
V případě jakýchkoliv dotazů mne, prosím, kontaktujte.

Děkuji Vám za spolupráci

Marie Dunovská

Příloha 1 d) Informovaný souhlas účastníků výzkumu

Informované svolení žáků s účastí ve výzkumu

JMÉNO DÍTĚTE: _____

Datum souhlasu dítěte:

Podpis řešitelky:

Datum podpisu řešitelky:

Doplnění:

Souhlasu od účastníků výzkumu na počátku školní docházky předchází představení výzkumu. Adekvátně jejich věku je informujeme o práci v běžných a experimentálních hodinách. Jelikož většina účastníků nebude umět psát ani číst, svolení k participaci ve výzkumu budou moci prostřednictvím vybarvení obrázku houslí¹.

Prostřednictvím následujícího textu představíme dětem výzkum.

Milé děti,

již jsme spolu prožily několik hodin hudební výchovy, v některých dalších hodinách spolu budeme ještě také číst nejrůznější příběhy a k nim zpívat, hrát na hudební nástroje, které máme v učebně, poslouchat hudbu a také tančit, někdy budeme i výtvarně tvořit. Budeme si také společně povídat o tom, co nového jsme zažily a naučily se.

Záleží mi na tom, abyste se při naší společné práci cítily dobře, bezpečně a rády se něco nového dozvěděly.

Pokud se před začátkem nebo v průběhu výuky nebudete cítit dobře, například Vám bude špatně od žaludku či cokoli jiného, což se může stát v jakékoliv vyučovací hodině, prosím, nebojte se, hned mi to řekněte a já Vám pomohu.

Naši společnou práci budu natáčet na video, abych já sama věděla, kde mohu naši práci zlepšit a mohla jsem připravit podklady pro další děti, které budou podle našich hodin v budoucnu pracovat.

Pokud pro vás bude některá aktivita obtížná, nebudete rozumět, co máte dělat, nebudete se chtít do některé aktivity zapojit nebo ji nebudete chtít dokončit, prosím, řekněte mi to.

Rozuměly jste všemu, co jsem Vám nyní řekla? Chtěl by se někdo na něco zeptat?

Nyní se můžete samy dobrovolně rozhodnout:

Jestli se chcete zapojit do aktivit, které jsem Vám nyní představila a budete chtít slyšet příběhy, tvořit a povídat si o tom, co ve škole společně s uměním zažijeme, vybarvěte housličky.

Jestli se nechcete zapojit do aktivit, které jsem Vám nyní představila a nebudete chtít slyšet příběhy, tvořit a povídat si o tom, co ve škole společně s uměním zažijeme, nevybarvujte housličky.

¹Zwerg Geige Malvorlage [online]. Dostupné z:<https://speechfoodie.com/zwerg-geige-malvorlage/>

Příloha 1 e) Informovaný souhlas vedení vzdělávací instituce – pokračování výzkumu

Informovaný souhlas ředitele k zahrnutí vzdělávací instituce do kvalitativního výzkumu

Vážená paní ředitelko,

díky mimořádné situaci a nouzovému stavu v ČR musel být přerušen můj výzkum na této základní škole. Navrhuji, aby v něm bylo navázáno následující školní rok v hodinách hudební výchovy ve 2. třídě.

Do výzkumu bude zahrnuto experimentální vyučování, pozorování, rozhovory a tvořivé a inovativní prvky výuky. Pozorování bude probíhat prostřednictvím audiovizuální techniky během každé hodiny zařazené do výzkumu a pro porovnání i v adekvátním počtu běžných hodin.

Výzkum je podpořen Grantovou agenturou Univerzity Karlovy.

Účast ve výzkumu, resp. zařazení žáka do zpracování dat pro výzkumné účely, je dobrovolné a je možné z něj v jakékoli fázi odstoupit. Rozhodnutí neúčastnit se či neplnit některé z úloh budu respektovat a nebudou z něj plynout žádné následky ani pro dítě, zákonné zástupce a ani pro školu.

Veškerá výzkumná data budou anonymizována, identifikační údaje budou nahrazeny náhodnými číslicemi. Veškerá data budou uchovávána do roku 2021 v mém soukromém výzkumném archivu. Toto období může být prodlouženo na základě využití materiálů pro publikační a pedagogické účely.

Výsledky výzkumu budou součástí disertační práce a mohou být použity ve výzkumných pracích, publikacích a veřejných prezentacích.

Za Váš písemný souhlas s účastí Vaší základní školy ve výzkumném projektu i v dalším školním roce Vám děkuji.

Mgr. Marie Dunovská

Souhlas se zahrnutím vzdělávací instituce do kvalitativního výzkumu

	Ano	Ne
Četl/a jsem informace o výzkumném projektu.	☐	☐
Souhlasím s účastí základní školy v tomto výzkumném projektu.	☐	☐
Rozumím, že zařazení žáků do zpracování dat pro účely výzkumu je dobrovolné.	☐	☐
Souhlasím s pořizováním audiovizuálních záznamů výuky.	☐	☐
Rozumím, že výzkumná data budou anonymizována, a že osobní údaje žáků nebudou identifikovatelné.	☐	☐
Rozumím, že informace budou uchovávány na bezpečném úložišti řešitelky výzkumu.	☐	☐
Dávám povolení k využití výsledků výzkumu v disertační práci, odborných příspěvcích, publikacích a veřejné prezentaci.	☐	☐
Dávám povolení prodloužit dobu uchování informací, pokud se ukáže, že jsou zjištění výzkumu užitečná pro budoucí publikování.	☐	☐

Jméno zákonného zástupce žáka (VELKÝMI PÍSMENY):

Jméno dítěte (VELKÝMI PÍSMENY):

Podpis zákonného zástupce žáka:

Email zákonného zástupce žáka:

Datum podpisu zákonného zástupce žáka:

Podpis řešitelky:

Datum podpisu řešitelky:

Příloha 1 f) Dopis pro zákonné zástupce – pokračování výzkumu

Pokračování výzkumu

1. 9. 2020

Vážení zákonní zástupci,

srdečně Vás i děti vítám v novém školním roce, ve kterém bude navázáno na započatý výzkum, který v předešlém školním roce musel být z důvodu uzavření škol a omezení výuky hudební výchovy přerušen.

Doufáme, že situace bude příznivá a budeme se moci setkávat a prožít maximum připraveného pro výzkum.

V případě jakýchkoli dotazů mě, prosím, kontaktujte.

Nadějeplný začátek školního roku přeje

Marie Dunovská

Příloha 2 Závěrečná zpráva GA UK

Kontext: příloha obsahuje závěrečnou zprávu a splnění cílů výzkumného projektu, v rámci kterého se nám podařilo v letech 2018–2020 získat podporu od Grantové agentury Univerzity Karlovy s názvem Transdidaktické inovace v počátku hudebního vzdělávání v základní škole (číslo projektu 1480218). Vedoucím projektu byl doc. PaedDr. Miloš Kodejška, CSc. a hlavní řešitelkou: Mgr. Marie Dunovská.

Závěrečná zpráva

Výzkumný projekt Transdidaktické inovace v počátku hudebního vzdělávání v základní škole charakterizoval z vědeckého pohledu problematiku transdidaktiky a provedl její dedukci do praktické roviny uměleckého výchovného vzdělávání. Zaměřil se na podporu inovace vzdělávání v duchu ideálů pedagogické reformy založené na integrativitě, sociokonstruktivismu, polyestetickém přístupu ke vzdělávání a též na respektu k dětskému citovému a osobnostnímu rozvoji.

Rozšíření těchto myšlenek se uskutečnilo v rámci mezinárodních doktorandských konferencí v Praze pod názvem Teorie a praxe hudební výchovy V a VI, na mezinárodní doktorandské konferenci Aktuálne trendy teórie a praxe hudobnej edukácie IV v Bánské Bystrici, dále publikováním ve vědeckých sbornících, v časopise Hudební výchova, vydáním recenzované hudebně interdisciplinární publikace, a také díky řadě setkání např. v rámci konference Hudební výchova pro 3. tisíciletí v Ústí nad Labem či v rámci odborné stáže hlavní řešitelky na Slovensku apod. Přínos pro fakultu představují odborné výstupy i způsob tvorby některých z nich. Ten umožňoval aplikovat transdidaktiku do didaktiky uměleckých předmětů KHV PedF UK. Vedoucí a hlavní řešitelka dosáhli kooperace pedagogů a studentů. Projekt obohatil vzdělávací obor Učitelství pro mateřské školy. Výsledky je možné využívat i nadále v tomto oboru, a také v oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ i studijních oborech VVP s uměleckým zaměřením. Komise pro etiku ve výzkumu PedF UK vydala na základě předložené žádosti k tomuto výzkumnému projektu souhlasné stanovisko. Aplikační fáze do konkrétního všeobecného vzdělávání v českých základních školách proběhla dle plánu.

Výzkum potvrdil uvedené záměry pro vysokoškolské vzdělávání, primární vzdělávání, výzkum a vývoj v oblasti vyhledávání a podpory lidských zdrojů (umělecky talentovaných studentů, včetně dětí), což konvenuje s evropským programem Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Projekt byl realizován dle plánu ve všech letech jeho trvání. Stanovené cíle byly naplněny a v některých aspektech byl obohacen jejich původně stanovený rámec. Vedoucí a hlavní řešitelka dlouhodobě pracovali s kolektivem studentů VŠ, s pedagogy, se žáky ZŠ, s rodiči, s vedením ZŠ atd. Hlavní řešitelka získala díky výzkumu nové profesní kontakty a zkušenosti, v rámci řešení výzkumného projektu se dostávala do různých profesních rolí. Tato práce byla časově, organizačně i finančně náročná. Finanční prostředky od GA UK byly využity dle plánovaného rozpočtu a byly významnou podporou, které si řešitelský tým váží. Čerpání bylo řádně zdokumentováno. Klíčová byla také supervize vedoucího grantového projektu doc. PaedDr. Miloše Kodejšky, CSc., který svým profesionálním i lidským vkladem pozitivně ovlivnil průběh i dokončení projektu.

Hlavní řešitelka, vedoucí projektu i všichni zainteresovaní děkují za podporu GA UK.

Splnění cílů projektu

Stanovené cíle projektu byly naplněny a v některých aspektech byl obohacen jejich původně stanovený rámec.

Podarilo se navázat na odbornou práci prof. PaedDr. Jaroslava Herdena, CSc., jehož pedagogická osobnost a ojedinělá hudebně interdisciplinární tvorba inspirovala řešitelský tým. Vedoucí a řešitelka se rozhodli autentickým způsobem zapojit a netradičně rozvíjet budoucí pedagogy. Vytvořili kreativní tým studentů, které postupně hudebně interdisciplinárně rozvíjeli. Práce s tvůrčím kolektivem byla prezentována hlavní řešitelkou na MŠMT ČR v Praze v roce 2019 v rámci visegrádské doktorandské konference Teorie a praxe hudební výchovy VI. Detaily této součinnosti byly uvedeny ve vědeckém sborníku Teorie a praxe hudební výchovy VI v příspěvku Hudebně integrativní tvorba studentů Katedry hudební výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy.

Vznikl materiál, který svým charakterem přispívá k hudebnímu i dalšímu umělecko-výchovnému vzdělávání. Jedná se o řadu motivačních modelů – konkrétně 11 hudebně integrativních pohádek, které byly rozvinuty v tvorbu komplexně umělecko-výchovné integrativní recenzované publikace Hudební pohádky se zpěvníčkem pro děti předškolního a mladšího školního věku vydané v roce 2020. Umělecky i eticky nosné příběhy jsou užitečné pro esteticko-výchovný rozvoj dětí nejen v 1. ročníku ZŠ, ale i v MŠ. Publikaci je možné využít ve školním i domácím vzdělávání. Svým charakterem a díky obsahu srozumitelných metodických komentářů, které podporují práci pedagoga a vedou i rodiče a další dospělí,

reaguje i na aktuální situaci spojenou s potřebností rozvoje distančního vzdělávání. Obsah tvoří metodické náměty pro praxi a propagaci projektu GA UK.

Materiál slouží k podpoře inovace pedagogického procesu v oblasti přípravy budoucích učitelů na úrovni transdidaktiky jako vědecké disciplíny. Jeho přínos byl uveřejněn v roce 2021 v odborném článku v recenzovaném časopise Hudební výchova Když učitelé se studenty tvoří aneb Hudební pohádky se zpěvníčkem pro děti předškolního a mladšího školního věku.

Na 1. stupni vybrané ZŠ byl ověřován vliv uměleckých a mimouměleckých činností na rozvoj kognitivních a emocionálních procesů. V rámci originálních hudebních pohádek prožívá dítě hudební, literární, výtvarné a dramatické aktivity. Je vtaženo do obsahu, přitom se myšlenkově a umělecky pohybuje v různých oblastech, které mu přinášejí tvůrčí podněty a úkoly, což přispívá k soustředění a vytváří příležitost pro učení v souvislostech. Propojující se umělecké a etické linie tvoří metajazyk, který do nitra dítěte proniká nevědomě a podněcuje jeho kognitivní, emoční i sociální vývoj. Relaxace je přirozeně navozena uměleckými aktivitami. Prožitky z četby umocňují originální písně s aranžovanými doprovody a s metodickými a umělecko-metodickými náměty činností.

Příloha 3 Evidence tvorby podkladů pro experimentální vyučování

Kontext: součástí přílohy je evidence tvorby podkladů pro experimentální vyučování obsahující evidenci etických hodnot samostatně i v aplikaci na hudebně interdisciplinární scénář autorského vyučování s názvem Vroucné přání. Následující etické hodnoty představovaly východisko pro tvorbu jednotlivých lekcí v rámci experimentálního vyučování, v němž byl použit autorský hudebně interdisciplinární příběh s názvem Vroucné přání. Dalším komponentem je evidence cílů experimentálního vyučování, které jsou zaměřeny na oblast etickou, uměleckou i mimouměleckou.

V rámci hudebně interdisciplinárního vyučování se účastníci setkávají s činnostmi z hudebně výchovného předmětu v propojení s literární a výtvarnou výchovou. V některých případech je doplněna i dramatická výchova. Činnosti otevírají cestu k poznávání hudebně výrazových prostředků, o nichž jsou s respondenty pravidelně vedeny diskuse. Propojenost uměleckých oblastí je realizována pomocí příběhu, v němž hudba a obraz a samotný příběh silně akcelerují emocionální prožívání, které je podmíněno náročnými životními situacemi, do nichž se dostávají hlavní hrdinové. Respondenti se učí nejen poznávat výrazové prostředky umění, seznamovat se s uměleckými díly a jazykem umění, poznávat principy tvorby, učí se umělecké výpovědi analyzovat, hovořit o nich a sami tvořit. Prostřednictvím kontaktu s hudbou a dalšími umělecko-výchovnými předměty mají respondenti jedinečnou možnost uvědomovat si, prožívat a vyjadřovat emoce a postupně rozvíjet postoje. Hudební výchova je přirozeně transdidaktický předmět, jehož emocionální podstata dovede bezprostředně a okamžitě spouštět emoce a rozvíjet postoje. V propojení hudby s komplexem uměleckých oblastí a etickými tématy je hlavním cílem ovlivnit postoje účastníků výzkumu, obohatit jejich životní hodnotovou orientaci a duchovní život.

Hlavní hrdinové příběhu Andělka a Robin a jejich blízcí i okolí se během svého života dostávají do různých životních situací, včetně těch náročných, ve kterých musí čelit překážkám. V tomto smyslu jim účastníci výzkumu aktivně pomáhají a hledají nejlepší řešení situace. Snaží se vcítit, poradit, hledat řešení.

Informace jsou pro přehlednost členěny do tabulek.

Příloha 3 a) Evidence etických hodnot

1. Pomoc slabšímu
2. Vztah k životnímu prostředí
3. Význam slušného chování
4. Pomoc seniorům
5. Vnímání hodnoty věcí
6. Význam zdraví
7. Ochrana druhého člověka
8. Vztah k přírodě a její ochrana
9. Význam přátelství
10. Význam lásky a domova v životě člověka

Příloha 3 b) Evidence podnětů a výchovných a uměleckých cílů zamýšlených v rámci experimentálního vyučování

<p>Oblasti hudebních činností</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pěvecké (vokální) činnosti • Poslechové činnosti • Nástrojové (instrumentální) činnosti • Hudebně pohybové činnosti
<p>Další oblasti činností podpořených hudbou</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Literárně výchovné činnosti • Výtvarně výchovné činnosti • Činnosti z mimoumělecké oblasti (Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda, Člověk a zdraví, Člověk a svět práce)
<p>Průřezová témata</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Osobnostní a sociální výchova • Výchova demokratického občana • Environmentální výchova
<p>Kompetence</p>	<ul style="list-style-type: none"> • K učení • K řešení problémů • Komunikativní • Sociální a personální • Občanská • Pracovní • Umělecko-estetická
<p>Pomůcky a potřeby</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Písňe • Klavír, housle, nástroje Orffova instrumentáře • Nahrávky písní na CD nebo v počítači • Vizuální příloha • Scénáře experimentálního vyučování • Pracovní listy dle počtu žáků • Penály (příprava dětí) • Další pomůcky dle individuálních lekcí experimentálního vyučování jsou uvedeny v příloze 3 d)

Zdroj: vychází z tabulky pro evidenci příprav projektu nazvaného Inspiromat vedeného Mgr. Šárkou Kociánovou, bývalou šéfredaktorkou časopisu Poradce ředitelky mateřské školy.

Příloha 3 c) Evidence výchovných a uměleckých cílů

<p>Osobnostně sociální výchovné cíle</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj osobnostní (rozvoj schopnosti poznávání, sebepoznávání a sebepojetí, seberegulace a sebeorganizace, psychohygiena, kreativita) • Rozvoj sociální (poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace, kooperace a kompetice) • Rozvoj morální (řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje, praktická etika) • Rozvoj vcítění, řešení problematických situací, rozvoj tvořivosti a kreativity, rozvoj sociability a spolupráce, rozvoj vytrvalosti a vůle, rozvoj sebeuvědomění, rozvoj seberealizace, rozvoj emocionálního prožívání, rozvoj postojů • Směřování k rozvoji postojů na základě stanovených etických hodnot
<p>Hudebně výchovné cíle</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj hudebních dovedností • Rozvoj pěveckých dovedností (práce s hlasem, rozvoj kultivovaného mluvního i pěveckého projevu, pěvecké návyky) • Rozvoj instrumentálních dovedností (hra na hudební nástroje, hudební reprodukce a produkce) • Rozvoj poslechových dovedností (aktivní percepce znějící hudby, analyzování a interpretování hudby) • Rozvoj hudebně pohybových dovedností (ztvárňování hudby a reagování na ni pomocí pohybu) • Rozvoj citu pro krásu a vztahu k umění • Poznávání hudebně výrazových prostředků
<p>Výtvarně výchovné cíle</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj výtvarných dovedností • Rozvíjení smyslové citlivosti (rozvoj schopnosti rozeznávat své smysly při vnímání reality a na základě této zkušenosti ji zpětně vyjadřovat) • Rozvoj uplatňování subjektivity (uvědomování si a uplatňování vlastních zkušeností při tvorbě, vnímání

	<p>a interpretaci vizuálních děl)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj ověřování komunikačních účinků (rozvoj utváření obsahu k vizuálně obraznému vyjádření) • Rozvoj citu pro krásu a vztahu k umění • Poznávání výrazových prostředků
Literárně výchovné cíle	<ul style="list-style-type: none"> • Poslech literárních textů • Rozvoj aktivního naslouchání • Rozvoj poznávání základních literárních pojmů (báseň, pohádka, spisovatel, divadelní představení, herec) • Tvořivé činnosti s literárním textem (volná reprodukce slyšeného, dramatizace) • Rozvoj komunikace • Rozvoj formování vlastního názoru • Rozvoj kritického myšlení • Rozvoj uvažování v kontextu • Rozvoj citu pro krásu a vztahu k umění
Dramaticko-výchovné cíle	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj verbální a neverbální komunikace • Rozvoj spolupráce při dramatizování problematických situací
Mimoumělecké cíle	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj vnímání umění v kontextu reálného světa • Kontexty s dalšími vzdělávacími oblastmi (Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda, Člověk a zdraví, Člověk a svět práce)

Zdroj: myšlenková východiska jsou převzata z RVP pro základní vzdělávání. *Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání)* [online]. Copyright © [cit. 22. 06. 2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani>

Příloha 3 d) Evidence etických hodnot v aplikaci na hudebně interdisciplinární autorský scénář experimentálního vyučování

Etická hodnota	Název a označení experimentální lekce	Název písně a její označení na CD + označení textu	Název a označení výtvarných děl, fotografií a dalších vizuálních prvků	Označení záznamového archu	Označení brainstormingu (vstupu a výstupu)	Pomůcky
Pomoc slabšímu	Vroucné přání 1 Příloha 4 a)	Vroucné přání – <i>Zdravá Andělka, Nemocná Andělka</i> CD 01, 02 Příloha 6 a), 6 b)	Pablo Picasso – Dítě s holoubkem Příloha 8 a)	Příloha 9 a)	Příloha 10 a)	Pracovní listy dle počtu žáků, vizuální příloha, klavír, PC – nahrávka písně, scénář experimentální lekce s příběhem Vroucné přání, krabička na výběr pracovních listů, penály (příprava dětí).
Vztah k životnímu prostředí	Cesta za vzpomínkami 2 Příloha 4 b)	Třídíme CD 03 Příloha 6 c)	Vincent Van Gogh – Domy v Auvers Příloha 8 b) Fotografie – Skládka odpadu Příloha 8 c) Kryštof Kintera – My všichni chceme být očištěni Příloha 8 d)	Příloha 9 b)	Příloha 10 b)	Pracovní listy dle počtu žáků, vizuální příloha, klavír, PC – nahrávka písně, scénář experimentální lekce s příběhem Třídíme, krabička na výběr pracovních listů, penály (příprava dětí), odpadový materiál (pro potřeby hodiny vybírán bezpečný materiál), makety kontejnerů na třídění odpadu, plachta na zakrytí připravených materiálů.
Význam slušného chování	Kouzelná slovíčka 3 Příloha 4 c)	Kouzelná slovíčka CD 04 Příloha 6 d)	Dramatizace Příloha 8 e)	Příloha 9 c)	Příloha 10 c)	Obálky s nastříhanými srdíčky a nadepsanými jmény dle počtu žáků, vizuální příloha, klavír, PC – nahrávka písně, scénář experimentální lekce s příběhem Kouzelná slovíčka, pomůcky pro dramatizaci (jablko, židle, mikina, pero, tácky, penál), špejle na hru, papírová plachta na záznam kouzelných slovíček, krabička na výběr pracovních listů, penály (příprava dětí).

Pomoc seniorům	Nejsi sama 4 Příloha 4 d)	Babičko, vyprávěj! CD 05 Příloha 6 e)	Josef Vrážela – Charita Nový Hrozenkov Příloha 8 e) Fotografie – Šťastní senioři Příloha 8 g) Peter Colten – Smutná seniorka Příloha 8 h) Fotografie – Babiččino obětí Příloha 8 i)	Příloha 9 d)	Příloha 10 d)	Pracovní listy dle počtu žáků, vizuální příloha, klavír, PC – nahrávka písně, scénář experimentální lekce s příběhem Nejsi sama, krabička na výběr pracovních listů, penály (příprava dětí), rozstříhané kartičky s obrázky nahraditelných a nenahraditelných věcí pro každého žáka.
Vnímání hodnoty věcí	Nenahraditelná věc 5 Příloha 4 e)	Každá věc má svou hodnotu CD 06 Příloha 6 f)	Fotografie – Nahraditelná a nenahraditelná věc Příloha 8 j)	Příloha 9 e)	Příloha 10 e)	Pracovní listy dle počtu žáků, vizuální příloha, klavír, PC – nahrávka písně, scénář experimentální lekce s příběhem Nenahraditelná věc, krabička na výběr pracovních listů, penály (příprava dětí), rozstříhané kartičky s obrázky nahraditelných a nenahraditelných věcí pro každého žáka.
Význam zdraví	Ochránci 6 Příloha 4 f)	Roz-rou-ru CD 07 Příloha 6 g)	Fotografie – Japonsko Příloha 8 k)	Příloha 9 f)	Příloha 10 f)	Pracovní listy dle počtu žáků, vizuální příloha, klavír, PC – nahrávka písně, scénář experimentální lekce s příběhem Ochránci, krabička na výběr pracovních listů, penály (příprava dětí).
Vztah k mladšímu	Nový člen rodiny 7 Příloha 4 g)	Sourozenci CD 08 Příloha 6 h)	Fotografie – Novorozenec pláč Příloha 8 l) Fotografie – Novorozenec spánek Příloha 8 m) Fotografie – Novorozenec smích Příloha 8 n) Fotografie – Dítě rozrušení Příloha 8 o)	Příloha 9 g)	Příloha 10 g)	Pracovní listy dle počtu žáků, vizuální příloha, klavír, PC – nahrávka písně, scénář experimentální lekce s příběhem Nový člen rodiny, krabička na výběr pracovních listů, penály (příprava dětí).

			Fotografie – Dítě smutek Příloha 8 p)			
Vztah k přírodě a její ochrana	Babinka 8 Příloha 4 h)	Záchranáři CD 09 Příloha 6 i)	Fotografie – Trýzněné zvíře Příloha 8 q) Fotografie – Zvíře, o které je pečováno 1 Příloha 8 r) Fotografie – Zvíře, o které je pečováno 2 Příloha 8 s)	Příloha 9 h)	Příloha 10 h)	Pracovní listy dle počtu žáků, vizuální příloha, klavír, PC – nahrávka písňe, scénář experimentální lekce s příběhem Pomoc v nouzi, krabička na výběr pracovních listů, penály (příprava děti).
Význam přátelství a ochrana druhého člověka	Pomoc v nouzi 9 Příloha 4 i)	Přítel CD 10 Příloha 6 j)	Andre Kogn – Přátelé Příloha 8 t)	Příloha 9 i)	Příloha 10 i)	Pracovní listy dle počtu žáků, vizuální příloha, klavír, PC – nahrávka písňe, scénář experimentální lekce s příběhem Pomoc v nouzi, krabička na výběr pracovních listů, penály (příprava děti).
Význam lásky a domova v životě člověka	Vyznání 10 Příloha 4 j)	Láska CD 11 Příloha 6 k)	Willem Haenraets – Pár Příloha 8 u) Willem Haenraets – Pár 1 Příloha 8 v)	Příloha 9 j)	Příloha 10 j)	Pracovní listy dle počtu žáků, vizuální příloha, klavír, PC – nahrávka písňe, scénář experimentální lekce s příběhem Vyznání, krabička na výběr pracovních listů, penály (příprava děti), rozstříhané kartičky s obrázky nahraditelných a nenahraditelných věcí pro každého žáka.

Příloha 4 Autorský scénář experimentálního vyučování

Kontext: v následující příloze je uveden autorský hudebně interdisciplinární příběh s názvem Vroucné přání, který jsem realizovala v rámci 10 lekcí experimentálního vyučování.

Každá z běžných i experimentálních hodin hudební výchovy začínala kolektivním hudebním pozdravem. Do zpívané melodie písně Bratře Kubo jsme zařazovali další hudební činnosti a obměňovali práci s hudebně výrazovými prostředky. Pěvecké aktivity ve třídě jsem doprovázela na klavír, ve venkovních prostorách na kytaru (při dodržení stanovaných aktuálních epidemických opatření v období zákazu zpěvu v místnosti).

MILÉ DĚTI, MILÉ DĚTI,
DOBRÝ DEN, DOBRÝ DEN,
PONDĚLÍ JE TADY,
HUDEBKA VÁS ZDRAVÍ,
DOBRÝ DEN, DOBRÝ DEN.

Na začátku každé experimentální lekce jsme pravidelně zařazovali krátké opakování výstupů předchozí lekce, aby se respondenti opět naladili na příběh a vnímali jeho kontinuitu. Také jsme se věnovali krátkému připomenutí předešlé lekce a protagonistům, co se jim přihodilo, kdo jim pomohl. A vždy jsme si zopakovali píseň, kterou se respondenti naučili v předešlé lekci v části hudební výchovy.

Při každé experimentální lekci měli respondenti k dispozici arch pro záznam výtvarného vyjádření, na který se podepsali a dostali důležitou informaci: tento list bude sloužit pouze jejich soukromé písemné nebo výtvarné tvorbě. Opakovaně jsme se ujistili, zda všichni rozumí zadaným instrukcím. Pokud někdo neměl žádný nápad, mohl nechat papír prázdný.

Po ukončení části brainstorming otočili záznamový arch vyplněnou stranou na lavici. Z důvodu zachování soukromí, ale také lepšího rozlišení vstupní a výstupní části každé experimentální lekce měl každý záznamový arch dvě strany. Když respondenti sami chtěli, předložili svůj záznam po experimentální lekci, při našem společném individuálním rozhovoru.

Všechna data uvedených záznamů jsme anonymizovali v souladu se souhlasy rodičů, dětí a vedení školy s provedením výzkumu a jeho publikováním.

V konkrétních experimentálních lekcích jsme žákům hráli melodii a doprovod písni na klavír jako podkres při práci a složku vytváření příznivé pracovní atmosféry. V části reflexe při brainstormingu si respondenti píseň při práci již „broukali“.

Bezprostředně po každé experimentální lekci následovala část individuálních rozhovorů s respondenty, které jsou obsahem přílohy 10.

Příloha 4 a) Vroucné přání

ÚVOD

Hudební pozdrav.

EVOKACE

PEDAGOG: Každý z nás má v životě nějaké přání, které bychom chtěli, aby se nám splnilo. Na papír nakreslete vaše přání. Může to být cokoli, ale přemýšlejte každý sám za sebe, co je pro vás důležité. Nedokážete-li své největší přání nakreslit, můžete jej napsat slovem nebo slovy.

Žáci pracují, pedagog interpretuje na klavír píseň Vroucné přání – Zdravá Andělka. Zní pouze melodie písničky, se kterou budou dále ve výuce pracovat.

PEDAGOG: Nyní se podívejte na tabuli. Prohlédněte si tento obrázek.

Pedagog ukáže vizuální složku této experimentální lekce – Pablo Picasso: Dítě s holoubkem.

PEDAGOG: Kdo je na tom obraze? Děti, už jste tuto holčičku někdy viděly? Co dělá? Jak se asi cítí? Co má asi ráda? Po čem by tato holčička mohla nejvíce toužit?

Diskuse.

UVĚDOMĚNÍ

PEDAGOG: O té holčičce na obrázku vám přečtu příběh. Příběh se nazývá Vroucné přání. Děti, co znamená slovní spojení vroucné přání?

Odpovědi dětí.

PŘÍBĚH: V jedné vesničce žila dívenka, která se jmenovala Andělka. Andělka neměla maminku ani tatínka. Pocházela se skromných poměrů a nikdy neměla mnoho peněz, přesto se však na svět usmívala. Její srdce bylo plné lásky a něhy.

Měla ráda přírodu, nejvíce květiny a zvířata. Ze všeho nejraději dělala radost ostatním a pomáhala jim. Chodila za nemocnými dětmi, uzdravovala je a pomáhala při léčbě milým slovem, něžným dotekem, usměvavou tváří a písničkou. Seděla u nich, držela je za ruku a zpívala písničky. Byla veselá, plná života a v její společnosti každé dítě rychle zapomnělo na svou bolest.

Andělka nejraději zpívala nemocným dětem tuto písničku.

Pedagog předvede píseň Vroucné přání – Nemocná Andělka za doprovodu klavíru. Přednes písně odpovídá jejímu charakteru (veselá, pozitivní).

Rozhovor o hudebně výrazových prostředních písně a o písni.

VROUCNÉ PŘÁNÍ MÁM,
ABYS MOHLA VSTÁT,
BĚHAT JAKO DŘÍV,
AŽ UŽ TI JE LÍP!²

PEDAGOG: Jakou má písnička náladu? Smutnou nebo veselou? Byla pomalá nebo rychlá? Byla zazpívána nahlas nebo potichu? O čem se v písni zpívá?

PŘÍBĚH: Za jeden den navštívila Andělka mnoho dětí, pomáhala jim každý den v týdnu, v každém ročním období, odpočinek neznala. Všichni její pomoc začali brát jako samozřejmost, nikdy jí nikdo neodměnil, mnozí ani nepoděkovali. Andělce to ale nevadilo, měla hezký pocit z pomoci ostatním. I když toho sama mnoho neměla, některé děti potěšila i dárečkem, a tak postupně věnovala všechny své hračky, oblečení i jídlo jiným dětem, až jí nezbylo skoro nic.

Roční období se střídala a přišla zima. I během té Andělka stále chodila za nemocnými dětmi. Byla lehce oblečená, protože všechno své oblečení darovala, aby zahřála nemocné děti. Tehdy se sama nastydla. Chřadla a chřadla, za nemocnými dětmi už neběžela, ale šla stále pomaleji a pomaleji. Její růžová pleť se postupně zbarvila do modra a byla tenká a průsvitná jako křídla motýlů.

Písnička, kterou s takovým nadšením zpívávala, už zněla úplně jinak. Poslouchejte jak.

Pedagog předvede píseň Vroucné přání – Nemocná Andělka za doprovodu klavíru. Přednes písně odpovídá jejímu charakteru (smutná, křehká).

VROUCNÉ PŘÁNÍ MÁM,
ABYS MOHLA VSTÁT,
BĚHAT JAKO DŘÍV,
AŽ UŽ TI JE LÍP!³

PEDAGOG: Jakou má písnička náladu nyní? Co se změnilo oproti první písničce? Co zůstalo stejné?

²Notový materiál je k dispozici v příloze 5 a).

³Notový materiál je k dispozici v příloze 5 b).

Rozhovor o hudebně výrazových prostředních písně.

PŘÍBĚH: Andělka zpívala písničku u postýlek nemocných dětí stále slaběji, pomaleji a smutněji. Až jednoho dne za nemocnými dětmi nepřišla. Všichni se divili: „Kdepak je Andělka?“ Lidé si uvědomili, že o ní vůbec nic nevědí. Dospělí se tolik soustředili na svou práci a své problémy, děti na své vlastní starosti nebo nemoci, že nevěnovali pozornost tomu, jak Andělka chřadla a slábla. Přehlédli, že na sobě i v zimě neměla mnoho oblečení a její obuv by se hodila spíše na léto než do zimní závěje.

A kde tedy vlastně byla Andělka? Byla schoulená a stonala ve svém skromném příbytku. Úplně sama, bez topení a jídla.

PEDAGOG: Děti, co by si asi Andělka v této chvíli mohla nejvíce přát?

Diskuse, děti se vyjadřují k etickému tématu.

PEDAGOG: Kdo by Andělce mohl pomoci a co by pro ni mohl udělat?

Diskuse, děti se vyjadřují k etickému tématu.

PEDAGOG: Co mohla udělat sama Andělka, aby se uchránila před situací, do které se dostala?

Diskuse (měla na sebe být opatrnější a myslet také na své zdraví, mohla zkusit požádat o pomoc).

PEDAGOG: Jaký by mohl mít příběh konec?

Diskuse.

PŘÍBĚH:

Za Andělkou přišly děti, kterým pomohla se uzdravit. Jedno dítě jí vzalo za ruku, druhé se postaralo o to, aby jí nebyla zima, a všechny děti jí s radostí zpívaly písničku, kterou jim kdysi zpívala ona sama. Čím víc dětí přicházelo, tím větší radost Andělka měla a najednou cítila, že se jí dělá mnohem lépe. Zjistila, že už není sama, ale má kolem sebe mnoho lidí, kteří si uvědomili, co krásného pro ně udělala. Teď přišli oni zachránit ji. Andělka ukázala ostatním dobro a naučila svým chováním a jednáním dávat dobro druhým.

PEDAGOG: Děti, pojďme také pomoci Andělce a společně jí zazpívejme písničku. Vzpomenete si, o čem v ní Andělka dětem zpívala?

Nácvik písně Vroucné přání – Zdravá Andělka.

VROUCNÉ PŘÁNÍ MÁM,
ABYS MOHLA VSTÁT,
BĚHAT JAKO DŘÍV,
AŽ UŽ TI JE LÍP!

REFLEXE

PEDAGOG: Děti, nyní jste slyšely celý příběh o Andělce. Za chvíli se vrátíte na svá místa a na prázdnou stranu pracovního listu můžete své původní přání doplnit, buď kresbou, nebo slovy. Možná, že nyní budete mít nové nápady, které na prázdnou stranu můžete zaznamenat.

Práce dětí, pedagog opět hraje píseň a do toho ji zpívá na „brumendo“, děti se postupně přidávají ke zpěvu.

ZÁVĚR EXPERIMENTÁLNÍ LEKCE

V závěru lekce chválí pedagog žáky za vyřešení situace a pomoc Andělce. Děti, které chtějí své práce odevzdat, ukládají je do připravené krabičky. Pedagog informuje děti o individuálních rozhovorech, které budou následovat po vyučování.

Příloha 4 b) Cesta za vzpomínkami

ÚVOD

Hudební pozdrav a hudební vzpomínka na předešlou experimentální lekci.

EVOKACE

PEDAGOG: Nakresli nebo napiš, co užitečného jsi kdy udělal pro naše životní prostředí. Může se jednat o tebe, nebo to může být někdo z tvé rodiny, nebo někdo, o kom víš, že něco užitečného pro životní prostředí vykonal.

Žáci pracují, pedagog interpretuje na klavír píseň Třídíme, po chvílce pustí nahrávku písně a připraví makety kontejnerů na třídění odpadu. Připraveným materiálem z (bezpečných) odpadků zakryje vytisknuté dílo výtvarného umění Vincent Van Gogh – Domy v Auvers tak, aby byl viditelný pouze komín domu, toto celé přikryje plachtou.

PEDAGOG: Děti, kdo z vás má prarodiče? Byly jste s nimi někdy na místě, ze kterého pocházejí, kde se narodili nebo prožili dětství a o tom místě vám vyprávějí a rádi na toto místo vzpomínají?

Diskuse.

UVĚDOMĚNÍ

PEDAGOG: Nyní Vám přečtu příběh Cesta za vzpomínkami, ve kterém se seznámíte s Robinem.

PŘÍBĚH: V jednom velkoměstě bydlel chlapec, který se jmenoval Robin. Robinovi bylo osm let. Měl dědečka, se kterým si rozuměli a jezdili na výlety. Jednoho dne dědeček říká: „Pojď Robine, naplánujeme spolu výlet. Pojedeme vlakem a pojedeme tam, kde jsem já strávil dětství, kde jsem vyrůstal se svojí maminkou a tatínkem, kde jsem chodil na ryby k řece, kde jsem běhal po lukách a chodil do lesa na houby. Bylo tam tak krásně. Měli jsme velkou zahradu, pěstovali jsme ovocné stromy, sklízeli jsme ovoce (švestky, hrušky, jablka), maminka zeleninu a já jsem jí pomáhal.“

A tak spolu vyrazili. Cesta hezky ubíhala. Robin se vyptával dědečka: „A měl jsi, dědečku, kamarády?“ „Ano, měl jsem kamarády,“ odpověděl dědeček. „A co jste dělali, když jste přišli ze školy?“ „No, vzali jsme si míč a šli jsme si na hřiště kopat,“ odpověděl dědeček. „A jezdil jsi také na kole, dědečku?“ „Samozřejmě. Tatínek mi koupil takové starší kolo, protože jsme neměli hodně peněz.“ „A dědečku, a s čím vším jsi doma pomáhal?“ „Pomáhal jsem sklízet

ovoce. Chodil jsem k slepičkám pro vajíčka, mamince pro petržel, šnytlík. Trhal jsem rajčátka, která pěstovala.“

„Dědečku, a je tam pořád ten domeček, ve kterém jste bydleli?“ zeptal se Robin.

„Já doufám, že ano,“ odpověděl dědeček. „A že se k němu budeme moci podívat. Dlouho jsem tam nebyl. Když jsem dospěl, přestěhoval jsem se do města za tvoji babičkou, a protože v domečku už nikdo nebyl, prodali jsme ho.“

Dědeček krásně vyprávěl a Robin ho pozorně poslouchal. V tom z okna vlaku uviděli, že už přijeli do dědečkovy rodné vesničky. Vystoupili a šli spolu po pěšině až k místu, kde měl stát dědečkův rodný dům. Dědeček kouká, hledá, a domeček nikde. Místo domečku a krásné přírody, místo zahrady a ovocných stromů byla obrovská skládka odpadků! Hora odpadků! Všechno dohromady, plasty, papír, sklo...

PEDAGOG: Co tam ještě mohlo ležet?

PŘÍBĚH: Dědeček měl slzy v očích. Robin se na něj díval a bylo mu ho strašně líto, chtěl mu pomoci. Říkal: „Dědečku, co se to tady stalo? Ty jsi mi vyprávěl o něčem tak krásném – o místě z tvého dětství a místo toho tady je tato ošklivá skládka“.

Ukážeme dětem fotografii skládky odpadu.

PŘÍBĚH: Najednou si všimli, že z jednoho konce skládky kouká vršek komínu. „Dědečku, podívej!“ volal Robin. To by mohl být tvůj rodný domeček. „Robinku, třeba ano, ale tolik nepořádku nikdy sami odklidit nedokážeme“.

PEDAGOG: Děti, zkuste jim, prosím, poradit, kdo by jim mohl pomoci?

Diskuse.

PEDAGOG: Víte, co bych měl každý z nás udělat, když najde nepovolenou skládku, tedy místo, kam lidé odhazují, co je napadne? A kde jsou takové nepovolené hromady odpadků nejčastěji?

Diskuse.

PEDAGOG: Jak se takové skládce, která je tedy nepovolená, říká?

Diskuse.

PEDAGOG: Jak ještě můžeme hned teď pomoci Robinovi a jeho dědečkovi?

Diskuse (pomoc jim odklidit odpadky).

Až budou všichni sedět, pedagog odkryje plachtu a ukáže domeček pokrytý odpadním materiálem (je vidět pouze horní část komína).

PEDAGOG: Zde je smutný pohled na domeček, který pohltila skládka odpadu, můžeme vidět pouze vrchní část komína. Jak všechny ty odpadky odklidíme a roztřídíme, do jakých kontejnerů co patří?

Pedagog předkládá různě barevné makety kontejnerů a s dětmi diskutuje o tom, který odpad do kterého kontejneru patří.

PEDAGOG: A co když máme nějaký odpad, který se nehodí nikam?

Diskuse.

PEDAGOG: Nyní zkusme společně očistit domeček od odpadků. Aby nám to šlo pěkně od ruky, nejprve se naučíme písničku, která se jmenuje Třídíme.

Pedagog předvede píseň Třídíme za doprovodu klavíru.

KAMPAK TO HODÍME?

DO KONTEJNETRU!

PŘÍRODU, CHRÁNÍME,

JE NÁM DO ZPĚVU!⁴

PEDAGOG: Jakou má písnička náladu? Byla pomalá nebo rychlá? Byla zazpívána nahlas nebo potichu? O čem se v písni zpívá?

Rozhovor o hudebně výrazových prostředních písně a o písni. Následuje nácvik písně s dětmi.

PEDAGOG: Aktivita bude probíhat následovně: zazpíváme si písničku, poté se podívám na jednoho z vás, ten si vybere jeden odpadek a vytřídí ho do příslušného kontejneru.

Pedagog s dětmi zpívá písničku, poté se usměje na jedno dítě, které půjde třídít odpad. Když ho vytřídí (samo nebo s pomocí kolektivu), půjde si sednout a pedagog s dětmi opět zpívá píseň, kterou transponuje. Kolektiv třídy spolupracuje, když někdo neví, kam odpadek hodit, radí se.

REFLEXE

PEDAGOG: Jak by mohl mít příběh konec?

⁴Notový materiál je k dispozici v příloze 5 c).

PŘÍBĚH: Ochotní lidé, kterým záleželo na přírodě a okolí pomohli dědečkovi a Robinovi skládku odklidit a domeček postupně očistit. I když dům a i místo už nevypadaly stejně jako dřív, dědeček byl šťastný a řekl Robinovi: „Tak, tady jsem se narodil.“ Vy si to místo teď také můžete prohlédnout. Moc děkuji, že jste pomohli.

PEDAGOG: Robin sám na odstranění skládky nestačil, ale s pomocí to dokázal. Jak se z toho můžeme poučit?

Diskuse.

PEDAGOG: Děti, na začátku hodiny jste nakreslily nebo napsaly, co užitečného jste vy nebo vaši blízcí udělali pro životní prostředí, nyní na druhou stranu nakreslete nebo napište vše, co jste se naučily v dnešní lekci – co můžete pro ochranu životního prostředí udělat samy, jak ještě se o ni můžete starat.

Práce dětí, pedagog opět hraje píseň a do toho ji zpívá na „brumendo“, děti se postupně přidávají ke zpěvu.

ZÁVĚR EXPERIMENTÁLNÍ LEKCE

V závěru lekce chválí pedagog děti za vyřešení situace a pomoc dědečkovi a Robinovi. Informuje děti o individuálních rozhovorech. Děti, které chtějí své práce odevzdat, ukládají je do připravené krabičky.

Ve zbytku času a jako námět pro další rozvoj experimentální vyučování probíhá diskuse nad dílem umění Kryštof Kintera – My všichni chceme být očištěni.

Příloha 4 c) Kouzelná slovíčka

ÚVOD

Hudební pozdrav a hudební vzpomínky na předešlou experimentální lekci.

EVOKACE

PEDAGOG: Každý z vás dostane obálku se svým jménem. Až všichni obdrží obálku, prohlédnete si, co je uvnitř.

Děti rozbalují obálky a nacházejí v nich papírová srdíčka, těší se z nich a počítají, kolik jich je.

PEDAGOG: Dnešní hodina bude zaměřena na to, jak se k sobě chováme. Každý z vás se zamyslí, jaká zná kouzelná slovíčka, vezme si pero a na každé srdíčko napíše jedno kouzelné slovíčko, které zná, na které si vzpomene. Slovíček zkuste napsat co nejvíce, pokud by vám nestačila srdíčka, napište na jedno srdíčko více slov. Až budete mít práci hotovou, dejte všechna srdíčka zpět do obálky.

Děti pracují, pedagog interpretuje píseň Kouzelná slovíčka na klavír.

PEDAGOG: Jaká kouzelná slovíčka znáte?

Děti svižně sdílí své nápady.

UVĚDOMĚNÍ

PEDAGOG: Připomeňme si jména holčičky z příběhu Vroucné přání a chlapce z druhého příběhu Cesta za vzpomínkami. Tito dva hrdinové, které už známe, se potkají v příběhu, který za chvíli uslyšíte.

PŘÍBĚH: Andělka s Robinem spolu začali chodit do školy. Po škole je vyzvedával Robinův děda. Andělka neměla rodiče, a tak byli Robin a jeho dědeček jako její vlastní rodina. Když přišli domů, děda uvařil kakao a vyprávěli si, co ve škole ten den zažili.

Tentokrát začal Robin: „Dědo, představ si, co jsme dnes viděli!“

Pedagog nejprve přečte situace 1–8. Dbá na intonaci a využívá dramatizaci. Musí být jasné, že jde o nepříjemné situace, ve kterých došlo k absenci slušného chování a použití vhodných slov. Poté se vrátí k první situaci a bude ji dále komentovat.

1. Jedno dítě nabídlo jinému dítěti jablko, to si ho vzalo a beze slov odešlo.

Připravit jablko. Vhodné reakce např: „Děkuji.“

2. Jedno dítě omylem shodilo mikinu ze židle jiného spolužáka. Nechalo ji ležet a odešlo.

Připravit židli a mikinu. Vhodné reakce např: „Promiň, já jsem nechtěl,“ a zvedne mikinu.

3. Jedno dítě si chtělo sednout na své místo, jenže před jeho židlí stálo jiné dítě. To první mu řeklo „Uhni, tady sedím já“.

Připravit židli. Vhodné reakce např: „S dovolením.“

4. Jednomu dítěti dopsalo pero. Beze slova sáhlo do penálu jiného dítěte a vzalo si jeho pero.

Připravit pero. Vhodné reakce např: „Prosím, děkuji.“

5. Dva kamarádi se baví o tom, co dělali o víkendu. Z ničeho nic se jeden otočí a odejde pryč, protože potřebuje něco vyřídit s paní učitelkou.

Vhodné reakce např: „Prosím, omluv mě.“

6. Dva kamarádi se chystají obědvat. Před jídlem mlčí a hned se pouští do oběda.

Připravit tácky. Vhodné reakce např: „Dobrou chuť.“

7. Dítě přijde do třídy a sedne si vedle svého spolužáka, oba mlčí.

Připravit židle. Vhodné reakce např: „Ahoj!“

8. Jednomu spolužákovi spadne penál ze stolu a všechny pastelky se rozletí kolem. Jeho spolužáka to vůbec nezajímá.

Připravit penál. Vhodné reakce např: „Chceš pomoci?“ „Děkuji, to jsi hodný/hodná.“

PEDAGOG: Děti, jak byste tyto situace mohly vyřešit? Víte, já si to nějak neumím představit. Navrhují zahrát si divadlo a ty scénky prožít opravdově? Já vždy přečtu situaci, vy nad ní popřemýšlíte ve dvojici a pak si to zahrajeme, jak to má být správně.

Pedagog znovu čte situace a děti se ve dvojicích radí, jestli se jedná nebo nejedná o vhodný případ slušného chování a proč. Děti ve dvojicích diskutují (probíhá párové sdílení), poté zve pedagog na základě dobrovolnosti vybranou dvojici před třídu a probíhá dramatizace problematické situace. Dvojice předvede situaci, poté diskutuje celá třída, jak byla situace vyřešena a jaká slova by bylo vhodné v takové situaci použít. Pedagog vyzývá děti k okomentování situace, jak se cítí ten, ke komu se druzí nechovali slušně. Dvojici, která

dramatizaci prováděla ostatní zatleskají. Tato dvojice zaznamená na plachtu kouzelné slovíčko, které bylo předmětem situace.

PEDAGOG: O těchto slovíčkách jsem pro vás napsala písničku. Poslouchejte, jestli se v ní objeví některé ze slovíček, která jste nyní sdílely.

Pedagog předvede píseň Kouzelná slovíčka za doprovodu klavíru.

Sloka (kurzíva obsahuje zvolání)

KOUZELNÁ SLOVÍČKA, *SLOVÍČKA!*

ODEMKNOU SRDÍČKA, *SRDÍČKA!*

JE JICH JEN MALÍČKO, *MALÍČKO!*

POMOHOU BRZIČKO, *BRZIČKO!*

Refrén (kurzíva obsahuje melodické echo)

PROSÍM, *PROSÍM,*

DĚKUJI, *DĚKUJI,*

DOBRÝ DEN, *DOBRÝ DEN,*

NA SHLEDANOU.

JAK SE MÁŠ? *JAK SE MÁŠ?*

CO TI JE? *CO TI JE?*

MÁM TĚ RÁD,

OMLOUVÁM SE.⁵

PEDAGOG: Jakou má písnička náladu? Byla pomalá nebo rychlá? Byla zazpívána nahlas nebo potichu? O čem se v písni zpívá?

Rozhovor o hudebně výrazových prostředních písně a o písni. Následuje nácvik písně s dětmi. Při nácviku se pedagog zaměřuje i na echo, správné „zvolání“ a ozvěnu. Učí děti ritardando před refrénem. Rozdá dětem nástroje (špejle) a učí je doprovázet ozvěnu refrénu.

REFLEXE

PEDAGOG: Na začátku hodiny jste napsaly, jaká znáte kouzelná slovíčka, nyní na druhou stranu napište, jaká nová si odnášíte z této lekce. Až budete mít hotovo, vložte srdíčka zpět do obálky.

⁵Notový materiál je k dispozici v příloze 5 d).

Práce dětí, pedagog opět hraje píseň a do toho ji zpívá na „brumendo“, děti se postupně přidávají ke zpěvu.

ZÁVĚR EXPERIMENTÁLNÍ LEKCE

V závěru lekce chválí pedagog děti za dramatizaci a vyřešení situací. Informuje děti o části individuálních rozhovorů. Děti, které chtějí svoji práci odevzdat, ji ukládají do krabičky.

Příloha 4 d) Nejsi sama

ÚVOD

Hudební pozdrav a hudební vzpomínka na předešlou experimentální lekci.

EVOKACE

PEDAGOG: Kdo je to senior?

Odpovědi dětí.

PEDAGOG: Kdo z vás máte ve svém okolí seniora?

Odpovědi dětí.

PEDAGOG: Kdo má ve svém okolí seniora, který potřebuje s něčím pomoci?

Odpovědi dětí.

PEDAGOG: Napiš nebo nakresli na pracovní papír, jak ty sám, nebo někdo z tvého okolí pomáhá seniorům. Co pro ně děláš, aby byli šťastnější? Jak jim děláš radost a pomáháš?

Děti pracují, pedagog interpretuje na klavír píseň Babičko, vyprávěj!

PEDAGOG: Jaké máte zkušenosti a nápady?

Odpovědi dětí.

UVĚDOMĚNÍ

PEDAGOG: Nyní se přesuneme do fotogalerie. Ukážu vám několik fotografií a budeme si o nich povídat.

Pedagog postupně ukazuje fotografie zařazené k této experimentální lekci a pokládá dětem otázky.

1. foto (pedagog ukáže paní u okna).

PEDAGOG: Kdo to je? Jaký má výraz? Jak se cítí? Proč se tak cítí? Proč je u okna? Na co čeká? Proč je sama?

Odpovědi dětí a diskuse.

2. foto (pedagog ukáže paní s vnoučkem).

PEDAGOG: Kdo to je. Jaký má výraz? Jak se cítí? Proč se tak cítí?

Odpovědi dětí a diskuse.

3. Porovnání. Jaký je rozdíl mezi těmito fotografiemi?

PEDAGOG: Kdo z nich se cítí lépe? Šťastněji? Proč se ta první žena cítí šťastněji než ta druhá?

Odpovědi dětí a diskuse.

PEDAGOG: Dnes vám budu vyprávět o tom, jaký sen měl nedávno Robin. Příběh se nazývá Nejsi sama.

PŘÍBĚH: Robinovi se zdálo, že jeho babička doma upadla, zlomila si nohu a nemohla se vůbec hýbat. Museli zavolat záchranku a ta ji odvezla do nemocnice. Do nemocnice za ní ale vůbec nemohli chodit. Byla tam úplně sama. Bylo jí moc smutno. Chřadla a hubla. Byla čím dál tím nešťastnější. Stále koukala z okna.

PEDAGOG: Proč se stále dívala z okna?

Odpovědi dětí.

PŘÍBĚH: Když ji odoperovali, zjistili, že už nebude moci stoupat na nohu a nedovede se o sebe postarat, tak ji přemístili do domova pro seniory. V tom snu si ji rodiče Robina k sobě domů vzít nemohli.

Najednou se čas ve snu posunul rychle kupředu a Robin v něm viděl domov pro seniory a okno, ze kterého babička hleděla. Dívala se ven a byla smutná. Po tvářích jí stékaly slzy.

Robin a jeho rodiče vstoupili dovnitř domova pro seniory. Bylo tam hodně opuštěných stařeček a babiček. Robin tím domovem procházel a ptal se jich: „Proč vy jste tady?“ Stařeček odpovídal pomalu a slabounce: „No, mě sem děti odložily.“ Robin se ptal další starší dámy: „A proč jste tady vy?“ Odpověděla mu nahlas: „Protože moje děti žijí v cizině a nemohou za mnou tak často jezdit.“ Pak se zeptal poslední paní: „A proč vy?“ Odpověděla: „Protože moje děti mají malý byt.“

PEDAGOG: Jak se tito lidé cítí? Co by si tito lidé nejvíce přáli?

Diskuse.

PEDAGOG: Jak mohl sen dopadnout?

Diskuse.

PŘÍBĚH: A nakonec Robin došel na konec chodby, kde byl pokoj jeho babičky. Řekl jí: „Babičko, už jsme tady a můžeme si tě odvést domů!“ Chytnul babičku kolem krku a v tom se probudil štěstím a radostí! Byl celý roztřesený z toho, co se mu zdálo, ale naštěstí to byl jenom sen, protože jeho babička bydlí s nimi doma. A druhá babička bydlí v domečku a celá rodina za ní každý týden jezdí, aby se babička potěšila, vypráví si o tom, co ten týden zažili, co nového se učili ve škole, co dělali v práci, zpívají si písničky, hovoří o Robinových kamarádech. A také se jí zeptají, jak se má, jestli něco nepotřebuje, jestli jí něco nebolí a prosí ji, aby jim zase něco vyprávěla. Například jaké to bylo, když byla malá, když chodila do školy, jak se vyučila švadlenou, jak to bylo dřív v zaměstnání, jak se seznámila s dědečkem a tak podobně.

Obě Robinovy babičky jsou šťastné. Ta první už sama bydlet nemůže, protože je nemocná. A Robin se svou rodinou velmi dobře vědí, že když by ji převezli do domova pro seniory, byla by tam sama a trápila by se. Ale naštěstí se o sebe ještě dovede postarat a nemusí zůstat v nemocnici.

PEDAGOG: Jak se mohou zachovat rodiny, které již nezvládají péči o jejich babičky nebo dědečky, a přesto je chtějí mít doma?

Diskuse

PŘÍBĚH: Když některé rodiny potřebují pomoci s péčí o babičku nebo dědečka, kteří jsou velmi nemocní, mohou je dávat do pečovatelského domu jen na část dne a odpoledne si je zase přivezou domů, aby měli prarodiče stále svůj domov a rodinu nablízku. Kdyby ale musela Robinova babička zůstat úplně v nemocnici, každý den by za ní chodili.

PEDAGOG: Děti, naštěstí to byl jen sen, ale někteří staří lidé jsou opravdu takto sami a opuštěni v nemocnicích a domovech pro seniory. Jsou slabí, bezbranní, mají slabý hlas, nemají sílu říct někomu, co by si přáli, čekají na někoho, kdo je bude mít ve stáří rád. Co hezkého byste mohly udělat pro babičku, která se cítí v nemocnici sama a nikdo za ní nemůže přijít? Jak byste jí mohly pomoci? Rozveselit ji? Jak zjistíte, jak se má?

Diskuse.

PEDAGOG: Poradím vám, že babičce můžete udělat radost i písničkou. Jednu takovou jsem složila a věnovala své babičce. Nyní vám ji zazpívám a zahraji.

Pedagog předvede píseň Babičko, vyprávěj! za doprovodu klavíru.

1. sloka

BABIČKO MÁ, VYPRÁVĚJ MI,
O TOM, CO JSI ZAŽILA.
JAK S DĚDEČKEM, NA VĚNEČKU,
V TANEČNÍCH JSI TANČILA.

2. sloka

BABIČKO MÁ, VYPRÁVĚJ MI,
O TOM, JAKÉ TO BYLO.
KDYŽ SLUNCE A VŠECHNO KVÍTÍ,
TOLIK SLADCE VONĚLO.

Refrén

TY JSI JEDINÁ, KDO ZNÁ,
CO DŘÍV BYLO KOLEM NÁS,
TEĎ JE NA MNĚ MÍT TĚ RÁD,
VŽDYCKY SE O TEBE POSTARÁM,
BABIČKO MÁ!

TY JSI JEDINÁ, KDO ZNÁ,
CO DŘÍV BYLO KOLEM NÁS,
TEĎ JE NA MNĚ MÍT TĚ RÁD,
VŽDYCKY SE O TEBE POSTARÁM,
BABIČKO MÁ!⁶

PEDAGOG: Jakou má písnička náladu? Byla pomalá nebo rychlá? Byla zazpívána nahlas nebo potichu? O čem se v písni zpívá?

Rozhovor o hudebně výrazových prostředcích písně a o písni. Následuje nácvik písně s dětmi.

REFLEXE

PEDAGOG: Co si z toho příběhu můžeme odnést? Jak tedy starým lidem můžeme pomáhat? Co pro ně můžeme udělat, aby byli šťastní?

Odpovědi dětí, doplnění brainstormingu.

⁶Notový materiál je k dispozici v příloze 5 e).

PEDAGOG: Nyní se opět zamyslete vy samy a představte si, že byste měly babičku, která by se dostala do této situace. Jak byste té opuštěné, bezbranné babičce, mohly pomoci? Co hezkého byste pro ni mohly udělat, aby se cítila šťastnější? Napište nebo nakreslete své nápady na druhou stranu pracovního listu.

Práce dětí, pedagog opět hraje píseň a do toho ji zpívá na „brumendo“, děti se postupně přidávají ke zpěvu.

V závěru lekce chválí pedagog děti za náměty pomoci babičce a řešení situace. Informuje děti o části individuálních rozhovorů. Děti, které chtějí své práce odevzdat, ukládají je do připravené krabičky.

Příloha 4 e) Nenahraditelná věc

ÚVOD

Hudební pozdrav a hudební vzpomínka na předešlou experimentální lekci.

EVOKACE

PEDAGOG: Děti, už jste někdy ztratily nějakou věc? Na pracovní list napište nebo nakreslete, na co si vzpomínáte, že jste ztratily (přišly o to), a mrzelo vás to. Musí to být věc. Něco, co jste měly rády, ztratily jste to, a pak vám to bylo líto.

Děti pracují, pedagog interpretuje na klavír píseň Každá věc má svou hodnotu.

UVĚDOMĚNÍ

PEDAGOG: Kdo z vás ztratil nějakou věc a o jakou věc se jednalo? Při jaké příležitosti? Byla to vše chyba?

Pedagog zaznamenává nápady dětí na tabuli. Pak zakroužkuje věci, které jsou nenahraditelné. Ptá se dětí, proč jsou konkrétní věci zakroužkované a jiné ne. Jaký je v nich rozdíl? Doptává se jich, jestli lze určitou věc znovu pořídit, koupit, tedy nahradit, nebo existuje pouze jedna taková na světě... Děti mají možnost objevit rozdíl mezi věcmi nahraditelnými a nenahraditelnými.

PEDAGOG: Zkuste vlastními slovy popsat, co je věc nahraditelná a co je věc nenahraditelná.

Vyjádření dětí.

PEDAGOG: Nyní zase navštívíme Andělku a Robina, dnešní příběh se bude jmenovat Nenahraditelná věc.

PŘÍBĚH: Dědeček Robina bydlí ve městě. Na jeho rodném domečku na venkově už není ta skládka, podařilo se ji odstranit. Robinův dědeček bydlí ve městě v domě, kde má moc hodnou paní sousedku Suchánkovou. Každý rok na výročí úmrtí svého manžela zapaluje paní Suchánková svíčku...

Jednoho dne, není to tak dávno, zapomněla, že svíčka hoří na stole a odešla do sklepa pro brambory. Robinův dědeček bydlí ve vedlejší bytě, najednou ucítil kouř. Vyšel rychle na chodbu a uviděl, že kouř vychází z bytu paní Suchánkové. Tak začal zvonit a volat a klepat, ale paní Suchánková se neozývala. Na nic nečekal a hned volal hasiče.

PEDAGOG: Na jaké telefonní číslo zavoláme, když vznikne požár?

Odpovědi dětí.

Za minutku byla slyšet houkačka hasičů a rychle se přibližovala k domu. Paní Suchánková se vracela ze sklepa zrovna v době, kdy hasiči s hadicí vbíhali do jejího bytu. Kuchyň už byla v plamenech, takže přijeli v poslední chvíli. Oheň uhasili. Naštěstí se nerozšířil do dalších místností a dalších bytů...

Kouř se dal vyvětrat. Sousedé pomohli paní Suchánkové odklidit shořelé věci a zničený nábytek. Během pár dnů vymalovali, půjčili jí stoleček a židle, než si mohla koupit jiné a dali jí starý vaříč. Ale jednu věc v kuchyni měla paní Suchánková uloženou a tu už jí nikdo nemohl nahradit.

Měla tam vyřezávanou krabičku, krásně zdobenou a v té měla všechny svoje fotografie – z dětství, mládí, svatební fotografie, fotografie svých dětí a vnoučátek. To byla jediná věc, kvůli které paní Suchánková plakala.

PEDAGOG: Proč paní Suchánková plakala?

Vyjádření dětí.

PEDAGOG: Jaké věci paní Suchánkové shořely a daly se nahradit?

Vyjádření dětí.

PEDAGOG: Paní Suchánková plakala, protože krabička s fotografiemi byla jedinou věcí, která už se nedá vrátit zpět, je nenahraditelná.

PEDAGOG: O nenahraditelných věcech jsem pro vás napsala písničku, nyní si ji poslechněte.

Pedagog předvede píseň Každá věc má svou hodnotu za doprovodu klavíru.

Sloka (kurzíva obsahuje zvolání)

KAŽDÁ VĚC MÁ SVOU HODNOTU, *HODNOTU!*

AŽ JDE O FOTKU ČI O BOTU, *O BOTU!*

KAŽDÁ VĚC MÁ SVOU HODNOTU, *HODNOTU!*

AŽ JDE O DOPIS ČI O NOTU, *O NOTU!*

Refrén (kurzíva obsahuje melodické echo)

NĚKTERÉ VĚCI VŠAK V SRDCI MÁŠ, *V SRDCI MÁŠ,*

NA TY VŽDY S LÁSKOU VZPOMÍNÁŠ, *VZPOMÍNÁŠ*,
NĚKTERÉ VĚCI VŠAK V SRDCI MÁŠ, *V SRDCI MÁŠ*,
NA TY VŽDY S LÁSKOU VZPOMÍNÁŠ, *VZPOMÍNÁŠ*, *VZPOMÍNÁŠ*, *VZPOMÍNÁŠ*.

Recitace

„A CHRÁNÍŠ JE JAKO OKO V HLAVĚ“⁷

PEDAGOG: Jakou má písnička náladu? Smutnou nebo veselou? Byla pomalá nebo rychlá? Byla zazpívána nahlas nebo potichu? O čem se v písni zpívá?

Rozhovor o hudebně výrazových prostředcích písně a o písni. Následuje nácvik písně s dětmi. Při nácviku se pedagog zaměřuje i na echo, správné „zvolání“ a ozvěnu. Podobné schéma děti znají z písně Kouzelná slovička.

REFLEXE

PEDAGOG: Za chvíli dám každému z vás kupičku kartiček. Společně popíšeme, co je na nich zobrazené.

Děti si kartičky rozloží na lavici a popisují je. Popis komentujeme, aby bylo jasné, kdy se jedná o něco unikátního.

NENAHRADITELNÉ VĚCI

prstýnek po mamince

dopisy od tatínka

starožitné křeslo po dědečkovi

svatební fotografie prarodičů

NAHRADITELNÉ VĚCI

propiska

židle od stolu

nabíječka k mobilu

Sklenička

PEDAGOG: Pracovní list máte rozdělený na dvě části. Do té, která je nadepsaná jako nahraditelné věci nalepíte kartičky s věcmi, které považujete za nahraditelné a do části, která je nadepsána jako nenahraditelné věci nalepíte kartičky s věcmi, které považujete za nahraditelné. Kdo bude mít hotovo, může přikreslit nebo připsat další nápady.

⁷Notový materiál je k dispozici v příloze 5 f).

Práce dětí, pedagog opět hraje píseň a do toho ji zpívá na „brumendo“, děti se postupně přidávají ke zpěvu.

ZÁVĚR EXPERIMENTÁLNÍ LEKCE

V závěru lekce chválí pedagog děti za konkrétní aktivity. Informuje děti o části individuálních rozhovorů, ve kterých nyní bude probíhat i reflexe. Děti, které chtějí své práce odevzdat, ukládají je do připravené krabičky.

Příloha 4 f) Ochránci

ÚVOD

Hudební pozdrav a hudební vzpomínka na předešlou experimentální lekci.

EVOKACE

PEDAGOG: Když jste nemocní a máte infekční nemoc např. chřipku, jak mohu chránit ostatní před tím, aby se ode mě nenakazili? Nakreslete nebo napište, cokoli vás napadá.

Děti pracují, pedagog interpretuje na klavír píseň Roz-rou-ru.

PEDAGOG: Když onemocním infekční nemocí, jak tedy mohu ostatní chránit?

Odpovědi dětí.

UVĚDOMĚNÍ

PEDAGOG: Dnes vám budu vyprávět příběh Výlet do Japonska.

PŘÍBĚH: Před několika lety si Andělka a Robin splnili své přání. Dlouhou dobu šetřili, aby se o prázdninách mohli podívat do Japonska. Skutečně se jim podařilo našetřit dostatek peněz a mohli vyrazit. Procházeli se po ulicích Tokia a prohlíželi si město. Všude kolem sebe viděli mnoho japonských dětí, dospívajících, dospělých i seniorů. Něco jim bylo divné a stále se nad tím zamýšleli. Někteří Japonci totiž na obličejích nosili roušky.

Pedagog ukáže vizuální složku této experimentální lekce.

PŘÍBĚH: Roušky jim zakrývaly ústa a nos. Nosili je na ulicích, v obchodech i v dopravních prostředcích. Andělka a Robin si říkali, že tohle od nás neznají. Roušky přeci nosí jen lékaři, proč by je měli nosit lidé na ulicích? Vůbec tomu nerozuměli. A tak je napadlo, že se jich na to zeptají. „Prosím vás, pane, proč tady u vás v Japonsku někteří lidé nosí roušky? K čemu to je?“

PEDAGOG: Co jim lidé mohli odpovědět?

Odpovědi dětí.

PŘÍBĚH: Japonec mu odpověděl: „To je tak. Když se cítíme nachlazení, máme i třeba trochu rýmu, škrábe nás v krku nebo nám prostě není moc dobře a jdeme ven, vezmeme si roušky. Chráníme se tak sebe i ostatní.“ Robin se dále ptal: „Ale proč? Vždyť, když už nachlazený

jste, jak vás rouška ochrání?“ Japonec odpověděl: „Ale my roušky nenosíme kvůli ochraně sebe, ale kvůli ochraně jiných lidí. Moje rouška chrání ostatní před nákazou.“

„Aha! Takže vy nemyslíte sami na sebe, ale na druhé, aby to od vás nechytili?“ pokračoval Robin. „Přesně tak,“ odpověděl Japonec. „Každý z nás to zná už od dětství. A představte si, že my Japonci děláme mnoho dalších věcí, jak se navzájem chráníme před nákazou.“

PEDAGOG: Přemýšlejme teď společně a budeme vymýšlet způsoby, jak se chovat ohleduplně, abychom nenakazili ostatní, když jsme například nachlazení. Budu Vám popisovat různé situace a poté budeme diskutovat nad jejich řešením.

Pedagog popisuje situace a děti hledají řešení.

1. Jdeme na návštěvu a obvykle bychom si podali ruku. Jak jinak se můžeme pozdravit?

Diskuse.

2. Chce se nám kýchnout.

Diskuse.

3. Když se nám chce zakašlat.

Diskuse.

4. Když se nám chce smrkat.

Diskuse.

5. V jakých situacích je důležité si mýt ruce?

Diskuse.

6. Jak správně nosit roušku?

Diskuse.

7. Kdy ji nasazovat?

Diskuse.

8. Jak se o ni starat?

Diskuse.

9. Víím, že půjdu do prostředí, například k lékaři, do nemocnice, kde jsou nemocní lidé, jak sebe i je mohu chránit?

Diskuse.

PEDAGOG: Zahrajeme si na herce. Jak byste, děti, pantomimicky znázornily následující úkony?

Pedagog popisuje úkony a žáci je tvořivě provádí. Touto aktivitou se připravují na hudebně pohybový doprovod písně.

a) Rozestupy

Rozpažit ruce.

b) Nosme roušky.

Ukázat pohyby při nasazování roušky.

c) Mytí rukou.

Ukázat pohyby při mytí rukou.

d) Aby nám zdraví sloužilo

Znázorníme srdce.

PEDAGOG: Nyní se k těmto pohybům naučíme také píseň. Za chvíli vám ji zazpívám, budu ale potřebovat pomoci s tancem.

Pedagog předvede píseň Roz-rou-ru za doprovodu klavíru. Děti do jeho slov zkouší opakovat pohyby, které před chvílí vymyslely.

ROZ, ROZ, ROZ, ROZESTUPY,

NOS, NOS, NOS, NOSME ROUŠKY!

K RU, K RU, K RU, K RUCE MÝDLO,

ABY ZDRAVÍ SLOUŽILO!⁸

PEDAGOG: Jakou má písnička náladu? Smutnou nebo veselou? Byla pomalá nebo rychlá? Byla zazpívána nahlas nebo potichu? O čem se v písni zpívá?

Rozhovor o hudebně výrazových prostředcích písně a o písni. Následuje nácvik písně s dětmi.

REFLEXE

PEDAGOG: Děti, nyní se opět každý z vás zamyslí a na druhou stranu pracovního listu nakreslí, co nového jste se v této hodině dozvěděly o tom, jak ještě můžeme chránit druhé lidi před infekční nákazou.

Práce dětí, pedagog opět hraje píseň a do toho ji zpívá na „brumendo“, děti se postupně přidávají ke zpěvu.

ZÁVĚR EXPERIMENTÁLNÍ LEKCE

V závěru lekce chválí pedagog děti za řešení situací a konkrétní nápady pro skutečnou ochranu před infekční nákazou. Informuje děti o části individuálních rozhovorů. Děti, které chtějí své práce odevzdat, ukládají je do připravené krabičky.

⁸Notový materiál je k dispozici v příloze 5 g).

Příloha 4 g) Nový člen rodiny

ÚVOD

Hudební pozdrav a hudební vzpomínka na předešlou experimentální lekci.

EVOKACE

PEDAGOG: Kdo je sourozenec?

Odpovědi dětí.

PEDAGOG: Kdo z vás má sourozence? Kdo z vás má staršího sourozence? Kdo z vás má mladšího sourozence? Kdo z vás sourozence nemá, ale má v příbuzenstvu nebo zná v okolí nějaké mladší dítě?

Odpovědi dětí.

PEDAGOG: Napište nebo nakreslete na pracovní papír, jak, s čím, při čem, v jakých situacích můžeme mladším / malým dětem pomáhat? Můžete také připsat, jestli někdy starší sourozenec nebo kamarád pomohl vám.

Žáci pracují, pedagog interpretuje na klavír píseň Sourozenci.

PEDAGOG: V jakých situacích tedy můžeme sourozencům či mladším dětem pomáhat?

Pomohl někdy starší sourozenec nebo kamarád vám a jak jste se při tom cítili vy, děti?

Diskuse.

UVĚDOMĚNÍ

PEDAGOG: Dnes vám přečtu příběh o Robinových rodičích, o kterých jsme si ještě nevyprávěli.

PŘÍBĚH: Robin s Andělkou chodili do druhé třídy. Jednoho dne, když si v kruhu vyprávěli o tom, co zažili o víkendu, říká Robin: „Mně doma maminka s tatínkem řekli, že nás bude o jednoho navíc. Moje maminka totiž čeká miminko!“ Ostatní děti Robinovi gratulovaly a ptaly se na všechny možné detaily: „Bude to holčička nebo chlapeček? Jak se bude děťátko jmenovat?“

Robin měl velkou radost a společně s celou rodinou se na miminko těšili.

A najednou se narodilo a už u nich bylo doma. Robin měl sourozence. Narodil se jim bratříček a pojmenovali ho Vojtišek. Robin moc pomáhal mamince a stále toužil být s malým Vojtiškem.

Najednou ale přišly situace, ve kterých si Robin vůbec nevěděl rady. Nevěděl, co se malému Vojtiškovi děje.

PEDAGOG: Děti, mnozí z vás máte mladšího sourozence. Pojd'me Robinovi poradit, co to znamená, když se Vojtišek tváří určitým způsobem a co v té chvíli potřebuje.

Pedagog dětem ukazuje vizuální přílohu této experimentální lekce – fotografie dětí v komfortní i nekomfortní situaci. Děti popisují jejich emoce a vymýšlejí způsoby pomoci.

1. plačící Vojtišek

PEDAGOG: Co mu může být, co potřebuje? Jak mu můžeme pomoci?

Diskuse dětí.

2. spící Vojtišek

PEDAGOG: Jak se cítí, jak vypadá, jak se chováme my u spícího miminka?

Diskuse dětí.

3. smějící se Vojtišek

PEDAGOG: Potřebuje něco? Co smíchem vyjadřuje?

Diskuse dětí.

PŘÍBĚH: Když už byl Robin starší, Vojtišek začal chodit do školy. A najednou viděl Robin svého bratříčka Vojtiška takto:

4. smutně přemýšlející Vojtišek.

PEDAGOG: Co by pro něj mohl udělat? Co mu říct? Jak se ho zeptat?

Diskuse dětí.

5. Vojtišek lámající si hlavu nad úkolem.

PEDAGOG: Co by pro něj mohl Robin udělat? Co mu říct?

Diskuse dětí.

PEDAGOG: Děti, Robin mockrát děkuje za vaše nápady, určitě jste mu moc pomohly a teď bude lépe vědět, jak o svého bratříčka pečovat a pozná, kdy ho bratříček potřebuje. Jestli pak víte, co by pro Vojtíška mohl udělat Robin, než jde Vojtíšek spát?

Diskuse dětí.

PEDAGOG: Nyní vám zazpívám písničku, kterou by mohl Robin uspávat Vojtíška, a pak se ji společně naučíme. Tuto písničku můžete zpívat i vy komukoli, koho budete chtít příjemně zklidnit před spaním, třeba domácím zvířátku, prarodičům, rodičům atp.

Pedagog předvede píseň Sourozenci za doprovodu klavíru.

BRATŘÍČEK A SESTRÍČKA,
JSOU MÍ KAMARÁDI.
NAVZÁJEM JSME SOUROZENCI
A MÁME SE RÁDI.

BRATŘÍČEK A SESTRÍČKA,
JSOU MÍ KAMARÁDI.
NAVZÁJEM JSME SOUROZENCI
A MÁME SE RÁDI.⁹

PEDAGOG: Jakou má písnička náladu? Smutnou nebo veselou? Byla pomalá nebo rychlá? Byla zazpívána nahlas nebo potichu? O čem se v písni zpívá?

*Rozhovor o hudebně výrazových prostředcích písně a o písni. Následuje nácvik písně s dětmi.
Pedagog děti učí kánon.*

REFLEXE

PEDAGOG: Nyní napište nebo nakreslete na druhou stranu pracovního listu, jak se ještě můžeme starat o mladšího sourozence? Jak mu můžeme ještě pomáhat? Jak můžeme pomoci mamince nebo tatínkovi s mladším sourozencem? Zkuste si vzpomenout na co nejvíce informací z této hodiny.

Práce dětí, pedagog opět hraje píseň a do toho ji zpívá na „brumendo“, děti se postupně přidávají ke zpěvu.

⁹Notový materiál je k dispozici v příloze 5 h).

ZÁVĚR EXPERIMENTÁLNÍ LEKCE

V závěru lekce chválí pedagog děti za řešení situací a konkrétní nápady v pomoci mladšímu sourozenci nebo kamarádovi. Informuje děti o části individuálních rozhovorů, ve kterých nyní bude probíhat i reflexe. Děti, které chtějí své práce odevzdat, ukládají je do připravené krabičky.

Příloha 4 h) Babinka

ÚVOD

Hudební pozdrav a hudební vzpomínka na předešlou experimentální lekci.

EVOKACE

PEDAGOG: Kdo z vás má doma nějaké zvíře? Jaké?

Odpovědi dětí.

PEDAGOG: Na pracovní list napište nebo nakreslete, co vše můžete udělat pro to, aby bylo domácí zvíře spokojené a šťastné? Jakými způsoby se o něj můžete starat?

Děti pracují, pedagog interpretuje na klavír píseň Babinka.

UVĚDOMĚNÍ

PEDAGOG: Nyní vám přečtu další příběh, ve kterém bude Robin opět potřebovat vaše rady.

PŘÍBĚH: U Robina doma bylo veselo. Vojtíšek rostl jako z vody. Robin s Andělkou si s ním často hráli a stala se z nich parta. Nejraději chodili do přírody pozorovat stromy, květiny, louky. Rádi spolu sportovali, zpívali a smáli se. Robinova rodina na všechny výlety brala Andělku s sebou.

Jednoho dne šli do lesa na houby. Bylo to v období babího léta.

PEDAGOG: Kdy je období babího léta?

Odpovědi dětí.

PŘÍBĚH: Ten den ráno už byla velká zima, všude vlhko. Museli se tepleji obléct. Hub našli docela hodně, ale to, co v lese ještě najdou, nikdo z nich nečekal!

Les byl veliký, zdál se jim nekonečný. Šli už pěknou chvíli a najednou Andělka slyšela zaúpění. „AÚÚÚÚ,“ ozvalo se o odněkud. „Robine, slyšel jsi to?“ řekla Andělka. „Co?“ řekl Robin. „Přeci ten zvláštní zvuk,“ upřesnila Andělka. Tak se tedy zaposlouchali spolu. Po chvíli se ozvalo velice tenké naříkavé zaúpění. „AÚÚÚ, AÚÚÚ.“ To už u nich byl i tatínek s maminkou a děda a říkali: „Co to je? Kdo by to mohl takto naříkat?“

PEDAGOG: Děti, kdo by to mohl být?

Odpovědi dětí.

Za chvíli se nářek ozval ještě jednou, tak šli po sluchu. Prodírali se houštím a jehličnatými pichlavými stromy. Cesta byla docela nepřehledná. Přesto nařikající hlas následovali.

Najednou, v tom nejtemnějším a nejopuštěnějším koutku lesa našli toho, kdo takto nařikal. Našli tam vyhublého a zuboženého pejska třesoucího se zimou. Byl pevně přivázaný provazem ke stromu, bez jídla a bez vody.

Pedagog ukáže vizuální složku této experimentální lekce – fotografii trýzněného zvířete.

PEDAGOG: Jak se takový pejsek mohl cítit?

Diskuse.

PŘÍBĚH: Nemohli věřit svým očím. Naštěstí byl ještě naživu, kdo ví, co by se stalo, kdyby přišli později.

PEDAGOG: Děti, nyní vás čeká důležitý úkol. Jak byste mohly pejska zachránit? Jak konkrétně byste mu v této chvíli pomohly? Nakreslete nebo napište na druhou stranu papíru!

Děti pracují, pedagog se po chvíli se zeptá na nápady (několik nechá zaznít), poté dočte zbytek příběhu.

PŘÍBĚH: Celá rodina spěchala k třesoucímu se pejskovi. Byl k smrti vyděšený. Tatínek s dědečkem rychle přeřízli provaz nožem na houby, který byl pevně utažený. Svlékli si bundy a maminka s dětmi do nich pejska zabalila. Dali mu napít vody a sníst pár piškot, které měli s sebou.

Auto bylo daleko. Museli jít zpět k autu pěšky. Tatínek vzal pejska do náručí a spěchali. Pejsek byl prochladlý, po cestě se mu zavírala očka. Báli se, jestli cestu zpět přežije. Naštěstí to stihli včas, ale to jen proto, že okamžitě zavolali jedné konkrétní osobě?

PEDAGOG: Komu museli okamžitě zavolat?

Diskuse dětí.

PŘÍBĚH: Protože naštěstí měli v telefonu číslo na veterináře, rychle mu zavolali. Ten jim řekl do telefonu „Ano, okamžitě pejska přivezte.“ Kdyby číslo neměli, volali by hasiče.

Pan veterinář byl zděšen stavem pejska. Dozvěděli se, že jde o fenku. Společně s Robinovou rodinou hned ohlásili tento čin na policii.

„Co s pejskem bude dál?“ ptala se Andělka pana veterináře. „Převzeme ho do zvířecí nemocnice do Českého Brodu a poté půjde do útulku pro opuštěná zvířata,“ odpověděl pan doktor.

Do nemocnice chodila rodina pejska navštěvovat. Zamilovali si ho. Koupili mu hračky i psí piškoty. Měl z jejich návštěvy vždy velkou radost, ale byl velmi bázlivý, bál se lidí. Postupně však k celé rodině získal důvěru.

PEDAGOG: A jaký mohl mít příběh konec?

Diskuse.

PŘÍBĚH: Fenečka nešla do útulku pro psy, ale Robinova rodina si ji vzala domů a s láskou se o ni starala. Jako vzpomínku na první setkání a její záchranu ji pojmenovali Babinka. Byl to zázrak, který našli na sklonku babího léta.

Pedagog ukáže vizuální složku této experimentální lekce – fotografii zvířete, o které je pečováno.

PEDAGOG: Jak se Babinka může cítit nyní? Na základě čeho to poznáme?

Diskuse.

PEDAGOG: O této záchraně Babinky si celá rodina zpívala následující píseň.

Pedagog předvede píseň Záchranáři za doprovodu klavíru.

1. sloka (*zpěv*)

NAŠLI JSME TĚ V BABÍM LÉTĚ
PROCHLADLOU A BEZBRANNOU.
NIKDO Z NÁS V HLUBOKÉM LESE
NENECHAL BY TĚ SAMOTNOU.

2. sloka (*tajemně deklamujeme text na jednom tónu*)

NAŠLI JSME TĚ V BABÍM LÉTĚ
PROCHLADLOU A BEZBRANNOU.
NIKDO Z NÁS V HLUBOKÉM LESE
NENECHAL BY TĚ SAMOTNO-O-OU.¹⁰

¹⁰Notový materiál je k dispozici v příloze 5 i).

PEDAGOG: Jakou má písnička náladu? Smutnou nebo veselou? Byla pomalá nebo rychlá? Byla zazpívána nahlas nebo potichu? O čem se v písni zpívá?

Rozhovor o hudebně výrazových prostředcích písně a o písni. Následuje nácvik písně s dětmi.

REFLEXE

PEDAGOG: Nyní můžete pracovní list doplnit o cokoli, co vás ještě napadá k pomoci Babince a zvířatům.

Práce dětí, pedagog opět hraje píseň a do toho ji zpívá na „brumendo“, děti se postupně přidávají ke zpěvu.

ZÁVĚR EXPERIMENTÁLNÍ LEKCE

V závěru lekce chválí pedagog děti za řešení situací a konkrétní nápady v pomoci zvířeti. Informuje děti o části individuálních rozhovorů. Děti, které chtějí své práce odevzdat, ukládají je do připravené krabičky.

Příloha 4 i) Pomoc v nouzi

ÚVOD

Hudební pozdrav a hudební vzpomínka na předešlou experimentální lekci.

EVOKACE

PEDAGOG: Podívejte se na následující fotografii. Kdo je na obrázku? Jaký mezi těmito lidmi může být vztah? Na základě čeho jste to poznali?

Pedagog ukáže vizuální složku této experimentální lekce – fotografii Andreho Kogna: Přátelé.

PEDAGOG: Kdo je to přítel? Jak se chová?

Odpovědi dětí.

PEDAGOG: Děti, napište nebo nakreslete na pracovní list, co hezkého jste někdy udělaly pro svého kamaráda a co on pro vás. Jak jste si navzájem pomohly.

Děti pracují, pedagog interpretuje na klavír píseň Přítel.

PEDAGOG: Kdo bude chtít, může s námi sdílet.

Odpovědi dětí.

UVĚDOMĚNÍ

PEDAGOG: Děti, vzpomínáte, jak se Andělka seznámila s Robinem?

Odpovědi dětí.

PŘÍBĚH: Andělka s Robinem spolu chodili do školy a jednoho dne paní učitelka říká: „Dnes k nám do třídy přijde nový žák. Jmenuje se Jaro.“ „Pchecheche! Co to je za jméno?“ začaly se ušklíbat některé děti. Paní učitelka říkala: „Jaro se k nám přistěhoval ze Slovenska, jmenuje se Jaroslav, ale všichni mu říkají Jaro.“ V tu chvíli vstoupil JARO do třídy. Byl hodně hubený, oblečení na něm doslova viselo. Navíc byl o hodně vyšší než ostatní děti. Ještě jednou věcí se lišil, měl úplně světlou vlasy a velmi bledou pleť. Zkrátka vše na něm bylo jiné než na ostatních dětech.

Všechny děti seděly spolu, a tak na Jara vyšla prázdná lavice. Sedl si do ní. Už o první přestávce se mu kluci začali posmívat: „Jaro, Jaro, ty máš ale háro!“ Nebo: „Jaro, jaké je tam nahoře roční období?“ Stále si z něj dělali legraci. Jaro mlčel, neodpovídal. Po jednom dni školy bylo jasné, že Jaro je mnohem chytřejší než ostatní děti. Ve všech předmětech měl

přehled. Už v druhé třídě uměl počítat, plynule číst, pamatoval si všechny písničky i básničky a hezky maloval. Navíc se uměl vybraně chovat. Dívky pouštěl do dveří, odpovídal slušně a zdvořile. Učitelé ho hodně chválili a některé děti mu začaly závidět a nepřály mu jeho úspěch. Tak se přidaly k těm původním posměváčkům a tím se zvyšoval počet dětí, které Jara šikanovaly.

PEDAGOG: Jak se Jaro musel cítit?

Odpovědi dětí.

PŘÍBĚH: Andělka s Robinem se na to nemohli dívat. Obdivovali Jarovu inteligenci a jeho vzhled moc neřešili, „každý jsme nějaký,“ říkali si. Naopak, jeho vlasy jim přišly moc zajímavé. Opatrně za Jarem zkoušeli jít a začít se s ním bavit. Ten ale celý shrbený hleděl do své lavice a neodpovídal jim.

PEDAGOG: Proč neodpovídal?

Odpovědi dětí.

PŘÍBĚH: Andělka s Robinem se ho ale i tak stále zastávali. Postupem času nenávisť ostatních dětí vůči Jarovi sílila, až se jednoho dne ve třídě rozhodlo, že sepíší petici na jeho vyřazení ze třídy. Skutečně to děti udělaly a po třídě kolovala petice. „Ty podepiš, ty taky podepiš! Jasně, ať už je pryč!“ Petice dokolovala i k Andělce a Robinovi.

PEDAGOG: Co myslíte, děti, podepsali ji?

Odpovědi dětí.

PŘÍBĚH: Andělka ani Robin petici podepsat nechtěli. To se ale nelíbilo ostatním dětem. Nutily je, aby ji podepsali. „Ať už je pryč!“ Andělka s Robinem ale trvali na svém názoru, že ji nepodepíší. Naopak se styděli za ostatní spolužáky, kteří něčeho takového byli schopní. Snažili se jim to rozmluvit. Petici tedy opravdu nepodepsali. A od této chvíle jim začalo peklo. Ostatní spolužáci se k nim začali chovat stejně jako k Jarovi. Ponižovali je, posmívali se jim.

Jednoho dne, když děti opět šikanovaly Andělku a Robina a posmívaly se jim, Jaro si toho všiml, postavil se, narovnal se, čímž najednou bylo vidět, jak je veliký a odešel. Šel za paní učitelkou a celá situace se začala řešit.

PEDAGOG: Jaký mohl mít příběh konec?

Jaro si začal uvědomovat, co vše pro něj Andělka s Robinem udělali a co vše obětovali. Postavili se za něj navzdory ostatním dětem. Díky své inteligenci a přehledu si uvědomoval, že situace není v pořádku a musí ji nahlásit někomu dospělému. Paní učitelka do třídy přizvala psychologa a společně začali s dětmi pracovat.

Jaro šel za Andělkou a Robinem a řekl jim: „Milá Andělko a milý Robine, moc vám děkuji za to, jak jste se za mě postavili. Ještě nikdo pro mě něco takového neudělal. Byl bych moc rád, kdybychom byli kamarádi.“ A tak Jaro našel dva lidi s ryzím srdcem a stali se z nich nerozluční přátelé. A když někdy v životě zažili jakékoli posměšky od druhých lidí, vůbec si toho nevšimli. Oni tři si užívali společných chvil a naplňovala je radost z jejich kamarádství, protože v hloubi duše věděli, že je to to nejcennější, co mají. Dokonce šli společně i na střední školu a jejich přátelství pokračovalo celý život!

Občas potkali staré známé posměváčky z jejich třídy. Nikdo z nich nedokázal tolik, co Jaro, Andělka a Robin a málokdo z nich v životě našel tak pevné a upřímné přátelství, které vydrželo navždy.

PEDAGOG: O přátelství pojednává následující písnička.

Pedagog předvede píseň Přítel za doprovodu klavíru.

1. sloka

KAŽDÝ MÁ MÍT PŘÍTELE SVÉHO,
KTERÝ HO CHRÁNÍ OD VŠEHO ZLÉHO,
KTERÉMU MŮŽEŠ VOLAT I V NOCI
PRO DOBROU RADU KU POMOCI.

2. sloka

KAŽDÝ MÁ MÍT PŘÍTELE SVÉHO,
KTERÝ MU DÁVÁ MNOHO DOBRÉHO,
KTERÉMU MŮŽEŠ VOLAT I V NOCI
PRO DOBROU RADU KU POMOCI.¹¹

PEDAGOG: Jakou má písnička náladu? Smutnou nebo veselou? Byla pomalá nebo rychlá? Byla zazpívána nahlas nebo potichu? O čem se v písni zpívá?

Rozhovor o hudebně výrazových prostředcích písně a o písni. Následuje nácvik písně s dětmi.

¹¹Notový materiál je k dispozici v příloze 5 j).

REFLEXE

PEDAGOG: Děti, představte si, že byste viděly, jak někdo ubližuje nějakému dítěti, stejně jako děti v příběhu ubližovaly Jarovi. Jak byste mu pomohly? Co hezkého byste pro něj mohly udělat? Nakreslete to nebo napište na druhou stranu pracovního listu.

Práce dětí, pedagog opět hraje píseň a do toho ji zpívá na „brumendo“, děti se postupně přidávají ke zpěvu.

ZÁVĚR EXPERIMENTÁLNÍ LEKCE

V závěru lekce chválí pedagog děti za řešení situací a konkrétní nápady v pomoci Jarovi. Informuje děti o části individuálních rozhovorů. Děti, které chtějí své práce odevzdat, ukládají je do připravené krabičky.

Příloha 4 j) Vyznání

ÚVOD

Hudební pozdrav a hudební vzpomínka na předešlou experimentální lekci.

EVOKACE

PEDAGOG: Podívejte se na následující obrázky.

Pedagog postupně ukáže vizuální složku této experimentální lekce – obraz Willema Haenraetese: Pár a Pár 1.

PEDAGOG: Koho na obrázcích vidíte? Jaký může být mezi lidmi na obrázcích vztah? Jak se cítí?

Odpovědi dětí.

PEDAGOG: Co je to láska? Jak poznáme, že má někdo někoho rád?

Odpovědi dětí.

PEDAGOG: Co je to domov? Jací lidé tvoří náš domov?

Odpovědi dětí.

PEDAGOG: Nakreslete nebo napište, co vše tvoří váš domov.

Děti pracují, pedagog interpretuje na klavír píseň Láska.

UVĚDOMĚNÍ

PEDAGOG: Dnes nás čeká poslední příběh o Andělce a Robinovi.

PŘÍBĚH: Čas plynul a Andělka a Robin začali chodit na střední školu. Z Andělky se stala mladá slečna, která i přes to, že neměla vlastní rodiče, našla rodinu u Robina a ke všem se chovala hezky a vážila si jejich přízně. Robinova maminka i tatínek ji měli moc rádi. Z Robina se stal mladý muž, který pomáhal rodičům, prarodičům i všem lidem kolem sebe.

Robin a Andělka dělali mnoho věcí společně. Společně se učili, společně trávili volný čas, ve kterém se často setkávali s jejich společným kamarádem Jarem a brávali s sebou také Robinova bratříčka Vojtíška. Andělka s Robinem začali společně dokonce chodit do základní umělecké školy a začali hrát na stejný hudební nástroj.

PEDAGOG: Zavřete oči, poznáte, jaký hudební nástroj to byl?

Pedagog dojde pro housle a zahraje na ně melodii písně.

PŘÍBĚH: Andělce a Robinovi bylo spolu moc hezky.

PEDAGOG: Proč jim spolu bylo hezky? Co vše to mohlo způsobovat?

Diskuse.

PŘÍBĚH: Andělka si vážila Robina za to, jak se chová k ní, ke své rodině a pomáhá všem lidem okolo. Robin si jí vážil za to, jak se chová k němu i ostatním lidem, jak o ně pečuje a snaží se jim dělat radost. Líbilo se jim, jaký ten druhý je a jak vnímá svět kolem sebe.

Až jednoho dne složil Robin Andělce báseň.

ANDĚLKO MÁ NEJMILEJŠÍ,
JAK VYJÁDŘIT SLOVY JEN,
ŽE Z NAŠEHO KAMARÁDSTVÍ
KVETE LÁSKA JAKO SEN.

Když si Andělka přečetla dopis. Byla dojatá a byla moc ráda, že právě Robin jí takto krásně vyznal lásku. Andělka si dala záležet a odepsala mu.

ROBINE MŮJ NEJMILEJŠÍ,
JAK VYJÁDŘIT SLOVY JEN,
ŽE TY JSI MÝM KAMARÁDEM
A I MÝM MILÝM MUŽEM.

A tak z jejich kamarádství vnikla láska a k básničce společně složili i hudbu a stala se z toho písnička.

PEDAGOG: A my se tu písničku nyní společně naučíme.

Pedagog předvede píseň Láska za doprovodu klavíru.

PEDAGOG: Jakou má písnička náladu? Smutnou nebo veselou? Byla pomalá nebo rychlá? Byla zazpívána nahlas nebo potichu? O čem se v písni zpívá?

Rozhovor o hudebně výrazových prostředních písně a o písni.

Následuje nácvik písně s dětmi.

1. sloka

ANDĚLKO MÁ NEJMILEJŠÍ,
JAK VYJÁDŘIT SLOVY JEN,
ŽE Z NAŠEHO KAMARÁDSTVÍ
KVETE LÁSKA JAKO SEN.

2. sloka

ROBINE MŮJ NEJMILEJŠÍ,
JAK VYJÁDŘIT SLOVY JEN,
ŽE TY JSI MÝM KAMARÁDEM
A I MÝM MILÝM MUŽEM.

3. sloka

LALALÁLÁLALALÁLÁ
LALALÁLÁ LALALÁ.
LALALÁLÁLALALÁLÁ
LALALÁLÁ LALALÁ.¹²

PEDAGOG: Jak příběh mohl pokračovat?

PŘÍBĚH: Společně se přihlásili na vysokou školu. Z Andělky se stala zdravotní sestřička na dětském oddělení. Měla ráda děti, a protože maminku nikdy neměla, chtěla ji alespoň trochu nahradit dětem, které musely být samy bez rodičů v nemocnici. A Robin pracoval jako ředitel domova pro seniory. Nikdy nezapomněl na to, jak s ním trávil čas jeho dědeček a bylo mu líto lidí, kteří tráví stáří sami. Chtěl jim pomáhat.

A jednoho dne v létě šli Andělka a Robin vyvenčit Babinku, která už byla starší psí dáma. Od té doby, co ji našli v lese, uběhlo už hodně let. Robin zavedl Andělku na krásné místo, na které si často chodili povídat. Najednou jí říká: „Andělko, prosím Tě, podívej se Babince na obojek, zdá se mi, že tam má zavěšený nějaký pytlíček.“ Opravdu, na Babinčině obojku byl maličký váček.

PEDAGOG: Co mohlo být ukryté ve váčku?

Robin si ho vzal, poklekl před Andělkou a zeptal se jí: „Vezmeš si mě za muže?“ A Andělka souhlasila. A tak měli svatbu, na které nechyběla Robinova rodina ani jejich nejlepší přítel Jaro.

¹²Notový materiál je k dispozici v příloze 5 k).

Koupili si starší domeček, který opravovali. Netrvalo dlouho a na cestě bylo i miminko, které pojmenovali Jaromír. Připomínalo jim jejich nejlepšího kamaráda a pokoj, který jim jejich vztah dával. Vytvořili rodinu a domov pro sebe i své děti, ve kterém je vychovávali, radili se, rádi spolu trávili svůj čas a měli se rádi. Splnilo se jim jejich vroucné přání, o kterém potají snili od dob dospívání.

PEDAGOG: Nyní máte možnost na druhou stranu příběhu doplnit nové informace, co je to láska a kdo tvoří domov.

Práce dětí, pedagog opět hraje píseň a do toho ji zpívá na „brumendo“, děti se postupně přidávají ke zpěvu.

ZÁVĚR EXPERIMENTÁLNÍ LEKCE

V návaznosti na příběh a píseň učí pedagog děti v rámci hudebně pohybové výchovy svatební tanec Andělky a Robina.

V závěru lekce chválí pedagog děti za řešení situací a konkrétní nápady. Informuje je o konci příběhu. Informuje děti o části individuálních rozhovorů. Děti, které chtějí své práce odevzdat, ukládají je do připravené krabičky.

Příloha 5 Notové záznamy autorských písní

Kontext: příloha předkládá kompletní autorský zpěvník obsahující hudební část hudebně interdisciplinárního příběhu Vroucné přání. Ve zpěvníku je uvedeno 11 písní. Texty písní a profesionálně zaznamenané klavírní doprovody jsou součástí následujících příloh.

Příloha 5 a) Vroucné přání – Zdravá Andělka

Vroucné přání

Zdravá Andělka

Hudba a text: Marie Dunovská

1 G C C Em F

Vrou-cné přá-ní mám a - bys mo-hla

6 C Dm7 G7 C Am7 Dm7 G7 C A

vstát, bě - hat ja - ko dřív, ať už ti je líp!

11 D dur

D Fm G D

15 Em A D Hm7 Em7 A7 rit. D

Em A D Hm7 Em7 A7 rit. D

Příloha 5 b) Vroucné přání – Nemocná Andělka

Vroucné přání

Nemocná Andělka

Hudba a text: Marie Dunovská

Fm G Cm Cm Cm Fm Cm

Vrou-cné přá-ní mám, a-bys mo-hla vstát,

7 G Cm G Cm Cm Cm

bě-hat ja-ko dřív, at' už ti je líp.

13 8va Fm Cm Fm Cm

17 8va Fm rit. G Cm Cm

Příloha 5 c) Třídíme

Třídíme

Hudba a text: Marie Dunovská

C Am Dm7 G C G7 C

5 C Am Dm7 G C G G7

Ka - m - pak to ho - dí - me? Do kon - tej - ne - ru!

9 C Am Dm7 G C G7 C

Pří - ro - du chrá - ní - me, je nám do zpě - vu!

Příloha 5 d) Kouzelná slovíčka

Kouzelná slovíčka

Hudba a text: Marie Dunovská

F F C A7 Dm7 G7 C C

9 C G C C7 F C G

Kou-zel- ná slo-ví - čka, *slovička!* O-dem-knou sr - dí - čka,
(zvolání) (zvolání)

16 G7 C G Am F Dm7 G

srdička! Je jich jen ma-li - čko, *maličko!* Po-mo-hou br - zi -
(zvolání) (zvolání)

23 C C7 F F C Am7 Dm7

čko, *brzičko!* Pro-sím, *pro-sím,* dě-ku - ji, *dě-ku - ji,* do-brý den,
(zvolání) (echo) (echo)

30 G7 C C7 F F C Am7

do-brý den, na shle-da - nou. Jak se máš? *Jak se máš?* Co ti je? *Co ti je?*
(echo) (echo) (echo)

37 Dm7 G7 C 1. C7 2. rit.

Mám tě rád, o - mlou-vám se.

Příloha 5 e) Babičko, vyprávěj!

Babičko, vyprávěj!

Hudba a text: Marie Dunovská

1. Ba - bi - čko má, vy - prá - věj mi, o tom co jsi za - ži - la.

9 Jak s dě - de - čkem na vě - ne - čku v ta - ne - čních - jsi tan - či - la

13 2. Ba - bi - čko má, vy - prá - věj mi, o tom, ja - ké to by - lo,

17 když slun - ce a vše - chno - kví - tí, to - lik sla - dce vo - ně - lo. Ty jsi

21 je - di - ná kdo zná, co dřív by - lo blí - zko nás, teď je

25 na mně mít tě rád, vždy - cky se o te - be po - sta - rám. Ba - bi - čko

29 má! Ty jsi rám. Ba - bi - čko má!

40 *8va* C Em F *rit.* Fm C

Příloha 5f) Každá věc má svou hodnotu

Každá věc má svou hodnotu

Hudba a text: Marie Dunovská

C G C C C G C C7

Ka-ždá věc má svou ho dno-tu, hodnotu!
(zvolání)

9 F C G G7 C G Am

ať jde o fo-tku či o bo-tu, o botu! Ka-ždá věc má svou ho-dno-tu,
(zvolání)

16 F Dm G C C7 F F

hodnotu! ať jde o do-pis či o no-tu, o notu! Ně-kte-ré vě-ci však
(zvolání)

23 C C G G C C7 F F

v sr-dci máš, v sr-dci máš, na ty vždy s lá-skou vzpo-mí-náš, vzpo-mí-náš, ně-kte-ré vě-ci však
(echo)

31 C Am Dm7 G C

v sr - dci máš, v sr - dci máš, na ty vždy s lá - skou vzpo - mí - náš,
(echo)

36

vzpo - mí - náš, vzpo - mí - náš, vzpo - mí - náš. "A chráníš je jako oko v hlavě"
(echo - do ztracena) (recitace)

Příloha 5 g) Roz-rou-ru

Roz-rou-ru

Hudba a text: Marie Dunovská

C G C G C

5 C C Am Am Dm7

Roz - - roz - - roz - - ro - ze - stu - py,

10 Dm7 G G Dm7 Dm7

nos - - nos -

15 G G C C G G

nos - - no - sme rou - šky!

21 C C Am Am

K ru - k ru - k ru - k ru - ce - mý -

25 Dm7 Dm7 G G Dm7 Dm7

dlo, a - by

31 G G C G

zdra - ví slou - ži - lo!

35 C G C C

Příloha 5 h) Sourozenci

Sourozenci

(kánon)

Hudba a text: Marie Dunovská

E H E A E H E E

1. E H E A 2. E H E H

Bra-tří-ček a se-stří-čka jsou mí ka-ma - rá - di.

9 E H E A E H E E

Na-vzá-jem jsme sou-ro-zen-ci a má-me se rá - di.

Příloha 5 i) Záchranáři

Záchranáři

Hudba a text: Marie Dunovská

Dm F C Am

5 Dm F C Am

Na - šli jsme tě v ba bím lé - tě pro - chla dlou a be - zbra - nnou.

9 Dm F C Am

Ni - kdo z nás v hlu - bo - kém le - se ne - ne - chal by tě sa - mo - tnou

13 Dm F C G

Na - šli jsme tě v ba - bím lé - tě, pro - chla - dlou a be - zbra - nnou.

17 Dm F C G Dm

Ni - kdo z nás v hlu - bo - kém le - se ne - ne - chal by tě sa - mo - tno - o - ou.

Příloha 5 j) Přítel

Přítel

Hudba a text: Marie Dunovská

C Dm7 G7 C

7 C C G Am

1. Ka - ždý má mít při - te - le své - ho,
2. Ka - ždý má mít při - te - le své - ho,

11 Am F C G

kte - rý ho chrá - ní od vše - ho zlé - ho,
kte - rý mu dá - vá mno - ho do - bré - ho,

15 G Em_ Em Am F

kte - ré - mu mů - žeš vo - lat i v no - ci pro do - brou
kte - ré - mu mů - žeš vo - lat i v no - ci pro do - brou

20 Dm7 G7 C

ra - du ku po - mo - ci.
ra - du ku po - mo - ci.

Příloha 5 k) Láska

Láska

Hudba a text: Marie Dunovská

C Dm7 G C Am7 G C

5 C G C F G

An-děl-ko má nej-mi-lej - ší, jak vy-já - dřit slo-vy jen,
 Ro - bi - ne můj nej-mi-lej - ší, jak vy-já - dřit slo-vy jen,
 La - la lá lá la - la lá lá la - la lá lá la - la lá

9 C Dm7 G C Am7 G C

že z na-še - ho ka-ma-rád - ství kve-te lá - ska ja - ko sen.
 že ty jsi mým ka-ma rá - dem a i mým mi - lým mu - žem.
 la - la lá lá la - la lá lá la - la lá lá la - la lá.

Příloha 6 Přehled textů písní

Kontext: písně jsou autorské, tj. melodie, harmonie, text. Z důvodu přehlednosti v této příloze shrnujeme texty všech písní použitých v rámci hudebně interdisciplinárního příběhu Vroucné přání.

Příloha 6 a) Vroucné přání – Zdravá Andělka

Píseň k experimentální lekci č. 1 s názvem Vroucné přání, nahrávka na CD č. 1.

VROUCNÉ PŘÁNÍ MÁM,
ABYS MOHLA VSTÁT,
BĚHAT JAKO DŘÍV,
AŤ UŽ TI JE LÍP!

Příloha 6 b) Vroucné přání – Nemocná Andělka

Píseň k experimentální lekci č. 1 s názvem Vroucné přání, nahrávka na CD č. 2.

VROUCNÉ PŘÁNÍ MÁM,
ABYS MOHLA VSTÁT,
BĚHAT JAKO DŘÍV,
AŤ UŽ TI JE LÍP!

Příloha 6 c) Třídíme

Píseň k experimentální lekci č. 2. s názvem Cesta za vzpomínkami, nahrávka na CD č. 3.

KAMPAK TO HODÍME?
DO KONTEJNETRU!
PŘÍRODU, CHRÁNÍME,
JE NÁM DO ZPĚVU!

Příloha 6 d) Kouzelná slovíčka

Píseň k experimentální lekci č. 3 s názvem Kouzelná slovíčka, nahrávka na CD č. 4.

Sloka (*kurzíva obsahují zvolání*)
KOUZELNÁ SLOVÍČKA, *SLOVÍČKA!*
ODEMKNOU SRDÍČKA, *SRDÍČKA!*
JE JICH JEN MALIČKO, *MALIČKO!*

POMOHOU BRZIČKO, *BRZIČKO!*

Refrén (*kurzíva obsahuje melodické echo*)

PROSÍM, *PROSÍM,*

DĚKUJI, *DĚKUJI,*

DOBRÝ DEN, *DOBRÝ DEN,*

NA SHLEDANOU.

JAK SE MÁŠ? *JAK SE MÁŠ?*

CO TI JE? *CO TI JE?*

MÁM TĚ RÁD,

OMLOUVÁM SE.

Příloha 6 e) Babičko, vyprávěj!

Píseň k experimentální lekci č. 4 s názvem Nejsi sama, nahrávka na CD č. 5.

1. sloka

BABIČKO MÁ, VYPRÁVĚJ MI,

O TOM, CO JSI ZAŽILA.

JAK S DĚDEČKEM, NA VĚNEČKU,

V TANEČNÍCH JSI TANČILA.

2. sloka

BABIČKO MÁ, VYPRÁVĚJ MI,

O TOM, JAKÉ TO BYLO.

KDYŽ SLUNCE A VŠECHNO KVÍTÍ,

TOLIK SLADCE VONĚLO.

Refrén

TY JSI JEDINÁ, KDO ZNÁ,

CO DŘÍV BYLO KOLEM NÁS,

TEĎ JE NA MNĚ MÍT TĚ RÁD,

VŽDYCKY SE O TEBE POSTARÁM,

BABIČKO MÁ!

TY JSI JEDINÁ, KDO ZNÁ,

CO DŘÍV BYLO KOLEM NÁS,

TEĎ JE NA MNĚ MÍT TĚ RÁD,

VŽDYCKY SE O TEBE POSTARÁM,
BABIČKO MÁ!

Příloha 6 f) Každá věc má svou hodnotu

Píseň k experimentální lekci č. 5 s názvem Nenahraditelná věc, nahrávka na CD č. 6.

Sloka (*kurzíva obsahuje zvolání*)

KAŽDÁ VĚC MÁ SVOU HODNOTU, *HODNOTU!*

AŽ JDE O FOTKU ČI O BOTU, *O BOTU!*

KAŽDÁ VĚC MÁ SVOU HODNOTU, *HODNOTU!*

AŽ JDE O DOPIS ČI O NOTU, *O NOTU!*

Refrén (*kurzíva obsahuje melodické echo*)

NĚKTERÉ VĚCI VŠAK V SRDCI MÁŠ, *V SRDCI MÁŠ,*

NA TY VŽDY S LÁSKOU VZPOMÍNÁŠ, *VZPOMÍNÁŠ,*

NĚKTERÉ VĚCI VŠAK V SRDCI MÁŠ, *V SRDCI MÁŠ,*

NA TY VŽDY S LÁSKOU VZPOMÍNÁŠ, *VZPOMÍNÁŠ, VZPOMÍNÁŠ, VZPOMÍNÁŠ.*

Recitace

„*A CHRÁNÍŠ JE JAKO OKO V HLAVĚ*“

Příloha 6 g) Roz-rou-ru

Píseň k experimentální lekci č. 6 s názvem Ochránci, nahrávka na CD č. 7.

ROZ, ROZ, ROZ, ROZESTUPY,

NOS, NOS, NOS, NOSME ROUŠKY!

K RU, K RU, K RU, K RUCE MÝDLA,

ABY ZDRAVÍ SLOUŽILO!

Příloha 6 h) Sourozenci

Píseň k experimentální lekci č. 7 s názvem Nový člen rodiny, nahrávka na CD č. 8.

BRATŘÍČEK A SESTRÍČKA,

JSOU MÍ KAMARÁDI.

NAVZÁJEM JSME SOUROZENCI

A MÁME SE RÁDI.

BRATŘÍČEK A SESTRÍČKA,
JSOU MÍ KAMARÁDI.
NAVZÁJEM JSME SOUROZENCI
A MÁME SE RÁDI.

Příloha 6 i) Záchranáři

Píseň k experimentální lekci č. 8 s názvem Babinka, nahrávka na CD č. 9.

1. sloka (*zpěv*)

NAŠLI JSME TĚ V BABÍM LÉTĚ
PROCHLADLOU A BEZBRANNOU.
NIKDO Z NÁS V HLUBOKÉM LESE
NENECHAL BY TĚ SAMOTNOU.

2. sloka (*tajemně deklamujeme text na jednom tónu*)

NAŠLI JSME TĚ V BABÍM LÉTĚ
PROCHLADLOU A BEZBRANNOU.
NIKDO Z NÁS V HLUBOKÉM LESE
NENECHAL BY TĚ SAMOTNO-O-OU.

Příloha 6 j) Přítel

Píseň k experimentální lekci č. 9 s názvem Pomoc v nouzi, nahrávka na CD č. 10.

1. sloka

KAŽDÝ MÁ MÍT PŘÍTELE SVÉHO,
KTERÝ HO CHRÁNÍ OD VŠEHO ZLÉHO,
KTERÉMU MŮŽEŠ VOLAT I V NOCI
PRO DOBROU RADU KU POMOCI.

2. sloka

KAŽDÝ MÁ MÍT PŘÍTELE SVÉHO,
KTERÝ MU DÁVÁ MNOHO DOBRÉHO,
KTERÉMU MŮŽEŠ VOLAT I V NOCI
PRO DOBROU RADU KU POMOCI.

Příloha 6 k) Láska

Píseň k experimentální lekci č. 10 s názvem Vyznání, nahrávka na CD č. 11.

1. sloka

ANDĚLKO MÁ NEJMILEJŠÍ,
JAK VYJÁDŘIT SLOVY JEN,
ŽE Z NAŠEHO KAMARÁDSTVÍ
KVETE LÁSKA JAKO SEN.

2. sloka

ROBINE MŮJ NEJMILEJŠÍ,
JAK VYJÁDŘIT SLOVY JEN,
ŽE TY JSI MÝM KAMARÁDEM
A I MÝM MILÝM MUŽEM.

3. sloka

LALALÁLÁLALALÁLÁ
LALALÁLÁ LALALÁ,
LALALÁLÁLALALÁLÁ
LALALÁLÁ LALALÁ.

Příloha 7 Seznam autorských klavírních doprovodů na přiloženém CD

Kontext: k uvedeným autorským písním jsme vytvořili klavírní doprovody a zaznamenali je na profesionální nahrávací techniku. K disertační práci přikládáme CD s jedenácti klavírními doprovody. Doprovody jsou uvedené v následujícím pořadí:

01 Vroucné přání (Zdravá Andělka)

02 Vroucné přání (Nemocná Andělka)

03 Třídíme

04 Kouzelná slovíčka

05 Babičko, vyprávěj!

06 Každá věc má svou hodnotu

07 Roz-rou-ru

08 Sourozenci

09 Záchranáři

10 Přítel

11 Láska

Příloha 8 Díla výtvarného umění, fotografie a další vizuální prvky použité v experimentálním vyučování

Kontext: v této příloze shrnujeme vizuální složku hudebně interdisciplinárního příběhu Vroucné přání. Do kontextu autorského scénáře jsme zasadili díla výtvarného umění, fotografie a další vizuální prvky. Součástí jedné z lekcí je dramatizace, která pomáhá vizualizovat eticky problematické situace a nabízet jejich řešení.

Příloha 8 a) Pablo Picasso – Dítě s holoubkem

Z originálu Pabla Picassa: Child with a Dove, 1901

Zdroj: *Kind met duif* | *Picasso* | *1901* [online]. Dostupné z: <http://www.kunstdwalingen.nl/kind-met-duif-picasso-1901/>

Příloha 8 b) Vincent Van Gogh – Domy v Auvers

Z originálu Vincenta van Gogha: Houses at Auvers, 1890

Zdroj: *Vincent Van Gogh Houses At Auvers Art Print by art gallery | Society6* [online].

Dostupné z: https://society6.com/product/vincent-van-gogh-houses-at-auvers-621_print

Příloha 8 c) Fotografie – Skládka odpadu

Zdroj: [online]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-66668400-odpadova-firma-ave-udajne-pripravila-mesta-o-stovky-milionu-korun-penize-chteji-zpet>

Příloha 8 d) Kryštof Kintera – My všichni chceme být očištění

Z originálu Krištofa Kintery: *We All Want to be Cleaned*, 2017

Zdroj: *We All Want to be Cleaned* | Krištof Kintera [online]. Dostupné z: <https://www.kristofkintera.com/pages-work/we-all-want-to-be-cleaned.htm>

Příloha 8 e) Kouzelná slovíčka – Dramatizace

V této experimentální lekci představuje vizuální složku následující dramatizace.

1. Jedno dítě nabídlo jinému dítěti jablko, to si ho vzalo a beze slov odešlo.

Připravit jablko. Vhodné reakce např: „Děkuji.“

2. Jedno dítě omylem shodilo mikinu ze židle jiného spolužáka. Nechal ji ležet a odešlo.

Připravit židli a mikinu. Vhodné reakce např: „Promiň, já jsem nechtěl.“ Zvednout mikinu.

3. Jedno dítě si chtělo sednout na své místo, jenže před jeho židlí stálo jiné dítě. To první mu řeklo „Uhni, tady sedím já.“

Připravit židli. Vhodné reakce např: „S dovolením.“

4. Jednomu dítěti dopsalo pero. Beze slova sáhlo do penálu jiného dítěte a vzalo si jeho pero.

Připravit pero. Vhodné reakce např: „Prosím, děkuji.“

5. Dva kamarádi se baví o tom, co dělali o víkendu. Z ničeho nic se jeden otočí a odejde pryč, protože potřebuje něco vyřídit s paní učitelkou.

Vhodné reakce např: „Prosím, omluv mě.“

6. Dva kamarádi se chystají obědvat. Před jídlem mlčí a hned se pouští do oběda

Připravit tácky. Vhodné reakce např: „Dobrou chuť.“

7. Dítě přijde do třídy a sedne si vedle svého spolužáka, oba mlčí.

Připravit židle. Vhodné reakce např: „Ahoj!“

8. Jednomu spolužákovi spadne penál ze stolu a všechny pastelky se rozletí kolem. Jeho spolužáka to vůbec nezajímá.

Připravit penál. Vhodné reakce např: „Chceš pomoci?“ „Děkuji.“

Příloha 8 f) Josef Vrážela – Charita Nový Hrozenkov

Z originálu Josefa Vrážela: Charita Nový Hrozenkov, 2018

Zdroj: *Focení v Charitě mi změnilo pohled na stáří, říká fotograf Vrážel. Z jeho snímků vznikl kalendář – Aktuálně.cz* [online].

Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/foto/foceni-kalendare-pro-charitu-mi-zmenilo-pohled-na-stari-rika/r~c426cdcee59011e7984d0cc47ab5f122/>

Příloha 8 g) Fotografie – Šťastní senioři

Zdroj: *Stáří je příležitost, ne problém, upozorňuje charta – ČT24 – Česká televize [online].*
Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1143390-stari-je-prilezitest-ne-problem-upozornuje-charta>

Příloha 8 h) Peter Colten – Smutná seniorka

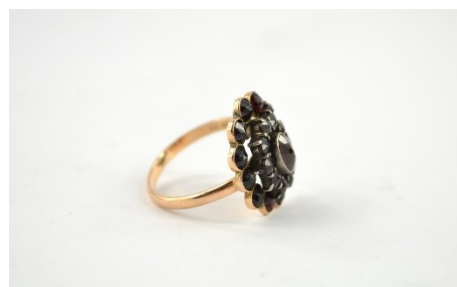
Zdroj: *Sad old woman* – Colten Adult Care. Assisted Living Facility Scotts dále – Colten Adult Care [online]. Dostupné z: <https://coltenadultcare.com/6-signs-of-elder-abuse-how-you-can-help/sad-old-woman/>

Příloha 8 i) Fotografie – Babiččino obětí

Zdroj: *Pin on Love Tells All. Pinterest– Česká republika* [online]. Dostupné z:
<https://cz.pinterest.com/pin/508766089133368892/?d=t&mt=login>

Příloha 8 j) Fotografie –Nahraditelné a nenahraditelné věci

Zdroje:

Sklenička Brandani Oblio [online]. Dostupné z: <https://www.bonami.cz/p/sklenicka-brandani-oblio>

Mobilní telefony, příslušenství, pouzdra, kryty a obaly pro mobily | 1M.cz [online]. Dostupné z: <https://www.1m.cz/cellularline-charger-ultra-nabijecka-do-site-s-usb-type-c-konektorem-pro-mobilni-telefon-mobil-smartphone-cerna-black-d29895/>

Propiska Olaf bilo-modrá, reklamní tisk i bez – Czech Image [online]. Dostupné z: <https://www.czechimage.cz/cz/reklamni-predmety/psaci-potreby/plastove-propisky/12072180-04-pr-propiska-olaf-bilo-modra.html>

Dřevěná jídelní židle VENETA masiv [online]. Dostupné z: <https://www.nabytek-interarch.cz/drevena-jidelni-zidle-veneta-masiv>

Fischel D.G. Söhne | Houpací křeslo kat. č. 133 | Domovská stránka | Aukce obrazů, starožitností | Aukční dům Sýpka [online]. Dostupné z: <https://www.sypka.cz/houpaci-kreslo-kat-c-133/a8/d5430/>

Starožitnosti a antik – starožitné šperky, sklo, obrazy, nábytek. – CZECHANTIK.CZ starožitnosti [online]. Dostupné z: <https://www.czechantik.cz/starozitne-prsteny/zlaty-prsten-s-ceskymi-granaty/p18182-c71?l=ru>

My Heritage Blog [online]. Dostupné z: <https://blog.myheritage.com/2019/03/preserving-old-family-letters/>

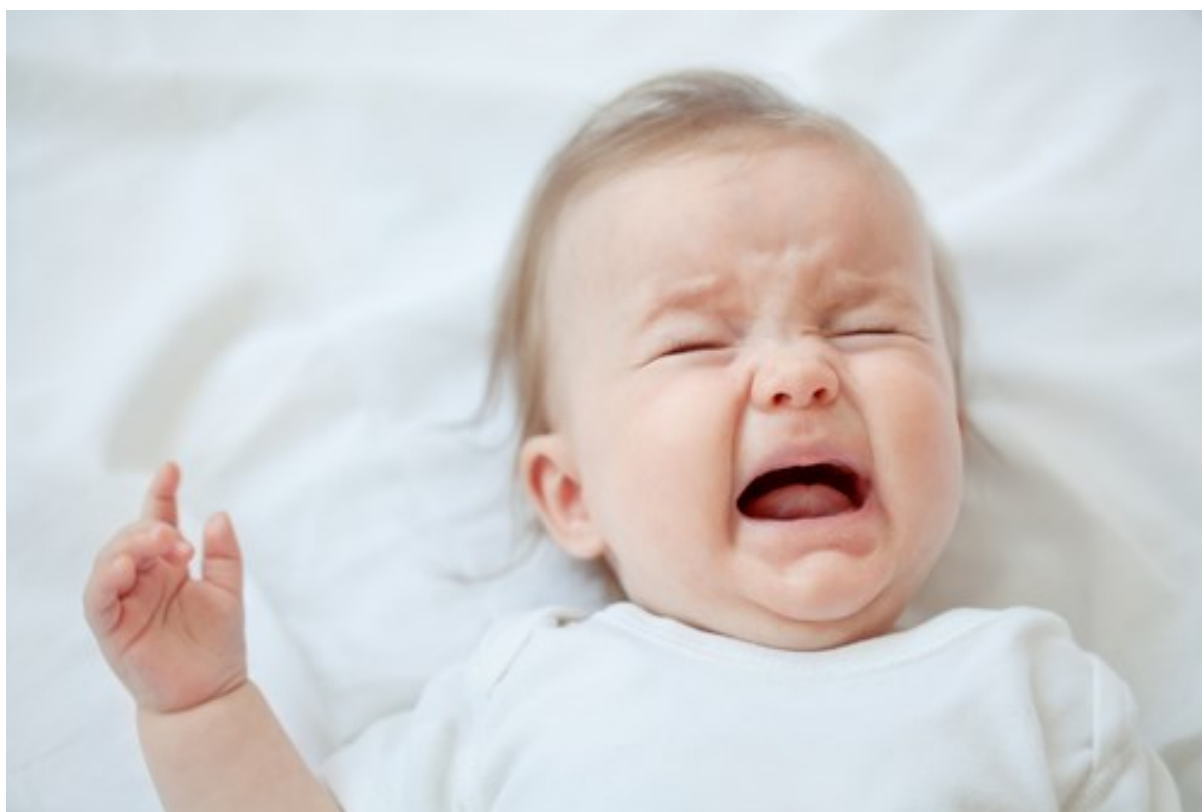
Vintage wedding, vintage bride, wedding. Pinterest – Česká republika [online]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/heslop2201/vintage-wedding-photography/>

Příloha 8 k) Fotografie – Japonsko

Zdroj: *Japonci se za roušky taky styděli, mají ale 100 let náskok* | YATTA! | cestovatelský blog o Japonsku [online]. Dostupné z: <https://www.yatta.cz/2020/03/japonci-a-rousky/>

Příloha 8 l) Fotografie – Novorozenec (pláč)

Zdroj: *Vše o pláči* | *MÁMA A JÁ* [online]. Dostupné z:
<https://www.mamaaja.cz/novorozenec/vse-o-placi/>

Příloha 8 m) Fotografie – Novorozenec (spánek)

Zdroj: *Jak si poradit s kojeneckou kolikou a bolestí břicha?* [online]. Dostupné z: <https://lifestylenews.cz/jak-si-poradit-s-kojeneckou-kolikou-a-bolesti-briska/>

Příloha 8 n) Fotografie – Novorozenec (smích)

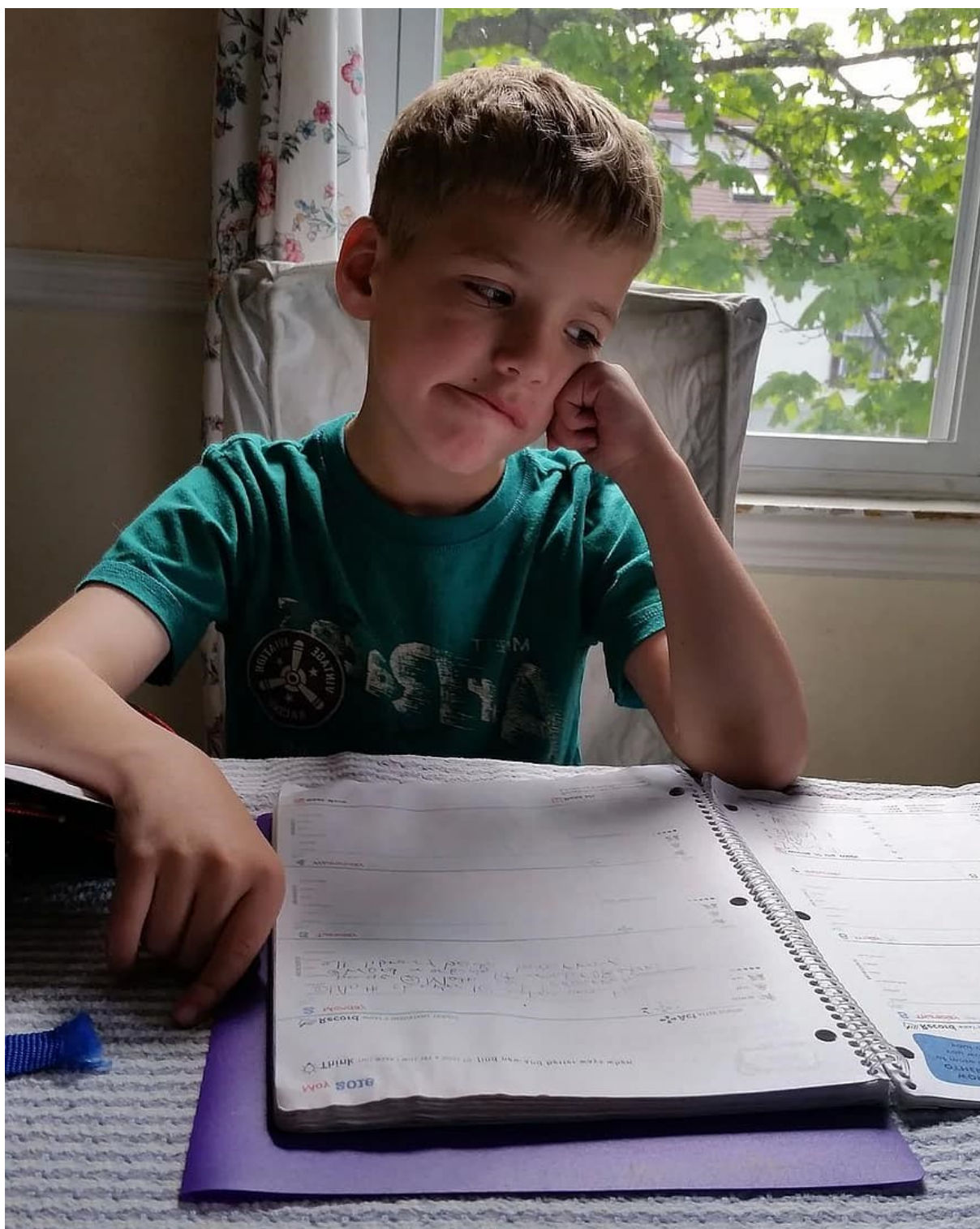
Zdroj: *Co potřebují miminka ke štěstí?* [online]. Dostupné z:
<https://zena.aktualne.cz/rodina/co-potrebuji-miminka-ke-stesti/r~i:article:809805/>

Příloha 8 o) Fotografie – Dítě (rozrušení)

Zdroj: *11 signálů, že je vaše dítě psychicky nemocné* [online]. Dostupné z: <https://www.forexample.cz/11-signalu-ze-je-vase-dite-psychicky-nemocne/>

Příloha 8 p) Fotografie – Dítě (smutek)

Zdroj: *Pikist–Royalty free photos for designers* [online]. Dostupné z: <https://www.pikist.com/free-photo-sppfb/cs>

Příloha 8 q) Fotografie – Trýzněné zvíře

Zdroj: *Obec Vrané nad Vltavou* [online]. Dostupné z:
<https://vranenadvltavou.cz/aktuality/nalezen-pes#obsah>

Příloha 8 r) Fotografie – Zvíře, o které je pečováno 1

Zdroj: soukromé album Marie Dunovské.

Příloha 8 s) Fotografie – Zvíře, o které je pečováno 2

Zdroj: soukromé album Marie Dunovské.

Příloha 8 t) Andre Kogn – Přátelé

Z originálu Andreho Kogna: Přátelé

Zdroj: *Andre Kohn – Friends painting* [online]. Dostupné z:
https://iartprints.com/prints/andre_kohn_friends-44735.html

Příloha 8 u) Willem Haenraets – Pár

Z originálu Willema Haenraetse: Couple, 2011

Zdroj: *Beautiful Love Paintings By Famous Artists* [online]. Dostupné z:
<https://fineartblogger.com/beautiful-love-paintings-famous-artists/>

Příloha 8 v) Willem Haenraets – Pár 1

Z originálu Willema Haenraetse: Couple 1, 2011

Zdroj: *Willem Haenraets Couple 1 picnic* | *Pinterest– France* [online]. Dostupné z: <https://www.pinterest.fr/pin/297448750380093118/>

Příloha 9 Záznamové archy pro účastníky výzkumu

Kontext: v rámci části evokace a reflexe zaznamenávali účastníci výzkumu myšlenky na pracovní listy, které v rámci výzkumu slouží jako záznamové archy. Záznamové archy jsou oboustranné. Pro každou experimentální lekci jsme vytvořili archy odlišné, u některých jsme využili inspiraci vizuálními prvky použitými během experimentálního vyučování.

Příloha 9 a) Záznamový arch Vroucné přání

Příloha 9 b) Záznamový arch Cesta za vzpomínkami

Příloha 9 c) Záznamový arch Kouzelná slovíčka

Příloha 9 d) Záznamový arch Nenahraditelná věc

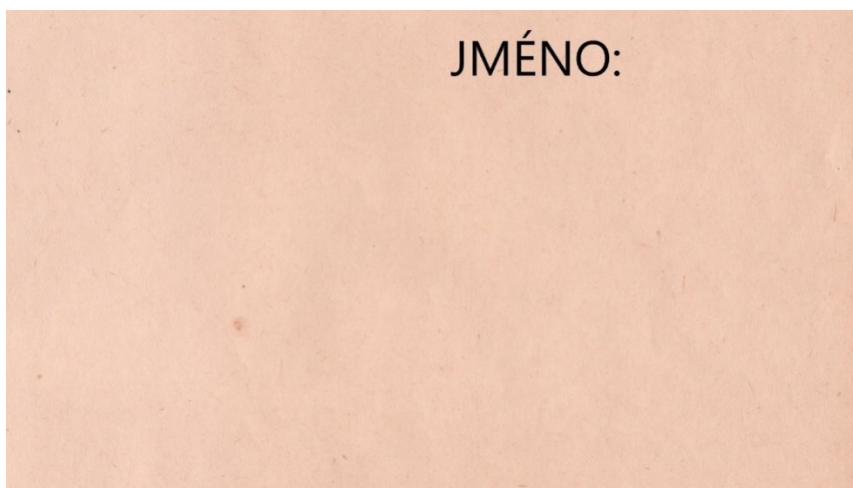
JMÉNO:

NAHRADITELNÉ VĚCI	NENAHRADITELNÉ VĚCI

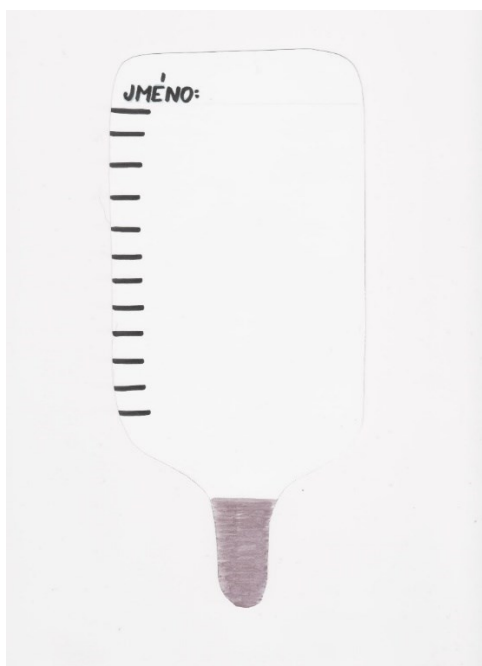
Zdroj: viz příloha 8 i)

Příloha 9 e) Záznamový arch Nejsi sama

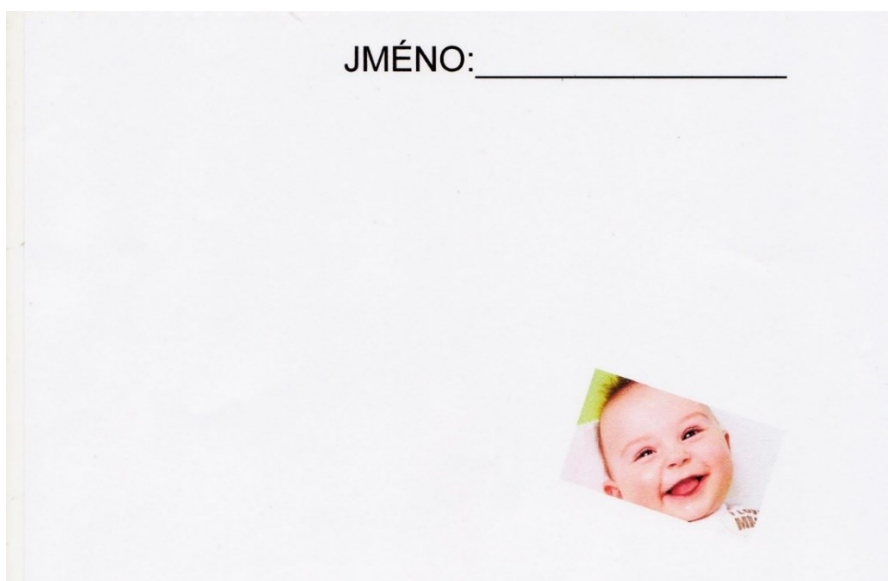

Zdroj: viz příloha 8 h)

Příloha 9 f) Záznamový arch Ochránci

Příloha 9 g) Záznamový arch Nový člen rodiny

Zdroj: viz příloha 8 m)

Příloha 9 h) Záznamový arch Babinka

Zdroj: *Samolepka Pes 099 levá Border kolie - AUTOSAMOLEPKY.cz* [online].

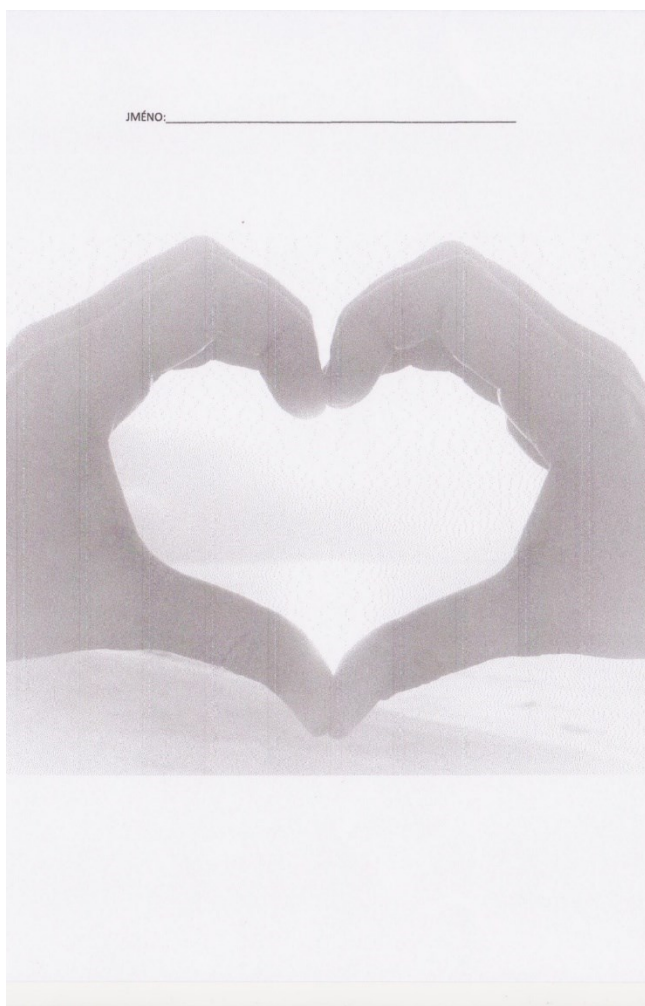
Dostupné z: <https://www.autosamolepky.cz/samolepky/zvirata/psi/psi-hlavicky/pes-099-leva-border-kolie-4785/>

Příloha 9 i) Záznamový arch Pomoc v nouzi

Zdroj: viz příloha 8 s)

Příloha 9 j) Záznamový arch Vyznání

Zdroj: *Just a moment...*[online]. Dostupné z: <https://www.publicdomainpictures.net/cs/view-image.php?image=168379&picture=ruce-make-srdce>

Příloha 10 Nástroje pro individuální rozhovor

Kontext: V této příloze shrnujeme podklady k polostrukturovaným rozhovorům, které jsou uvedeny v kontextu vstupních a výstupních zadání v průběhu experimentálního vyučování – tedy zjišťování vstupního postoje vůči etickým hodnotám na začátku experimentální lekce a výstupního postoje vůči etickým hodnotám na konci experimentální lekce.

Příloha 10 a) Rozhovor Vroucné přání

1. Co jsi nakreslil/anebo napsal/a na začátku hodiny?

VSTUP: Každý z nás v životě má nějaké přání, které bychom chtěli, aby se nám splnilo. Na papír nakreslete vaše přání. Může to být cokoli, ale přemýšlejte každý sám za sebe, co je pro vás důležité. Nedokážete-li své největší přání nakreslit, můžete jej napsat slovem nebo slovy.

2. Co jsi doplnil/a na konci hodiny?

VÝSTUP: Děti, teď jste slyšely celý příběh o Andělce. Za chvíli se vrátíte na svá místa a na prázdnou stranu pracovního listu můžete své původní přání doplnit, buď kresbou, nebo slovy. Možná, že nyní budete mít nové nápady, které na prázdnou stranu můžete zaznamenat.

Následuje zbytek rozhovoru.

Příloha 10 b) Rozhovor Cesta za vzpomínkami

1. Co jsi nakreslil/a nebo napsal/a na začátku hodiny?

VSTUP: Nakresli nebo napiš, co užitečného jsi kdy udělal pro naši přírodu. Ty, nebo to může být klidně někdo u vás doma, nebo koho znáš. Klidně to může být i více věcí.

2. Co jsi doplnil/a na konci hodiny?

VÝSTUP: Na začátku hodiny jste nakreslili nebo napsali, co užitečného jste vy nebo vaši blízcí udělali pro přírodu, nyní na druhou stranu nakreslete nebo napište vše, co jste se naučili v dnešní hodině – co můžete pro ochranu přírody udělat sami, jak ještě se o ni můžete starat.

Následuje zbytek rozhovoru.

Příloha 10 c) Rozhovor Kouzelná slovíčka

1. Co jsi nakreslil/a nebo napsal/a na začátku hodiny?

VSTUP: Dnešní hodina bude zaměřena na to, jak se k sobě slušně chováme. Každý z vás se zamyslí, jaká zná kouzelná slovíčka, vezme si pero a na každé srdíčko napíše jedno kouzelné slovíčko, na které si vzpomene. Slovíček zkuste napsat co nejvíce, pokud by vám nestačila srdíčka, napište na jedno srdíčko více slov. Až budete mít práci hotovou, dejte všechna srdíčka zpět do obálky.

2. Co jsi doplnil/a na konci hodiny?

VÝSTUP: Na začátku hodiny jste napsali, jaká znáte kouzelná slovíčka, nyní na druhou stranu napište, jaká nová si odnášíte z této lekce. Až budete mít hotovo, vložte srdíčka zpět do obálky.

Následuje zbytek rozhovoru.

Příloha 10 d) Rozhovor Nejsi sama

1. Co jsi nakreslil/a nebo napsal na začátku hodiny?

VSTUP: Napiš nebo nakresli na pracovní papír, jak ty sám, nebo někdo z tvého okolí pomáhá seniorům. Co pro ně děláš, aby byli šťastnější? Jak jim děláš radost a pomáháš?

2. Co jsi doplnil/a na konci hodiny?

VÝSTUP: Děti, naštěstí to byl jen sen, ale někteří staří lidé jsou opravdu takto sami a opuštění v nemocnicích a domovech pro seniory. Jsou slabí, bezbranní, mají slabý hlas, nemají sílu říct někomu, co by si přáli, čekají na někoho, kdo je bude mít ve stáří rád. Co hezkého byste mohly udělat pro babičku, která se cítí v nemocnici sama a nikdo za ní nemůže přijít? Jak byste jí mohli pomoci? Rozveselit ji? Jak zjistíte, jak se má? Co si z toho příběhu můžeme odnést? Jak tedy starým lidem můžeme pomáhat? Co pro ně můžeme udělat, aby byli šťastní?

Následuje zbytek rozhovoru.

Příloha 10 e) Rozhovor Nenahraditelná věc

1. Co jsi nakreslil/a nebo napsal na začátku hodiny?

VSTUP: Už jsme někdy ztratili nějakou věc? Na pracovní list napište nebo nakreslete, na co si vzpomínáte, že jste ztratili (přišli o to), a mrzelo vás to. Musí to být věc. Něco, co jste měli rádi.

2. Jak jsi roztřídil/a věci na konci hodiny?

VÝSTUP: Pracovní list máte rozdělený na dvě části. Do té, která je nadepsaná jako nahraditelné věci nalepíte kartičky s věcmi, které považujete za nahraditelné a do části, která je nadepsána jako nenahraditelné věci nalepíte kartičky s věcmi, které považujete za nahraditelné. Kdo bude mít hotovo, může přikreslit nebo připsat další nápady.

Následuje zbytek rozhovoru.

Příloha 10 f) Rozhovor Ochránci

1. Co jsi nakreslil/a nebo napsal/a na začátku hodiny?

VSTUP: Když jste nemocní a máte infekční nemoc např. chřipku, jak mohu chránit ostatní před tím, aby se ode mě nakazili? Nakreslete nebo napište, co vás napadá.

2. Co jsi doplnil/a na konci hodiny?

VÝSTUP: Teď se opět zamyslete sami a na druhou stranu pracovního listu nakreslete, co nového jste se v této hodině dozvěděli o tom, jak ještě můžeme chránit druhé lidi před tím, aby se nenakazili.

Následuje zbytek rozhovoru.

Příloha 10 g) Rozhovor Nový člen rodiny

1. Co jsi nakreslil/a nebo napsal na začátku hodiny?

VSTUP: Napište nebo nakreslete na pracovní papír, jak, s čím, při čem, v jakých situacích můžeme mladším / malým dětem pomáhat? Můžete také připsat, jestli někdy starší sourozenec nebo kamarád pomohl vám.

2. Co jsi doplnil/a na konci hodiny?

VÝSTUP: Nyní napište nebo nakreslete na druhou stranu pracovního listu, jak se ještě můžeme starat o mladšího sourozence? Jak mu můžeme ještě pomáhat? Jak třeba můžeme pomoci mamince nebo tatínkovi s mladším sourozencem. Zkuste si vzpomenout na co nejvíce informací z této hodiny.

Následuje zbytek rozhovoru.

Příloha 10 h) Rozhovor Babinka

1. Co jsi nakreslil/a nebo napsal/a na začátku hodiny?

VSTUP: Na pracovní list napište nebo nakreslete, co vše můžete udělat pro to, aby bylo domácí zvíře spokojené a šťastné? Jak se o něj můžete starat?

2. Co jsi doplnil/a na konci hodiny?

VÝSTUP: Děti, nyní vás čeká důležitý úkol. Jak byste mohly pejska zachránit? Jak konkrétně byste mu v této chvíli pomohly? Nakreslete nebo napište na druhou stranu papíru!

Nyní můžete pracovní list doplnit o cokoli, co vás ještě napadá k pomoci Babince a zvířatům.

Následuje zbytek rozhovoru.

Příloha 10 i) Rozhovor Pomoc v nouzi

1. Co jsi nakreslil/a nebo napsal/a na začátku hodiny?

VSTUP: Napište nebo nakreslete na pracovní list, co hezkého jste někdy udělali pro svého kamaráda a co on pro vás. Jak jste si navzájem pomohli.

2. Co jsi doplnil/a na konci hodiny?

VÝSTUP: Představte si, že byste viděli, jak někdo ubližuje nějakému dítěti, stejně jako děti v příběhu ubližovaly Jarovi. Jak byste mu pomohli? Co hezkého byste pro něj mohli udělat? Nakreslete to nebo napište na druhou stranu pracovního listu.

Následuje zbytek rozhovoru.

Příloha 10 j) Rozhovor Vyznání

1. Co jsi nakreslil/a nebo napsal/a na začátku hodiny?

VSTUP: Nakreslete nebo napište, co vše tvoří váš domov.

2. Co jsi doplnil/a na konci hodiny?

VÝSTUP: Nyní máte možnost na druhou stranu příběhu doplnit nové informace o tom, kdo tvoří domov.

Následuje zbytek rozhovoru.

Příloha 11 Brainstorming – vstupy a výstupy lekcí experimentálního vyučování

Kontext: tato část přílohy dokumentuje brainstormingy respondentů ve výtvarném nebo písemném projevu dle toho, co si na základě svých písarských dovedností zvolili. Brainstorming jsme provedli na začátku experimentální lekce, před nabytím nových zkušeností z experimentálního vyučování, a na konci experimentální lekce, po prožití experimentální lekce. V souhrnném záznamovém archu, který je k dispozici na následujících stránkách, je brainstorming na začátku experimentální lekce označen jako vstup a brainstorming na konci experimentální lekce označen jako výstup. V některých lekcích jsme navrhli individuální záznamový arch tak, že vstup a výstup jsou vizuálně prohozené. To však nebrání odečítání výsledků. Na tuto skutečnost upozorňujeme popisem u konkrétních experimentálních lekcí. Účastníci výzkumu, kteří se na určité experimentální lekci nemohli podílet, jsou označeni jako X. Někteří účastníci výzkumu si svou práci chtěli vzít domů, z tohoto důvodu je kopie práce v horším záznamu, jelikož byla pořízena ze zachycení na videozáznamu.

Záznamy brainstormingů jsou jedním ze zdrojů pozorování vývoje postoje, který se váže na určitou hodnotu, která byla v rámci experimentální lekce rozvíjena. U některých dětí můžeme pozorovat inklinaci k hodnotě, tedy určitou fází rozvinutosti postoje, již při vstupu. U některých nikoli, ty zaznamenají buď odklon od hodnoty, nebo záznam zůstal prázdný.

Klíčový byl také individuální rozhovor po ukončení experimentálního vyučování. Během toho popsalo každé dítě detailně verbálně své záznamy.

Za každou experimentální lekci uvádíme příklad vstupu a výstupu dvou rozdílných respondentů. Výtvarné výstupy byly ovlivněny hudební složkou – melodií a textem písní, tempem, náladou slyšené hudby, hudba měla vliv na rozvoj fantazie, zapamatování příběhu, opětovné vybavení příběhu. Respondenti nezapomněli písně do další hodiny, přáli si je opakovat, zpívali je doma rodičům a pamatovali si je i do dalších lekcí. Hudební složka a propojení uměleckých složek podstatně ovlivnily vnímání hodnoty. Proměny postojů podrobněji reflektujeme v případových studiích. Obrazová dokumentace všech respondentů je k dispozici v našem výzkumném archivu.

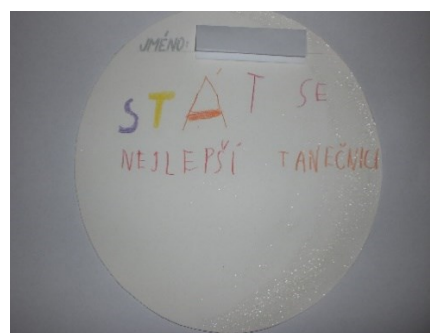
11 a) Vroucné přání

1. lekce Vroucné přání

Vstup

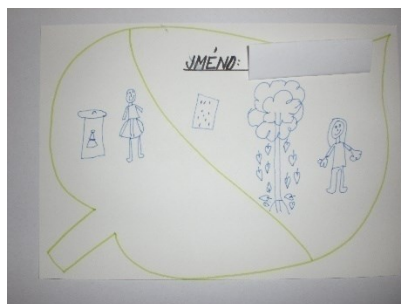
Výstup

11 b) Cesta za vzpomínkami

2. lekce Cesta za vzpomínkami

Výstup/Vstup

11 c) Kouzelná slovíčka

3. lekce Kouzelná slovíčka

Vstup

Výstup

NASCHLEDANOU
DOBRÝ DEN
OMLOUVÁM SE
S DOVOLENÍM

PROMIŇ
DOBRÉ RÁNO
DOBRÝ VEČER
DOBROU NOC
PARDON

11 d) Nejsi sama

4. lekce Nejsi sama

Vstup

Výstup

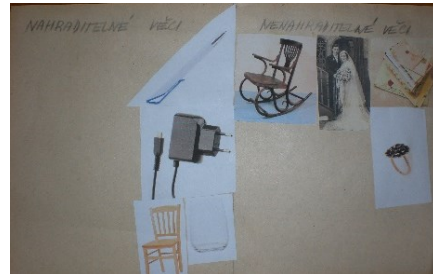
11 e) Nenahraditelná věc

5. lekce Nenahraditelná věc

Vstup

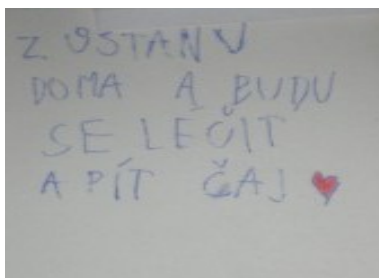
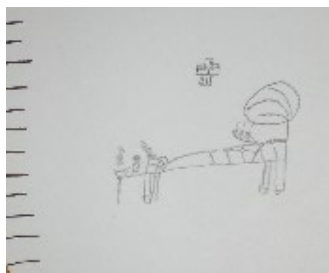
Výstup

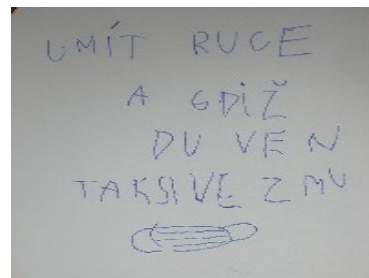
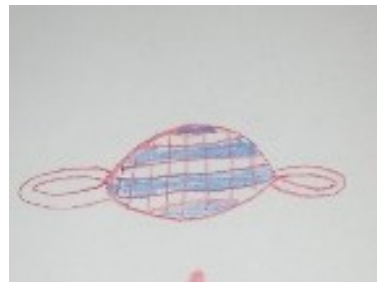
11 f) Ochránci

6. lekce Ochránci

Vstup

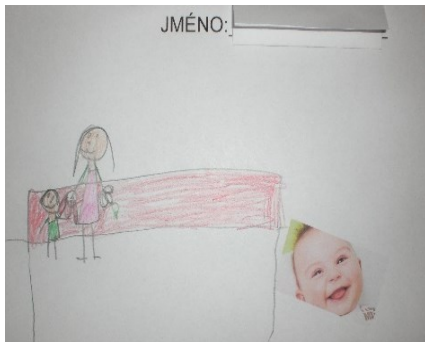
Výstup

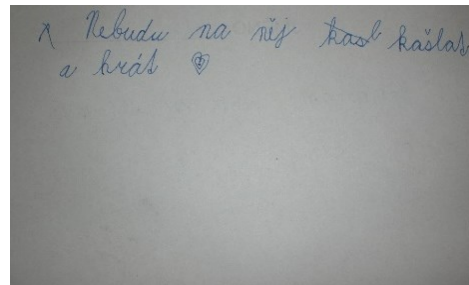
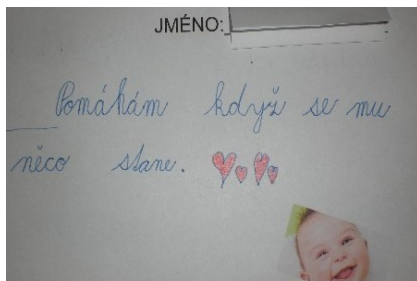
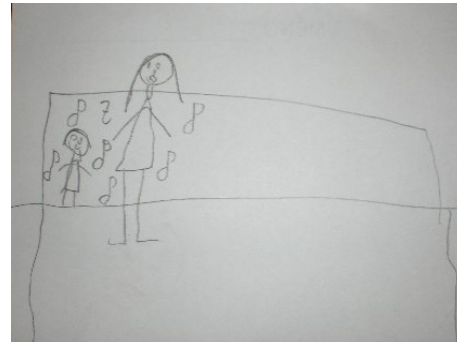
11 g) Nový člen rodiny

7. lekce Nový člen rodiny

Vstup

Výstup

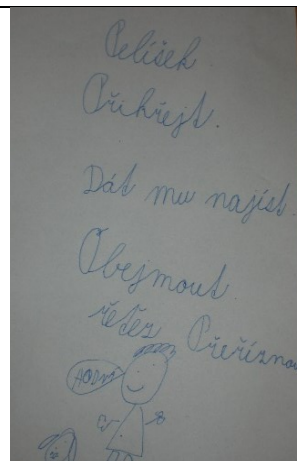
11 h) Babinka

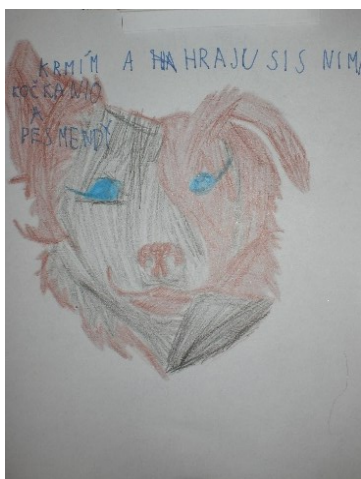
8. lekce Babinka

Vstup

Výstup

JAK SE PŘI OBLÍKLI
TAK JÁ BICH
MU DALA
SVOJÍ
MEBILA BUNDU ABI MU
ZIMA
A
VEZ MU
HO
DOMŮ A VEZ MU
NAKÍ OSTRÍ KLACEKA
OSVOBODI
HO
♡

11 i) Pomoc v nouzi

9. lekce Pomoc v nouzi

Vstup

Výstup

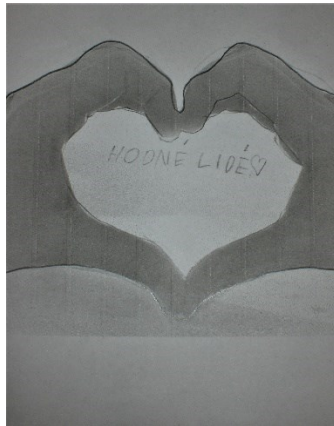
ABI ŘEKL.
NECHTEHO
DÍT VÁM BÍ
SE TO TAKI
NELÍBILLO.♡

KAMARÁDKA VŽ OD 2 LET
MI POMOHLA KDŽ SEM
SPADLA ♡

POMŮŽU MU
TAK
ŽE
SE
ZA
NEJ
POSTAVÍM
A ŘE KIVU
PŘESTA/VI
SE
POSMÍVAT

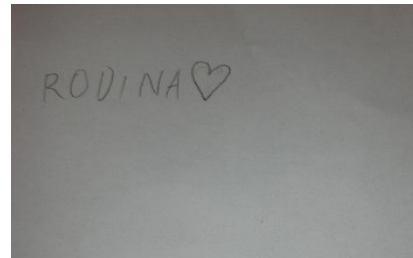
11 j) Vyznání

Vstup

10. lekce Vyznání

Výstup

Příloha 12 Případové studie

Kontext: součástí přílohy jsou kompletní případové studie, ve kterých jsme zdůraznili vybrané výroky respondentů doprovázené jejich výtvarnými nebo písemnými projevy. Výpovědi respondentů jsou zaznamenané autenticky. Kromě přímé řeči (záznamu výpovědi) užíváme pro všechny žáky označení respondent.

Respondent č. 1

Respondent pochází z emočně i hudebně podnětného prostředí. Otec se věnuje hudbě na profesionální úrovni, hraje na několik hudebních nástrojů. Doma mají mnoho různých hudebních nástrojů. Rodina žije kulturním životem, navštěvuje koncerty a kulturní akce, stýká se s přáteli hudebníky a sama iniciuje umělecká setkání v domácím prostředí. Rodina podporuje respondenta ve školním i mimoškolním vzdělání. Respondent chodí na soukromé lekce klavíru, učí se na kytaru a navštěvuje hudebně pohybový taneční zájmový kroužek. Rodiče i prarodiče jsou respondentovi emoční oporou, dobré vztahy panují i mezi sourozenci. Respondent je v pravidelném kontaktu s dědečkem, kterému každý den telefonují, jezdí za ním, pomáhají mu.

Během experimentálních lekcí projevoval respondent o hudbu viditelný zájem, často přicházel a sděloval, že se těší na hudební výchovu, pozitivně reflektoval aktivity v hodině, některé z nich si oblíbil natolik, že prosil o jejich opakování v dalších vyučovacích hodinách. Se zájmem se účastnil všech aktivit, často se hlásil. Často přicházel s prosbou zahrát si na klavír nebo jiný hudební nástroj ve třídě. Nadprůměrně se projevoval především v oblasti pěveckých, hudebně pohybových a instrumentálních činností. Intonoval a dobře artikuloval. Hudba ho podněcovala k pohybu, během experimentálních lekcí vynikal pohybovou tvořivostí. Často sdílel, co nového umí zahrát na klavír a jaké taneční pohyby se naučil. Dobrovolně přinesl do školy kytaru a chtěl ji představit a popsat. Reagoval pozitivně na výstup s houslemi a dalšími hudebními nástroji. Byl šťastný, že mohl téma prezentovat. Přicházel se skupinou dalších respondentů, se kterou samostatně iniciovali zpívání písní, které se naučili během experimentálního vyučování.

Tento respondent byl přítomen ve všech experimentálních lekcích. Během hudebních činností, tedy pozorování intenzity pozornosti a prožívání při poslechových a pěveckých činnostech získal 42 ze 44 bodů. Prožitkově se projevoval většinou na nejvyšší úrovni a za plného soustředění. Prožitky na něm bylo možné pozorovat z různých projevů neverbální komunikace. Na hudební podněty reagoval nejčastěji pohybem těla. Hudební část experimentálních lekcí pro něj byla mimořádně prožitkově aktivizující. Při pozorování

prožívání v rámci uzlových momentů získal 99 ze 120 bodů. V těchto momentech se pohyboval na úrovni 3 a 4, s převahou úrovně 3. Došlo tedy většinou k prožívání na průměrné úrovni, občas nadprůměrné.

Během individuálních rozhovorů byl aktivní a spolupracující. Působil stejně jako během experimentálních lekcí, ale ukázalo se, že během uzlových momentů prožíval více, než bylo zachyceno při pozorování experimentálních lekcí. V rámci odpovědí na otázky rozhovoru vystihoval všechny uzlové momenty i důležité chvíle mimo ně. Příběh komparoval s vlastním životem a jeho vlastní zážitky mu pomohly se vcítit do hrdinů a naopak. Experimentální příběh aplikoval i mimo školu do svého rodinného prostředí. Když hodnotil nejveselejší a nejsmutnější momenty, dotýkal se těch nejdůležitějších, vystihoval podstatu příběhu. Jeho nejoblíbenější činnosti byly spojené většinou s hudbou, hlavně pěveckými a hudebně pohybovými činnostmi, které chválil. Líbilo se mu učení se písničky a její zpívání. Kladně hodnotil i hru na nástroje a tanec. Rád poslouchal příběh a pak o něm vyprávěl, rád maluje. Pozitivně vnímal spolupráci s dalšími respondenty při dramatizaci. Příběh tedy vnímal v jeho interdisciplinárním komplexu s převahou zájmu o hudební aktivity. Přál by si více času na dokreslení obrázku. Jako nejobtížnější vnímal výtvarné vyjádření myšlenek. Sám sebe chválil za nakreslení obrázku. Dovedl vystihnout prožitkově intenzivní místa příběhu: Vystihnul nejsmutnější moment příběhu např. lekce č. 4: „babička, která zůstala sama,“ i nejradostnější, např. lekce č. 2: „když jsme odpad pomáhali uklízet a u toho zpívali.“ Nebo lekce č. 9: „jak jsme vymýšleli, jak Jarovi pomoci.“

Hudebně interdisciplinární příběh založil nebo prohloubil jeho stávající postoje vůči hodnotám následujícím způsobem:

1	NE*	ANO	ANO	ANO	NE	ANO	ANO	ANO	ANO	NE	7
	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	10

* Vztah k jiné hodnotě

Lekce č. 1. – při vstupu reagoval ve svých přáních na hudbu – na začátku hodiny se chtěl naučit krásně zpívat a na konci hodiny se přání prohloubilo, chce studovat zpěv. Podněcovaly ho pěvecké činnosti během experimentální lekce a pravděpodobně se i ztotožňoval s Andělkou a její činností – uzdravovat skrze hudbu lidi. Hodnotu pomoci slabšímu sice přímo nevyjadřoval, ale dotýkal se jí, když řekl, že nejzajímavějším momentem bylo: „To, jak Andělka zpívala, jak uzdravovala ty děti.“

Lekce č. 2 – respondent vstoupil do lekce se zkušenostmi s etickou hodnotou: „Zalévám kytky, třídím odpad, protože třeba sklo se nerozpustí v přírodě, musím ho hodit do kontejneru a vytrít.“ A tu prohloubil dále na konci lekce, jelikož se díky experimentální lekci a písnička dozvěděl, že existují další detaily ohledně třídění odpadu: „Mohu uklízet v přírodě, neměli bychom zakládat skládky, neházet papírky, neházet oblečení nikam třeba po poli, kam to nepatří, ale třeba oblečení dát do kontejneru, on existuje kontejner i na oblečení a pak se vozí do dětského domova.“

Lekce č. 3 – přicházel do lekce již se zkušeností, kouzelná slovíčka zná od rodičů a sourozence, uvedl: „Od mamky, taťky a bráchy.“ Dozvěděla jsem se, že se sobě navzájem dovedou omluvit. Na konci lekce respondent vyvozoval, že používání kouzelných slovíček je důležité k tomu, abychom se s druhými měli rádi.

Lekce č. 4 – do této lekce vstoupil s rozvinutým postojem k hodnotě, rodina pomáhá dědečkovi dělat zábradlí, aby se měl čeho přidržovat. Na konci hodiny respondent projevil své vžití se do příběhu a pomoc konkrétní osobě – babičce v příběhu. Vymyslel konkrétní způsob, jak ji učinit šťastnější, pomohl by babičce tak, že: **„Za babičkou přijde hodně dětí a budou ji objímat, natočí si to na památku.“** *Viz dětská kresba. Zmiňuje, že svému nemocnému dědečkovi by mohl pomoci ho rozveselit tak, že mu zazpívá písničku Vroucné přání mám.*

lekce č. 5 – do této lekce vstoupil s nerozvinutým postojem. Na konci hodiny správně rozdělil nahraditelné a nenahraditelné věci a vymýšlel i své příklady. Neoblíbenější částí byla opět píseň, zároveň mu však připadala obtížná. Chválil se za výtvarnou práci.

Lekce č. 6 – do této lekce vstoupil s rozvinutým postojem a říkal: „Když je člověk nemocný a má nějakou nakažlivou nemoc, měl by se od druhých držet dál.“ Po zkušenosti s lekcí hovořil takto: „Zůstaneme doma v posteli, abychom nikoho nenakazili.“

Lekce č. 7 – do lekce vstoupil s hodnotou, sdělil: „Když miminko brečí, tak mu pomůžeme tak, že ho uklidníme, aby neplakalo.“ Na konci zobrazil sebe a dítě své sestřenice. Dozvěděla jsem se, že mu pomáhá starší bratr.

Lekce č. 8 – na začátku lekce vyjádřil hodnotu. „Králík potřebuje hlavně péči člověka, kdyby mu nedával jídlo a vodu, tak by nemohl žít.“ V závěru došlo k obohacení příběhem, pejskovi by pomohl tak, že: „přešmiknu provázek a dám mu jídlo. *Viz dětská kresba.*

Lekce č. 9 – do lekce přicházel s rozvinutým postojem, uvedl: „Jednou jsem měla zlomenou nohu a kamarádka zavolala sanitku.“ Pomohla jí. Na konci lekce prohloubil postoj ve vztahu k Jarovi: „**Zastala bych se ho, aby ho ostatní nechali být. Řekla bych – nechte ho, vždyť Vám by se to taky nelíbilo!**“

Lekce č. 10 – interpretaci první otázky vnímal z pohledu toho, kdo tvoří, tedy staví domov. Na konci lekce již reagoval na příběh, nejhezčí moment popisuje expresivně: „Jak byla Andělka těhotná!“ Vystihl, že: „Domov tvoří rodina.“

Výstupní dětská kresba dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě pomoc seniorům (experimentální lekce č. 4)

Výstupní dětská kresba dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě vztah k přírodě a její ochrana (experimentální lekce č. 8)

Respondent č. 2

Respondent pochází z emočně podnětného prostředí, ve kterém však není dostatek hudebních a jiných uměleckých podnětů. Matka je rozvedená a žije s novým manželem, je velmi zaměstnaná, ale projevuje se vůči dítěti láskyplně. Na výchově se podílejí prarodiče, kteří žijí ve vedlejší domě, respondent je s nimi i sestřenicí v denním kontaktu. Má hezký vztah se starším bratrem, který o něj pomáhá pečovat. Tyto vztahy jsou pro dítě emoční oporou. Rodina nedisponuje nadměrnými finančními prostředky, nežije kulturním životem, ale podporuje respondenta ve školních i zájmových aktivitách. Navštěvuje hasičský kroužek, který, jak sám říká, má rád především kvůli hodným lidem, se kterými se tam setkává. Díky mateřské škole má vytvořené dobré základy hudebnosti. O hudbu jeví značný zájem, přitahuje jej, chce se ji učit a obklopotvat se jí. Respondent je mimořádně empatický a vnímavý, dokonce je nejvíce prožívajícím respondentem z celé experimentální skupiny. Empatie tohoto respondenta je nadprůměrná.

Během experimentálních lekcí projevovat respondent o hudbu viditelný zájem, často přicházel a sděloval, že se těší na hudební výchovu, pozitivně reflektoval aktivity v hodině, některé z nich si oblíbil natolik, že žádal jejich opakování v dalších vyučovacích hodinách. Se zájmem se účastnil všech aktivit. Ve škole toužil po kontaktu, komunikaci a sdílení. Neustále se hlásil. Jeho odpovědi se dotýkaly jádra problematiky, kterou jsme se zabývali. Často přicházel s prosbou zahrát si na klavír nebo jiný hudební nástroj ve třídě. Stále nabízel pomocnou ruku, kdykoli to bylo i nebylo potřeba. Bez vyzvání vyhodnotil situaci a nabídl pomoc. Užitečnost a poděkování mu činilo radost, ať se to týkalo experimentální výuky nebo ne. Nadprůměrně se projevovat v oblasti pěveckých dovedností, intonoval a dobře artikulovat. Přicházel se skupinou dalších respondentů, se kterou samostatně iniciovali zpívání písní, které se naučili během experimentálního vyučování.

Tento respondent byl přítomen ve všech experimentálních lekcích. Během hudebních činností, tedy pozorování intenzity pozornosti a prožívání při poslechových a pěveckých činnostech získal 44 ze 44 bodů. Po celou dobu se nacházel na nejvyšší úrovni a za plného soustředění. Prožitky na něm bylo možné pozorovat v různých projevech neverbální komunikace, nejvýraznější byly jeho projevy mimiky a intenzivní pohyby těla. Hudební část experimentálních lekcí pro něj byla mimořádně prožitkově aktivizující. Při pozorování prožívání v rámci uzlových momentů získal 110 ze 120 bodů. V těchto momentech se pohyboval na úrovni 3 a 4. Většinou prožíval na nadprůměrné úrovni i během uzlových

momentů. Během uzlových momentů často vyhledával oční kontakt s ostatními respondenty, aby se ujistil, jestli prožívají stejně jako on.

Protože často vyhledával dialog, uspokojovaly ho individuální rozhovory a možnosti popovídat si. Rád představoval své názory před celou třídou, ale možnost individuálních rozhovorů s dostatkem času pro něj byla naplňující. Při komunikaci byl aktivní, spolupracoval, vyjadřoval se konkrétně a detailně. Rozhovor ho energetizoval. Vydržel by si povídat dlouho. Situace z experimentálního příběhu vztahoval ke svému životu. Míra vcítění tohoto respondenta byla mimořádná. Mohla by být zařazena do zvláštní kategorie. Výsledky pozorování experimentálních lekcí odpovídaly projevům v individuálních rozhovorech z toho důvodu, že své prožitky dával otevřeně najevo. Jako jediný respondent vstupoval do všech experimentálních lekcí s utvořenými postoji k etickým hodnotám a během experimentálního vyučování je obohacoval.

V rámci odpovědí na otázky rozhovoru vystihoval všechny uzlové momenty i důležité chvíle mimo ně. Často mluvil o své rodině, o prarodičích, usmíval se. Příběh komparoval s vlastním životem a jeho vlastní zážitky mu pomohly vcítit se do hrdinů a naopak. Když hodnotil nejveselejší a nejsmutnější momenty, dotýkal se těch nejdůležitějších, vystihnul podstatu příběhu. Příběh tedy propojil s vlastními zkušenostmi a projevoval empatii.

Nejvíce ocenil vyprávění příběhu a diskusi o něm, hru na hudební nástroje, zaujaly ho housle, zpěv písní a písničky, a to o čem se v nich zpívá. Experimentální vyučování na něj tedy působilo komplexně, a i ho tak pojímá.

Chtěl by mít více času na dokončení výtvarné práce.

Sám sebe nechválil, v tomto smyslu tedy probíhá rozvoj, aby dovedl konkrétně a reálně říct, co by ocenil na své práci. Postupně se začal chválit za výtvarné vyjádření a zpěv.

Dovedl vystihnout prožitkově intenzivní místa příběhu: vystihnul nejsmutnější moment příběhu např. lekce č. 1: „jak Andělka seděla (sama v domečku) a neměla rodiče a byla sama.“ I nejradostnější, např. lekce č. 8 „Nejradostnější pro mě bylo osvobození pejska.“

Hudebně interdisciplinární příběh prohloubil všechny jeho stávající postoje vůči hodnotám následujícím způsobem:

2	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	10b
	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	10b

Lekce č. 1 – na začátku lekce vyjádřil hodnotu pomoc slabšímu, řekl: „Přála bych si, aby náš pejsek nikdy neumřel. Přála bych si pro něj kamaráda.“ Na konci lekce se jeho postoj obohatil, vyjádřil se, že ho ovlivnil příběh. Přál si: „Abych stále měla rodiče a abych neměla nějakou nemoc.“

Lekce č. 2 – do lekce přicházel s hodnotou a uvedl: „Chodili jsme po přírodě a do pytlů sbírali odpadky. Pomáhám mamince třídit odpad.“ Na konci lekce prohloubil zkušenosti a vycházel z příběhu, sdělil: „Kdyby taková skládka byla u nás, pomohla bych ji odklidit, řekla bych všem našim kamarádům, aby šli pomoci. Do přírody bychom neměli házet odpadky.“

Lekce č. 3 – do lekce vstoupil s postojem k významu slušného chování, znal „kouzelná slovíčka“ a věděl, kdy je použít a situace detailně popsal. Experimentální lekce prohloubila jeho zkušenost. Vypověděl, proč je důležité, aby se k sobě lidé chovali slušně: **„Protože kdybychom se k sobě nechovali slušně, tak je celý svět smutný. Člověk, ke kterému se nechovají lidé slušně, se může cítit smutný.“**

Lekce č. 4 – do lekce vstoupil s vytvořeným postojem k hodnotě a vyjádřil: „Já bych jim chtěla pomoci tak, že bych jim koupila malý barák a na zahrádce by pro ně byl vozíček, tam by si mohli hačnout a jezdit.“ Experimentální lekce měla vliv na rozvoj postoje vůči hodnotě. Nakreslil: **„Babičku s poraněnou nohou, tu samou, kterou přišel navštívit do nemocnice její vnouček a ona ho chová.“ (Inspirace z příběhu a fotografie).** Popsal svou práci: **„vnouček babičce přinesl dárek, babička pláče, protože se jí po vnoučkovi hodně stýskalo, dlouho ho neviděla. Já, když jsem byla na týden na táboře, tak se mi taky hodně stýskalo, s mamkou jsme si posílaly dopisy, pak jsem přijela v autobuse domů a začala jsem plakat. Babička na obrázku také pláče, protože jí v nemocnici bylo smutno, a když po dlouhé době viděla vnoučka, tak byla šťastná. Já také takto po dlouhé době pláču, protože se mi stýskalo, a pak jsem šťastná, že jsme zase spolu.“** *Viz dětská kresba.*

Lekce č. 5 – přicházel s rozvinutým postojem vůči hodnotě, co je nenahraditelná věc, prohloubil hodnotu a vyjádřil se i k dalším nenahraditelným věcem.

Lekce č. 6 – do lekce přicházel s hodnotou: „Měla jsem horečku, mamka mi udělala čaj a polévku, byla jsem doma a snažila jsem se vyléčit.“ Na konci si uvědomil význam nošení roušky.

Lekce č. 7 – do lekce vstoupil s utvořeným postojem: „Pomohla jsem svému malému bratránkovi, když vypadl z postýlky, jeho maminka se moc lekla, hodně se uhodil do hlavy.“ Na základě příběhu se dále rozpomněl a během individuálního rozhovoru sdílel, že tak, jak on chrání mladší, tak i starší chrání jeho, konkrétně respondentův bratr: „Moje mamka jezdí strašně brzo do Prahy, místo ní mi brácha udělá jídlo, pomůže mi. Je mu 13 let. A já mu na oplátku vždycky, když mám na něco chuť, dám taky, aby nebyl smutný, že nemá nic dobrého.“ Výstup se váže k příběhu: „Chtěla jsem udělat radost miminku, když by bylo smutné, poprosila bych tetu, že bychom mohly jít do nějakého hezkého parku a pohrály si tam, třeba v nafukovacím hradě.“

Lekce č. 8 – dovede pečovat o zvířata, nakreslit pejska a objasňuje, jak ho krmí a tyto činnosti provádí i sám. Příběh prohloubil potřebu pomoci trýzněnému zvířeti, řekl: „Kdybych měla nůžky, přestříhla by ten provaz a pejska přikryla.“

Lekce č. 9 – přicházel s rozvinutou hodnotou, sdělil: „Jednou na hřišti jsem spadla a byla tam jiná maminka a pomohla mi.“ V příběhu ji rozšířil o pomoc Jarovi, uvedl: „Já bych šla za nimi a řekla bych mu *ahoj* a on by řekl *děkuji*, pak bychom si spolu hráli.“

Lekce č. 10 – přicházel s hodnotou, domov líčil následovně: „My máme hned vedle našeho domu, když otevřeme vrátka, babičku a dědu.“ Na konci reagoval na příběh, myslel přitom stále na svou rodinu, na svoje rodiče a řekl: „Vždycky, když je mi smutno, tak mě nějak rozveselí nebo si něco zahrajeme.“

Výstupní dětská kresba dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě pomoc seniorům (experimentální lekce č. 4).

Respondent č. 3

Respondent pochází z emočně nepříznivého i hudebně nepodnětného prostředí. Matka, která trpí závislostí na alkoholu, ho vychovává společně s dalšími sourozenci sama, občas vypomáhají prarodiče. Rodina je pod dohledem Orgánu sociálně právní ochrany dětí. Matka dříve neprojevovala aktivní a pozitivní komunikaci se školou, respondenta neposílala do školy, bylo obtížné od ní získat souhlas s provedením výzkumu. S pomocí třídní učitelky se nakonec souhlas podařilo získat. V době před začátkem výzkumu se situace ze strany matky zlepšila a respondent se ho mohl účastnit. Z hlediska péče se někdy projevíly známky nedostatečné výživy a spánkové hygieny, respondentovi chyběly svačiny, vykazoval známky únavy, je cítit kouřem. Při svém návratu do školy byl často rozptýlen novými podněty, kterých se mu dlouhodobě nedostávalo. Chtěl si plně užít kolektivu a touha po interakci byla tak silná, že přestupovala i pravidla chování ve třídě. Jeho hudebnost nebyla dostatečně rozvinutá. Rodina minimálně podporuje jeho školní aktivity a nulově mimoškolní. V rodině absentuje pozitivní emoční klima, škola je v současné chvíli jediným prostředím, ve které se mu emočních podnětů může dostat.

Respondent se v důsledku této situace občas zabýval v rámci experimentální výuky jinými činnostmi. Především hudební a výtvarné aktivity zaujaly jeho pozornost, při nich se koncentroval více než při poslechu literárního příběhu, který pro něj byl dlouhý. Měl tendenci začít vyhledávat jiné podněty. O hudbu projevoval viditelný zájem, hudební činnosti ho přirozeně aktivizovaly a vedly k prožitkům. Často přicházel s prosbou zahrát si na klavír nebo jiný hudební nástroj ve třídě. Nadprůměrně se neprojevoval v žádné oblasti hudebních dovedností, ale rád se hudebních činností účastnil a s chutí rozvíjel hudební dovednosti. Oblíbil si hru na Orffovy nástroje.

Tento respondent byl přítomen v 8 z 10 experimentálních lekcí. Během hudebních činností, tedy pozorování intenzity pozornosti a prožívání při poslechových a pěveckých činnostech získal 32 ze 44 bodů. Prožitkově se projevoval spíše na nejvyšší úrovni a za plného soustředění, občas na úrovni průměrné. Prožitky na něm bylo možné pozorovat v různých projevech neverbální komunikace, nejvýraznější byly jeho projevy mimiky a pohyby těla. Hudební část experimentálních lekcí ho tedy aktivizovala na vysoké úrovni. Při pozorování prožívání v rámci uzlových momentů získal 67 ze 120 bodů. V těchto momentech se pohyboval na úrovni 4, 3 i 2. Jednalo se tedy většinou o prožívání na nadprůměrné, průměrné i podprůměrné úrovni. Na rozdíl od hudebních činností vyžadovaly literární aktivity určitou míru koncentrace při poslechu textu a reagování na otázky. Během čtení ztrácel rychle

pozornost, někdy na něm byly vidět známky únavy a pokládal hlavu na lavici k odpočinku nebo vyhledával jiné podněty.

Během individuálních rozhovorů byl aktivní v částech, kdy popisoval výtvarnou práci, která se vztahovala k etickému tématu a také když hodnotil, co ho v lekci nejvíce zaujalo. Jindy byl pasivní, snažil se odpovídat, ale na některé otázky neznal odpověď, jelikož během poslechu literární části nebyl dostatečně koncentrovaný. Bylo důležité ho povzbuzovat, chválit a udržovat pozitivní atmosféru, dát mu možnost prožít pocit úspěchu. Zaměřili jsme se na to, u čeho bude moci prožít úspěch a hledali i minimální možné náznaky etických hodnot, se kterými mohl do lekce přijít a se kterými z ní odcházet. Často pomohlo doptávání se. Respondent se nikdy nevyjadřoval k tomu, za co by se chtěl pochválit. V tomto ohledu jsme ho dále rozvíjeli.

V některých experimentálních lekcích bylo zaznamenáno jeho posílení nebo založení postoje vůči hodnotě, což je velkým úspěchem a posunem respondenta.

Nejoblíbenější momenty pro něj byly spojené s hudebními činnostmi. Často opakoval, že se mu líbilo, jak jsem zpívala nebo jak jsme zpívali všichni. I v těch lekcích, kdy k proměně nedošlo a ani prostřednictvím doplňujících otázek se nebylo možné k příběhu vrátit, vyzdvihoval právě tyto činnosti. Ty mu utkvěly v paměti, jelikož při nich silně prožíval.

Hudebně interdisciplinární příběh založil nebo prohloubil jeho stávající postoje vůči některým hodnotám následujícím způsobem:

3	NE	NE	0	ANO	NE	0	NE	NE	ANO	NE	2
	NE	ANO	0	ANO	ANO	0	ANO	ANO	ANO	NE	6

Lekce č. 1 – do lekce nepřicházel s postojem vůči hodnotě, přeje si materiální věci: sluchátka, skateboard, uvedl i: „hodně velký auto.“ Při hudebních a výtvarných aktivitách byl aktivizován, ale příběh nevnímal soustředěně, což ovlivnilo i výstup.

Lekce č. 2 – na začátku lekce kreslil duhu, jelikož ji kreslila i jeho spolužačka, na druhém obrázku nic nezaznamenal, ale v průběhu rozhovoru jsme se dostali k tomu, co nového se dozvěděl, vzpomínal si na barvy kontejnerů a co se do nich třídí, občas udělal chybu, opakovali jsme spolu. Na závěr rozklíčoval, že abychom přírodu chránili, musíme odpadky vyhazovat do kontejnerů na tříděný odpad, nejen tak do popelnic.

Lekce č. 3 – absence.

Lekce č. 4 – na začátku lekce projevoval postoj vůči hodnotě a navrhoval pomoc seniorům, říkal: „Třeba, že jim umyjeme nádobí.“ V této lekci se vžil do příběhu a navrhnul konkrétní pomoc babičce: „Navštívím ji a donesu jí nákup.“ *Viz písemný dětský projev.*

Lekce č. 5 – do lekce vstoupil bez vytvořeného postoje, na konci postoj projevilo, vnímal rozdíl mezi nahraditelnou a nenahraditelnou věcí.

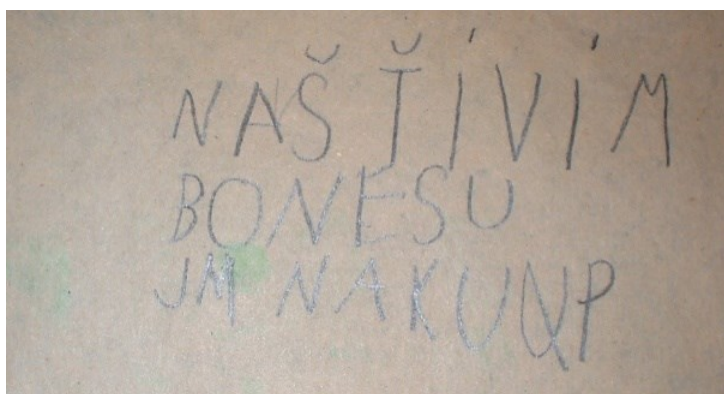
Lekce č. 6 – absence.

Lekce č. 7 – na začátku nepřicházel s postojem, ten se vytvořil v průběhu experimentální lekce, na konci se vyjadřoval k pomoci plačícímu novorozenci, vůči kterému projevilo empatii a sám navrhnul, že se dítě třeba potřebuje vyspat: „Dáme ho spát.“

Lekce č. 8 – na začátku nepřicházel s postojem, ten se vytvořil v průběhu experimentální lekce, navrhoval konkrétní příklady pomoci zuboženému zvířeti, zaznamenal: „jídlo, vodu a granule, to bych mu dal.“

Lekce č. 9 – přicházel s postojem vůči hodnotě: „Kamarád spadl a já jsem mu pomohl se zvednout.“ Na konci lekce se zastával Jara: „Řekl bych, ať ho nemlátí.“

Lekce č. 10 – domov chápe jako budovu, kterou někdo postaví, nemá ho spojený s konkrétními lidmi a prožitky.

Výstupní dětská kresba dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě pomoc seniorům (experimentální lekce č. 4).

Respondent č. 4

Respondent pochází z emočně podnětného prostředí, ve kterém však není dostatek hudebních a jiných uměleckých podnětů. V rodině respondenta se v době výzkumu narodil sourozenec, těhotenstvím maminky i narozením sourozence žije, projevuje lásku k sourozenci a sdílí, jak o něj pečuje. Rodina i blízké příbuzenstvo se často navštěvují a respondent se podělil o tyto zážitky. Jeho emoční rozvoj je v tomto smyslu podněcován. Empatie tohoto respondenta je nadprůměrná a aplikuje ji v různých situacích. Rodina se snaží respondenta podporovat ve školním prostředí, ale z hlediska péče o respondenta jsou někdy viditelné známky nedostatečné hygieny a i výživy, která se projevuje obezitou. Mimoškolní aktivity nemá. I když hudební rozvoj nebyl podněcen rodinou, přichází se zkušenostmi z mateřské školy.

O hudební aktivity projevoval během experimentálních lekcí zájem, chtěl se je učit a činily mu radost. Rád zpívá a disponuje dobrou hudební pamětí. Kombinace experimentálního příběhu, ve kterém se mísí umělecké aktivity, ho přitahovala. Disponuje totiž silnou mírou empatie, kterou mu pomáhá příběh uplatnit. Témata jako by byla připravená pro něj (dokonce se objevuje i téma s narozením dítěte a péčí o něj). Bez mého vyzvání vyhodnotil situaci a nabídl pomoc. Není tolik aktivní ve skupině, spíše preferuje dialog v užším okruhu. Mimo to neustále nabízel pomocnou ruku kdykoli to bylo i nebylo potřeba.

Často přicházel s prosbou zahrát si na klavír nebo jiný hudební nástroj ve třídě.

Tento respondent byl přítomen v 8 z 10 experimentálních lekcích. Během hudebních činností, tedy pozorování intenzity pozornosti a prožívání při poslechových a pěveckých činnostech získal 35 z 44 bodů. Ve většině lekcí se nacházel v nadprůměrné míře prožívání a za plného soustředění. Prožitky na něm bylo možné pozorovat především v projevech mimiky. Hudební část experimentálních lekcí pro něj byla prožitkově aktivizující. Při pozorování prožívání v rámci uzlových momentů získal 89 ze 120 bodů. Většinou prožíval na nadprůměrné úrovni i během uzlových momentů, občas na úrovni průměrné. V uzlových momentech často vyhledával oční kontakt s ostatními respondenty.

Individuální rozhovory a možnost popovídat si v užším kruhu pro něj byla příjemná, plně se v ní projevil a vyhledával ji i mimo výzkum. Ve svých odpovědích vystihoval problematiku experimentálního příběhu. Míra vcítění tohoto respondenta byla mimořádná. Mohla by být zařazena do zvláštní kategorie. S hudebně integrativním příběhem se ztotožnil a převáděl ho do svého vlastního života, často hovořil o své rodině.

V rámci odpovědí na otázky rozhovoru vystihoval uzlové momenty i důležité chvíle mimo ně.

Když hodnotil prožitkově intenzivní momenty, dotýkal se těch nejdůležitějších, vystihnul podstatu příběhu: nejsmutnější např. lekce č. 7 „Jak miminko pláče a chlapeček pod lavicí“, č. 5 nejveselejší „Jak jsme zpívali“, opakoval se velmi často.

Nejvíce se zajímal o hudební složku, ke které říkal: „Já si každý den zopakuju ty písničky, co se učíme ve škole, i z první třídy.“ Často opakoval, že má v oblíbenosti zpěv, že zpívá písničky, zpívá je doma, a říkal, komu je zpívá. I přes tuto výraznou inklinaci vnímal příběh v komplexu.

Někdy se pochválil za obrázek, ale zároveň zmiňoval, že by na jeho dokončení bylo třeba více času.

Hudebně interdisciplinární příběh založil nebo prohloubil stávající postoje respondenta vůči hodnotám následujícím způsobem:

4	NE	0	0	ANO	NE	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	6
	ANO	0	0	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	7

Lekce č. 1 – nepřicházel s postojem, ale jeho přání nebylo materiální, příběh postoj založil.

V konkrétním způsobu pomoci navrhnul písničku. Ztotožnil se s Andělkou a její pomoci dětem skrze zpívání.

Lekce č. 2 – absence.

Lekce č. 3 – absence.

Lekce č. 4 – vstoupil s postojem vůči hodnotě: „To je můj děda a přinesla jsem mu čaj a léky, on takhle už pořád leží, bydlí s námi, je nahoře a já tam za ním chodím. Každý večer mu chodím dávat pusu na dobrou noc a dávám mu svého plyšáčka.“ V průběhu lekce konkretizoval postoj vůči babičce z příběhu: „Za babičkou do nemocnice přišel vnouček a dal jí přáníčko. Udělá jí tím radost.“

Lekce č. 5 – na začátku neměl postoj utvořený, v průběhu lekce ho vytvářel a rozlišoval mezi nahraditelnou a nenahraditelnou věcí.

Lekce č. 6 – přicházel s postojem: „Babička leží a maminka za ní jde a dá jí čaj, aby se mohla uzdravit.“ Výstupem reagoval na příběh: „Holka a kluk jsou nemocní, nemohou k sobě, ale mohou si dát najevo, že se mají rádi tím, že si navzájem na sebe ukážou srdíčka.“

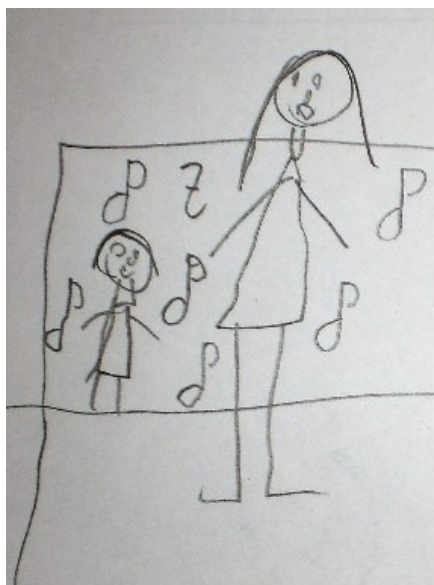
Lekce č. 7 – přicházel s postojem: „Držím chrastítka a dudlík, protože on plakal a já mu to takto dělám a on se pak usmívá.“ V průběhu lekce vzpomínal na lekci č. 1 a přidal konkrétní

způsob pomoci plačícímu novorozenci: „**To bylo o víkendu, já jsem mu zpívala, když plakal. Zpívala jsem mu písničky z hudebky, co jsme se naučili, Andělku, Třídíme, babičko a byl hodně veselej. Já o něm všechno vím, protože je to můj bráška. Mamka mi o něm všechno říká. A ty písničky, co se učíme v hudebce si zpívám doma.**“ *Viz dětská kresba.*

Lekce č. 8 – přicházel s postojem: „Tohle je moje morče a tohle taky, dávám jim vodu a papat, když přijdu ze školy a než jdu spát a někdy si s nimi hraju a povídám si s nimi.“ Experimentální lekce v něm probudila způsob záchrany zuboženého zvířete: „Zachránila bych ji, že jí odvážu ten provaz.“

Lekce č. 9 – přicházel s postojem: „To je kamarádka, já jsem jí pomohla se zvednout.“ Reagoval na příběh a vytvořil novou situaci: „Tady ta holčička jde za klukem, ale on jí ubližuje a ta druhá holčička jí jde pomoci.“

Lekce č. 10 – přicházel s postojem: „Tohle je brácha a máma a táta a babička. To pro mě tvoří domov.“ Na konci se obrátil k příběhu: „Tady je svatba, aby založili rodinu.“

*Výstupní dětská kresba dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě
ochrana druhého člověka (experimentální lekce č. 7)*

Respondent č. 5

Respondent pochází z emočně podnětného prostředí, ve kterém je dostatek uměleckých podnětů ze strany výtvarného užitého umění, práce se dřevem, které se věnuje otec. Respondent je do této práce zapojován v otcově dílně a tyto zážitky s nadšením sdílí. Rodina mu vytváří pozitivní emoční podněty, poskytuje mu spektrum společných zážitků, o kterých často vypráví. Rodiče jsou v aktivním kontaktu se školou a otec dokonce obohacuje školu výsledky své práce a přispívá do hodin výtvarné výchovy a pracovních činností. Rodiče podporují respondenta i v mimoškolních sportovních aktivitách ve fotbalovém oddílu. Rodina působí kvalitně i na emoční rozvoj.

Během experimentálních lekcí projevoval respondent o hudbu viditelný zájem. Stejně jako většina ostatních dětí tak i on přicházel s prosbou zahrát si na klavír nebo jiný hudební nástroj ve třídě. Nejvíce si oblíbil Orffovy nástroje, disponuje velmi dobrým rytmickým cítěním. Také neustále nabízel pomocnou ruku. Často se hlásil a odpovídal v rámci tematiky.

Tento respondent byl přítomen v 9 z 10 experimentálních lekcích. Během hudebních činností, tedy pozorování intenzity pozornosti a prožívání při poslechových a pěveckých činnostech, tj. poslechu a zpěvu písní, získal 28 ze 44 bodů. V lekcích, ve kterých byl přítomen, se nacházel v nadprůměrné a průměrné míře prožívání a soustředění. Prožitky na něm bylo možné pozorovat na projevech mimiky i posturiky. Při pozorování prožívání v rámci uzlových momentů získal 70 ze 120 bodů. Většinou prožíval na nadprůměrné i průměrné úrovni. Respondent seděl vedle respondenta č. 3, který ho stejně jako jiné spolužáky, u kterých seděl, vyzýval k interakci i v průběhu hodiny, jelikož v domácím prostředí ji respondent č. 3 postrádá. Tím byla narušena pozornost respondenta č. 5 v některých uzlových momentech.

Během rozhovoru spolupracoval, vyjadřoval se spíše stručněji, ale vystihoval klíčové momenty. Individuální rozhovor ukázal, že v některých lekcích prožíval respondent více, než bylo možné pozorovat. Často zmiňoval svou rodinu.

Líbily se mu hudební činnosti, hlavně pěvecké. Oceňoval písničky a rád zpíval. Za to dovedl ocenit i sám sebe.

Zlepšil by to, abychom mohli zpívat uvnitř (období mimořádného stavu v důsledku epidemie), z toho byl smutný a také si přál, aby ho spolužák nerušil (resp. č 3).

Mezi nejzajímavější momenty řadil písničky, sám opakoval „Jak jsme zpívali písničku“, dovedl vystihnout prožitkově silné momenty, nejsmutnější např. lekce č. 1: „Jak ta holčička onemocněla“ a nejveselejší většinou zpívání, to pro něj bylo mimořádné.

Hudebně interdisciplinární příběh založil nebo prohloubil jeho stávající postoje vůči některým hodnotám následujícím způsobem:

5	NE	NE	ANO	ANO	NE	ANO	ANO	0	0	0	4
	NE	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	0	0	0	6

Lekce č. 1 – při vstupu neměl vytvořený postoj vůči hodnotě, zobrazil mobil, ve výstupu pak zobrazil cestu do Francie a přání: „být boháč.“ Řekl, že tato jeho přání příběh neovlivnil. Vnímal však uzlové momenty a dovedl je popsat. Problematiku tedy vnímal.

Lekce č. 2 – nepřicházel s postojem, ale rozvíjel ho v průběhu: „Plast nepatří do zelené a sklo do hnědé, dozvěděl jsem se na co je hnědá, přišel bych do lesa a vysbíral bych nepořádek. Je třeba nahlásit na policii a čistit. Když někde jsme a není tam koš, dáme si to do baťohu.“

Lekce č. 3 – postoj měl založený a prohluboval ho, rozšířil spektrum kouzelných slovíček a vysvětlil, kdy je použít.

Lekce č. 4 – přicházel s postojem: „Myju nádobí babičce a dědečkovi, sousedovi podržím vrata, když vyjíždí.“ Experimentální lekce v něm probudila další způsoby pomoci: „Navštívil bych ji a donesl nákup nebo zavolal bych jí a pozdravil.“

Lekce č. 5 – nepřicházel s postojem, ale lekce ho utvářela, na konci řekla: „**Nenahraditelné věci jsou vzácné, třeba hodně staré.**“

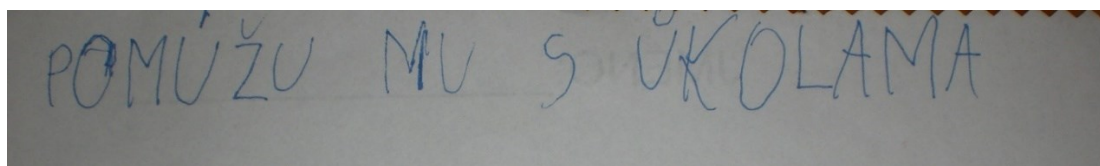
Lekce č. 6 – přicházel s postojem, na konci nestihl nakreslit, ale doplnil: „Myjeme si ruce.“

Lekce č. 7 – přicházel s postojem: „Kamarádovi nesl kolo, aby se mohli projet,“ ve výstupu reagoval na příběh a fotografii zamyšleného Vojtíška: „Pomůžu mu s úkolama.“ *Viz písemný dětský projev.*

Lekce č. 8 – absence.

Lekce č. 9 – absence.

Lekce č. 10 – absence.

*Výstupní písemný záznam dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě
ochrana druhého člověka (experimentální lekce č. 7)*

Respondent č. 6

Respondent pochází z emočně i hudebně podnětného prostředí. Rodiče, a dokonce i prarodiče, se kterými respondent tráví hodně času, se podílí na hudebním rozvoji dítěte. Společně doma zpívají, hrají na hudební nástroje a tyto skutečnosti respondent také sdílel. V domácím prostředí mají kytaru, klávesy i flétnu, na které aktivně hrají. Prarodiče pečují o rozvoj vztahu k národnímu i světovému hudebnímu bohatství, pouští si s respondentem například cyklus symfonických básní *Má vlast* od Bedřicha Smetany. Rodina žije kulturním životem, navštěvuje koncerty a kulturní akce. Rodina podporuje respondenta ve školním i mimoškolním vzdělání a je mu také emoční oporou. Matka aktivně komunikuje se školou, a dokonce sdílí své profesní znalosti formou pořádání aktivit pro děti. Respondent má mladšího sourozence, se kterým tráví hodně času. Díky pravidelnému kontaktu s prarodiči a také navštěvování prababičky a velké míře trávení společného času s nimi i rodiči je v něm přirozeně podněcován vztah k hodnotám, se kterými pracujeme v rámci experimentální výuky a které tato výuka může dále obohatit a potvrdit.

Během experimentálních lekcí projevoval respondent o hudbu viditelný zájem. S radostí se účastnil všech aktivit, často se hlásil. Často přicházel s prosbou zahrát si na klavír nebo jiný hudební nástroj ve třídě. Často byl vzorem pro jiné děti, a to i v jiných předmětech. Nadprůměrně se projevoval v oblasti pěveckých a hudebně pohybových dovedností. Intonuje a dobře artikuluje. Rychle se učil metodické principy nácvičku písni. Hudební pohyb si osvojil hned při prvním opakování.

Tento respondent chyběl ve 4 z 10 experimentálních lekcí, což ovlivnilo celkové výsledky v části pozorování experimentálního vyučování. Během hudebních činností, tedy pozorování intenzity pozornosti a prožívání při poslechových a pěveckých činnostech získal 28 z 44 bodů. Je však třeba zohlednit, že za své přítomnosti dosáhl nejvyšší úrovně a za plného soustředění. Prožitky na něm bylo možné pozorovat v různých projevech neverbální komunikace. Na hudební podněty reagoval nejčastěji mimikou. Hudební část experimentálních lekcí pro něj byla nejvíce prožitkově aktivizující. Při pozorování prožívání v rámci uzlových momentů získal 61 ze 120 bodů. V těchto momentech se pohyboval spíše na úrovni 3, občas na úrovni 4. Většinou tedy docházelo k projevům prožívání na průměrné úrovni a někdy na nadprůměrné úrovni. V uzlových momentech často vyhledával oční kontakt s ostatními respondenty a někdy došlo i ke vzájemnému emotivnímu objímání, které zapříčinil uzlový moment.

Ne vždy tedy byly projevy prožitků viditelné nebo k nim nedocházelo v nadprůměrné míře.

Během individuálních rozhovorů byl aktivní a spolupracující. Působil stejně jako ve třídě, ale ukázalo se, že během uzlových momentů prožíval více, než bylo zachyceno při pozorování experimentálních lekcí. Dovedl se pochválit za vše, v průběhu výzkumu se učil pochvalu konkretizovat.

Dovedl vystihnout prožitkově silné momenty, nejsmutnější např. lekce č. 5: „Že paní shořely fotky“ a nejveselejší např. lekce č. 6 „Jak se miminko smálo.“

Nejvíce se mu líbily chvíle, ve kterých byla možnost zpívat. Chválil se za všechno, učili jsme se konkretizovat.

Hudebně interdisciplinární příběh založil nebo prohloubil jeho stávající postoje vůči hodnotám následujícím způsobem:

6	NE	0	ANO	ANO	NE	ANO	ANO	0	0	0	4
	NE *	0	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	0	0	0	5

*Vztah k jiné hodnotě

Lekce č. 1. – nepřicházel s postojem, ale na konci se u něj projevil vztah ke zvířatům, která by chtěl obejmout a starat se o ně. To si přál.

Lekce č. 2 – absence.

Lekce č. 3 – měl založenou hodnotu z domova i ze školy a v průběhu lekce obohacoval. Na otázku, jak se cítí člověk, ke kterému se ostatní nechovají slušně, reagoval: „**Člověku, ke kterému se ostatní nechovají slušně, připadá, že si ho nikdo nevšímá, nikdo ho nemá rád.**“

Lekce č. 4 – přicházel s postojem: „Moje mamka šla s babičkou na nákup.“ A na konci vztahoval k sobě a vytvářel pomoc pro babičku: „Navštívit ji, vzít ji domů a uvařit jí oběd, snídani a večeři.“

Lekce č. 5 – nepřicházel s postojem, ale během lekce si ho vytvářel a rozlišoval nahraditelné a nenahraditelné věci.

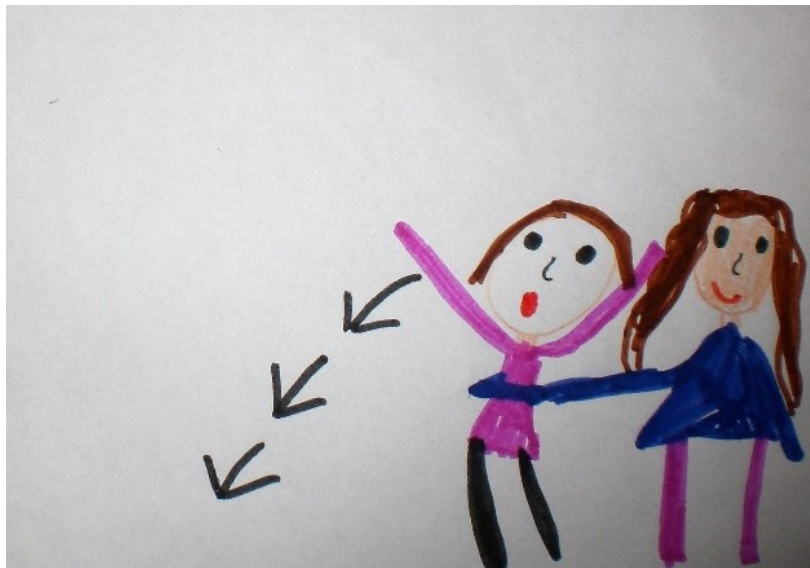
Lekce č. 6 – přicházel s postojem: „Zůstanu doma v posteli.“ Během lekce ho prohloubil: „Je důležité, aby lidé nosili roušky, když jsou nemocní. Navzájem se chrání.“

Lekce č. 7 – přicházel s postojem: „Moje sestra rozsypala křupky, a že mamka jí to pomáhá sbírat a ona taky.“ Během lekce ho prohloubil: „Když sestra padá, tak ji chytí, aby nespadla.“
Viz dětská kresba.

Lekce č. 8 – absence.

Lekce č. 9 – absence.

Lekce č. 10 – absence.

*Výstupní dětská kresba dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě
ochrana druhého člověka (experimentální lekce č. 7)*

Respondent č. 7

Respondent pochází z emočně podnětného prostředí, ve kterém nebyl dříve dostatek hudebních a jiných uměleckých podnětů. Na základě vzájemného sdílení zkušeností během experimentálního vyučování začali rodiče v domácím prostředí zpívat a řešit různé hudební kvízy. Tatínek hraje na kytaru, ale doma nezpívají. Mateřská škola vytvořila dobrý základ hudebnosti. Rodiče podporují respondenta ve školním i mimoškolním vzdělání, poskytují mu emoční oporu. Respondent pomáhá s péčí o mladšího sourozence.

Během experimentálních lekcí projevoval respondent o hudbu viditelný zájem. S radostí se účastnil všech aktivit, často se hlásil. Často přicházel s prosbou zahrát si na klavír nebo jiný hudební nástroj ve třídě. Ovládá hru na nástroje Orffova instrumentáře.

Tento respondent chyběl ve třech z deseti experimentálních lekcí, což ovlivnilo celkové výsledky v části pozorování experimentálního vyučování. Během hudebních činností, tedy pozorování intenzity pozornosti a prožívání při poslechovéch a pěveckých činnostech získal 28 z 44 bodů. Za své přítomnosti se pohyboval na 4. nadprůměrné úrovni a 3. průměrné úrovni. Prožitky bylo možné na něm pozorovat v různých projevech neverbální komunikace. Vyhledával oční kontakt s dalšími respondenty a v uzlových momentech se s nimi objímal. Při pozorování prožívání získal v rámci uzlových momentů 73 ze 120 bodů. V těchto momentech se pohyboval spíše na úrovni 4, někdy na úrovni 3 a jednou na úrovni dva. Většinou tedy k projevům prožívání docházelo na nadprůměrné úrovni a někdy na průměrné, jednou na podprůměrné úrovni. Ne vždy tedy byly projevy prožitků viditelné.

Během individuálních rozhovorů byl aktivní a spolupracující. Hodně se snažil, detailně popisoval. Projevoval se více emotivně než během experimentálních lekcí. Hodně hovořil o rodičích a propojoval je s experimentálním příběhem.

Nejvíce se mu líbily chvíle, ve kterých mohl zpívat a poslouchat hudbu.

Dovedl vystihnout prožitkově silné momenty, v rámci nejsmutnějších momentů upozorňoval na hudebně výrazové prostředky, podobně u lekce 1 a 4: „Ta písnička byla hodně smutná, skoro jsem při tom brečela,“ a nejveselejší např. lekce č. 6 „Jak miminko spinká, vypadá skoro jako to, co znám.“

Hudebně interdisciplinární příběh založil nebo prohloubil jeho stávající postoje vůči hodnotám následujícím způsobem:

7	NE	ANO	ANO	ANO	NE	ANO	ANO	0	0	0	5
	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	0	0	0	6

Prostřednictvím experimentální lekce získával vztah k jiné než stanovené hodnotě. (1. lekce – vztah k hudbě, umění, vztah ke zvířatům).

Lekce č. 1. – nepřicházel s postojem: „Mít dům pro barbíny,“ ale v průběhu lekce ho vytvářel a vztahoval se k hudbě v příběhu: „Přeju si stále poslouchat hudbu, tu, co byla v tom příběhu poslouchat.“ Působilo na něj to, jak Andělka uzdravovala prostřednictvím písničky.

Lekce č. 2 – přicházel s postojem: „Dávám mravencům drobký z rohlíku.“ Během lekce dále prohloubil: „Dozvěděla jsem se, že je hnědá popelnice na přírodu (bioodpad) a červená na elektroniku. Když někam půjdu, třeba na hřiště a byla by tam hora odpadků, zkusila bych to vytrídít. Je třeba odpadky házet do kontejnerů.“

Lekce č. 3 – přicházel s postojem a obohatil ho o další „kouzelná slovíčka“ a význam jejich užití.

Lekce č. 4 – přicházel s postojem: „Chtěla jsem babičce uvařit kafe.“ Během lekce ho dále prohloubil: „**Zahrála bych jí na klavír, ukázala bych jí, jak jezdím na skateboardu a něco bych jí nakreslila.**“ *Viz dětská kresba.*

Lekce č. 5 – nepřicházel s hodnotou, ale v průběhu rozvíjel, hodně myslel na sestru, která se jednou ztratila.

Lekce č. 6 – vstoupil s postojem: „Rozestupy a roušky“ a ten obohatil: „Mýt si ruce.“

Lekce č. 7 – vstoupil s postojem: „Mohu mu uvařit kaši.“ Ve výstupu reagoval na příběh a: „Uspává miminko.“

Lekce č. 8 – absence.

Lekce č. 9 – absence.

Lekce č. 10 – absence.

Výstupní dětská kresba dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě pomoc seniorům (experimentální lekce č. 4)

Respondent č. 8

Respondent pochází z emočně podnětného prostředí, ve kterém však není dostatek hudebních a jiných uměleckých podnětů. Emoční rozvoj respondenta je podněcován ze strany obou rodičů. S výchovou pomáhají rodičům prarodiče, kteří bydlí nedaleko, má i praprarodiče, o které se starají. Pomáhá se starat o mladšího bratra, se kterým má příznivý vztah. Rodina podporuje školní i mimoškolní aktivity respondenta. Detailně se zajímá o skateboarding. Před začátkem výzkumu byla respondentovi nasazena bezlepková dieta, díky péči matky i třídní učitelky se přechod na nový stravovací režim úspěšně podařil.

Během experimentálních lekcí projevoval respondent o hudbu viditelný zájem, pozitivně reflektoval aktivity v lekcích. Nebyl tolik aktivní v hlášení se, přitom odpověď znal, což se projevilo i v individuálních rozhovorech. Také často přicházel s prosbou zahrát si na klavír nebo jiný hudební nástroj ve třídě. Mimořádně a tvořivě se projevoval v hudebně pohybových činnostech. Měl zájem o hudební nástroje, často napodoboval hru na ně, hlavně ve chvílích, kdy zněly nebo krátce po jejich doznění. V těchto chvílích se projevovaly až prožitky euforie. Měl pozitivní vztah ke zpěvu. Se skupinou dalších respondentů přicházeli a sami od sebe zpívali písně, které se naučili během experimentálního vyučování.

Tento respondent byl přítomen ve všech experimentálních lekcích. Během hudebních činností, tedy pozorování intenzity pozornosti a prožívání při poslechových a pěveckých činnostech získal 42 z 44 bodů. Ve většině lekcí se nacházel v nadprůměrné míře prožívání a za plného soustředění. Prožitky bylo možné na něm pozorovat na projevech mimiky, gestiky i posturiky, někdy dokonce vyskakoval radostí do výšky. Hudební část experimentálních lekcí pro něj byla mimořádně prožitkově aktivizující. Při pozorování prožívání v rámci uzlových momentů získal 94 ze 120 bodů. Jevil se tak, že prožíval na nadprůměrné, průměrné, ale i podprůměrné úrovni. V některých uzlových momentech vykonával jinou aktivitu, takže působil tak, že neprožívá a uzlové momenty neregistruje.

Individuální rozhovory však ukázaly vysokou míru odlišnosti oproti prožívání v uzlových momentech. V průběhu lekcí se nehlásil, při vyvolání odpověď neznal, ale přitom v individuálních rozhovorech se projevoval hluboce ve vztahu k etickým tématům. Často se v kolektivu projevoval výrazně odlišně než při individuální práci. Při rozhovorech prezentoval svůj největší zájem, kterým je skateboarding. O něm hovořil a popisoval jeho problematiku odbornou terminologií. Byl pozitivní, aktivní, mluvil pomalu, rozvážně, vysvětloval, usmíval se. Svými projevy se lišil od projevů ostatních respondentů ve třídě. V té vyhledával spíše

menší kolektivy. Popisoval hodně detailně. Vyjadřoval, co se mu konkrétně líbilo. Nechválil sám sebe. Postupem času začínal s pomocí hledat pozitivní stránky i sám na sobě.

Dovedl vystihnout prožitkově silné momenty nejsmutnější, např. lekce č. 4: „Jak za ní nemohli“ (Robinova rodina nemohla za babičkou do nemocnice. A nejveselejší např. lekce 8: „Jak u nich byl pejsek spokojený.“

Hudebně interdisciplinární příběh založil nebo prohloubil jeho stávající postoje vůči hodnotám následujícím způsobem:

8	NE *	ANO	ANO	ANO	NE	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	8
	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	10

* Projev jiné hodnoty

Lekce č. 1 – vstup se nevázal na hodnotu, se kterou se pracoval, ale je to jiná než materiální hodnota: „Přála bych si být skateboardistka.“ Nadšeně popisoval všechny detaily ohledně skateboardingu. Lekce působila na utváření postoje: „**Přeju si zdraví a štěstí.**“ Dále rozváděl: „Abych byla zdravá, když je zima, musím si vzít teplé oblečení, abych nenastydla a abych měla štěstí, musím být veselá. Přála jsem si to, když jsem zjistila, jak Andělka onemocněla.“ Říkal, že toto jeho přání ovlivnil příběh, inspiroval ho k tomu moment, ve kterém Andělka onemocněla.

Lekce č. 2 – přicházel s postojem: „Táta si koupil les, napustil sudy, naložil je do vozu za traktor, mamka vzala auto, konvičky a zalévali stromy v lese a pak jeli pomáhat ještě jedné paní.“ V průběhu lekce ho prohloubil: „Když půjdeme v lese a najdeme tam nějaké odpadky, máme je vyhodit. Tohle je popelnice na papír a chtěla jsem nakreslit ještě ty další popelnice.“

Lekce č. 3 – přicházel s postojem a dále ho prohluboval.

Lekce č. 4 – přicházel s hodnotou: „Přinést jí jídlo, aby nemusela sama na nákup a aby někde neupadla,“ s rodinou takto chodí. Výstup: „Jít za ní, zatelefonovat a říct jí: „Ahoj babi, mám tě ráda, zítra za tebou přijdu.“ *Viz dětská kresba a písemný projev.*

Lekce č. 5 – nepřicházel s postojem, v závěru se vyjadřoval k těžko nahraditelným věcem: „Babička mi jela do Španělska pro novou panenku, rodiče mi vyprávěli, že jeli do Ruska pro stavebnici.“

Lekce č. 6 – přicházel s postojem: „Reknu ostatním, nechod'te ke mně, když budu mít nějakou nakažlivou nemoc, abyste něco nechytli.“ Ve výstupu reaguje na příběh: „Mýt si ruce, nosit roušky.“

Lekce č. 7 – přicházel s postojem a dále ho rozvíjel a vztahoval k sobě „Budu chodit se sestřeničkou na procházky.“

Lekce č. 8 – přicházel s postojem: „Mám křečka u bráchy v pokoji, měním mu piliny, hraju si s ním. Děda má slepice a králíky.“ A na konci se vyjádřil přímo k příběhu a záchraně psa: „Uříznu provaz, dám mu deku a vezmu ho domů.“

Lekce č. 9 – přicházel s postojem: „Moje kamarádka mi pomohla, že mě vedla.“ A v průběhu experimentálního příběhu dospěl k řešení situace, kdy přátele chráníme: „Řeknu to nějaké dospělé osobně a bude tomu konec.“

„To srdíčko je, že se všichni máme mít rádi.“

Lekce č. 10 – přicházel s utvořeným postojem a v průběhu prohluboval, vnímal domov jako budovu, ale zároveň popisoval vztah k této budově: „**Domov je místo, kde se narodím, žiju a mám ho ráda.**“

Výstupní dětská kresba s písemným projevem dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě pomoc seniorům (experimentální lekce č. 4)

Respondent č. 9

Respondent pochází z prostředí, ve kterém není vychováván svými vlastními rodiči, ale péči nahrazují vlastní prarodiče, především babička. Matka respondenta žije v nedalekém okolí, ale nejeví o respondenta zájem. Babička vychovává mimo respondenta ještě další vnoučata a stará se o nemocného manžela, je vystavena enormní psychické zátěži. Přesto se snaží respondentovi vytvořit emočně podnětné prostředí a intenzivně pečuje o jeho školní aktivity. V rodinném prostředí není dostatek hudebních a jiných uměleckých podnětů. Respondent prošel díky mateřské škole určitým hudebním vývojem. Respondent je mimořádně emotivní.

Během experimentálních lekcí projevoval o hudbu viditelný zájem, stejně jako někteří jiní respondenti často přicházel a sděloval, že se těší na hudební výchovu, pozitivně reflektoval aktivity v hodině, některé z nich si oblíbil natolik, že žádal o jejich opakování v dalších vyučovacích hodinách. Se zájmem se účastnil všech aktivit. Rád zpíval. Také často přicházel s prosbou zahrát si na klavír nebo jiný hudební nástroj ve třídě. Nadprůměrně se projevoval v oblasti pěveckých a hudebně pohybových činností. Intonoval a dobře artikuloval, a i během přestávek se hudebně pohybově projevoval. Jeho projevy byly občas provázeny střídavě negativními a pozitivními emocemi. Často vyhledával pozornost, a to i skrze občasné negativní komentáře vztahující se k činnostem, které však prováděl se zájmem. Bylo nutné s ním tyto záležitosti probírat v soukromí nebo úzkém kolektivu, v takovém prostředí se mu podaří lépe komunikovat a situaci pochopit a vyřešit.

Tento respondent byl přítomen ve všech experimentálních lekcích. Během hudebních činností, tedy pozorování intenzity pozornosti a prožívání při poslechových a pěveckých činnostech získal 44 ze 44 bodů. Po celou dobu se nacházel na nejvyšší úrovni a za plného soustředění. Prožitky na něm bylo možné pozorovat z různých projevů neverbální komunikace, nejvýraznější byly jeho projevy mimiky, gestiky i posturiky. Hudební část experimentálních lekcí pro něj byla mimořádně prožitkově aktivizující. Při pozorování prožívání získal v rámci uzlových momentů 110 ze 120 bodů. V těchto momentech se pohyboval většinou na nejvyšší úrovni. V uzlových momentech často vyhledával oční kontakt s ostatními respondenty.

O individuální rozhovory jevil značný zájem. Chtěl jít na řadu jako první, pokud se tak nestalo, nastal výrazný emoční projev, například se urazil. I to pak bylo předmětem našeho rozhovoru. Byl rád dotazován, s chutí byl v dialogu, často i při samotném rozhovoru prožíval nadšení, které aktivizovalo celé jeho tělo. Během individuálních rozhovorů byl však klidnější a více koncentrovaný. Nechválil sám sebe, postupně jsme se to učili.

Dovedl vystihnout prožitkově silné momenty: nejsmutnější např. lekce č. 1: „Písnička, kterou zpívala dětem, když byly nemocné.“ A nejveselejší např. lekce č. 5: „Jak jsme zpívali a do toho říkali slovíčka.“

Nejlépe byly hodnoceny chvíle, ve kterých mohl zpívat a zpívali všichni společně, také když jsme šli zpívat mimo budovu školy.

Hudebně interdisciplinární příběh založil nebo prohloubil jeho stávající postoje vůči hodnotám následujícím způsobem:

9	NE	NE	ANO	NE	NE	ANO	ANO	ANO	ANO	NE	6
	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	10

Lekce č. 1. – nevstupoval s postojem, přál si, aby sněžilo, avšak ve výstupu se projevil založení postoje, který ovlivnil příběh: „Přeju si, aby byla krásná duha,“ doplnil, že jeho přání ovlivnil příběh, působilo na něj, jak hezky Andělka pomáhala dědem. Tento pozitivní pocit zrcadlil ve vyobrazení duhy.

Lekce č. 2 – nepřicházel s postojem, ale v průběhu lekce zakládal: „Odpad musíme odhodit do správného kontejneru (opakuje barvy) a třídít, mohu také zalívat květiny, aby rostly.“

Lekce č. 3 – znal slovíčka, v průběhu doplnil a vymýšlel konkrétní situace, neznal jich mnoho, ale v průběhu hodiny jich hodně doplnil.

Lekce č. 4 – nepřicházel s postojem, ale v průběhu zakládal, navrhoval způsoby pomoci seniorům: „Vzala bych je k moři, budeme jim pomáhat nebo jim něco posílat, něco jim nakreslíme.“

Lekce č. 5 – nepřicházel s postojem, ale v závěru rozlišoval mezi nahraditelnou a nenahraditelnou věcí.

Lekce č. 6 – přicházel s postojem: „Nemocný má ležet, aby nikoho nenakazil, má zůstat v posteli doma.“ Ve výstupu obohatil o „...rozestupy.“

Lekce č. 7 – přicházel s postojem: „Pochovám miminko.“ Ve výstupu reagoval na plačícího novorozence: „Uložím ho ke spánku.“

Lekce č. 8 – přicházel s postojem: „To je pejsek a kočička, je tam paní, která jim dává najíst.“ Lekce postoj prohloubila: „**Když sněží nebo bude zima, budeme mít deku, zabalíme ji do toho, vezmeme do náruče, dáme do pelíšku a dáme napít a najíst.**“ *Viz dětská kresba.*

Lekce č. 9 – přicházel s postojem, který si vytvořil v předchozích experimentálních lekcích: „Na obrázku je Robin a Andělka, to jsou přátelé,“ ti pro něj ztělesnili hodnotu přátelství. Na konci lekce reagoval na příběh: „Na obrázku je dítě, které ostatní děti zlobily (Jaro) a pak tam jsou děti smutné Andělka a Robin. Řeknu jim, ať se omluví a podají si ruce. Řeknu to paní učitelce, někomu na dozor.“

Lekce č. 10 – nepřicházel s postojem, domov vnímal jako budovu, kterou někdo postavil a neprojevil jeho význam, avšak lekce mu pomohl založit postoj a doplnil „Koupím do toho domečku štěňátka a vychovám je.“

Výstupní dětská kresba dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě vztah k přírodě a její ochrana (experimentální lekce č. 8)

Respondent č. 10

Respondent pochází z emočně podnětného prostředí, ve kterém však není dostatek hudebních a jiných uměleckých podnětů. Emoční rozvoj respondenta je v tomto smyslu podněcován ze strany rodiny a hudební rozvoj dobře podchytila mateřská škola. Rodiče jsou rozvedení, respondent je s dalšími sourozenci v péči matky a nového otce, ovšem pravidelně se stýká s biologickým otcem, který se o něj snaží pečovat. Je v pravidelném kontaktu s prarodiči. Doma i v blízkém příbuzenstvu pomáhá s péčí o zvířata. Rodina podporuje školní aktivity respondenta, i když rodina nedisponuje nadměrnými finančními prostředky. Empatie tohoto respondenta je nadprůměrná. Je vstřícný k nově přichozím žákům do třídy, ujímá se jich. Pomáhá s pomůckami. Je pozitivní. Směřuje k hodnotám už v úvodu experimentálních lekcí a ty je prohlubují.

Během experimentálních lekcí projevoval respondent o hudbu viditelný zájem, pozitivně reflektoval na aktivity v lekcích. Hlásil se, byl aktivní. Také často přicházel s prosbou zahrát si na klavír nebo jiný hudební nástroj ve třídě. Mimořádně se projevoval v pěveckých činnostech, intonoval, artikuloval, znal mnoho písní, zpěv doprovázel emocionální projev, který aktivizoval celé tělo. Ve skupině dalších respondentů přicházel a sami od sebe zpívali písně, které se naučili během experimentálního vyučování.

Tento respondent byl přítomen v 7 z 10 experimentálních lekcí. Během hudebních činností, tedy pozorování intenzity pozornosti a prožívání při poslechových a pěveckých činnostech získal 32 ze 44 bodů. Ve všech lekcích prožíval nadprůměrně a byl pozorný. Prožitky na něm bylo možné pozorovat na projevech mimiky, gestiky i posturiky. Hudební část experimentálních lekcí pro něj byla nejvíce prožitkově aktivizující. Při pozorování prožívání v rámci uzlových momentů získal 78 ze 120 bodů. Jevil se tak, že prožíval na nadprůměrné a průměrné úrovni.

Během individuálních rozhovorů byl aktivní, spolupracující, často vztahoval odpovědi na svou rodinu. Nechválil se, ale začal získávat zkušenosti a snažil se konkretizovat, chválil se např. za zpěv. Detailně vysvětloval a popisoval.

Dovedl vystihnout prožitkově silné momenty: nejsmutnější a nejveselejší např. lekce č. 1: „Obě písničky, smutná i veselá, protože já moc ráda zpívám a mám ráda všechny písničky.“

Pozitivně hodnotil písničky, byla to jeho neoblíbenější část, zdůrazňoval, že nejlepší byly chvíle, ve kterých mohl zpívat nebo pracovat a při tom si prozpěvovat. Říkal: „Já jsem zpěvačka, mám ráda hudbu a výtvarno.“

V sebereflexi projevoval hudební zkušenosti: „Chválím se, že jsem nezpívala tak nahlas, ale hezky.“ Dovedl specifikovat náročnost či jednoduchost písně.

Hudebně interdisciplinární příběh založil nebo prohloubil stávající postoje respondenta vůči hodnotám následujícím způsobem:

10	NE	ANO	ANO	0	0	0	ANO	ANO	ANO	ANO	6
	ANO	ANO	ANO	0	0	0	ANO	ANO	ANO	ANO	7

Lekce č. 1. – nepřicházel s postojem: „Velký bazén a klouzačka a vířivka,“ ale díky příběhu ho rozvíjel: „Přála jsem si, aby ta holčička měla hezké šaty, hezké boty, krátké tričko na cvičení a aby byla princezna, a aby jí bylo líp. Chtěla jsem, aby byla šťastná.“ *Viz dětská kresba.*

Lekce č. 2 – vstoupil s postojem: „Pomáhám zalévat květiny a hrabat spadané listí.“ Lekce postoj prohloubila: „Třídím odpad do správných kontejnerů,“ opakoval, jaký odpad se vyhazuje do jaké popelnice. Říkal, že lidé mají uklízet odpad.

Lekce č. 3 – vstoupil s postojem, mezi kouzelná slovíčka řadil i „tleskat“ jako vyjádření slušného chování: „Když někdo zahraje na hudební nástroj, tak zatleskáme.“ Ve výstupu postoj dále obohacoval.

Lekce č. 4 – absence.

Lekce č. 5 – absence.

Lekce č. 6 – absence.

Lekce č. 7 – přicházel s postojem: „Hraju si s miminkem,“ příběh postoj rozvíjel: „Jdu s dítětem do obchodu a naučím ho nakupovat potraviny.“

Lekce č. 8 – přicházel s postojem, doma mají mnoho zvířat, se kterými tráví čas a ví, jak se o ně má postarat. Ve výstupu konkretizoval ve vztahu k příběhu: „Pomohla bych mu tak, že by měl papání, pití, domeček a pelíšek a chodili bychom za ním.“

Lekce č. 9 – přicházel s postojem: „Jdeme na procházku a hraje si na rodinu a máme skoro stejné šaty.“ Ve výstupu konkrétně reagoval na příběh: „Začala bych se s ním kamarádit a těm ostatním řekla, aby se mu přestali posmívat a řekla bych to paní učitelce. N a E je NE, jako že se to nedělá.“

Lekce č. 10 – přicházel s postojem: „Srdíčko znamená, že mám moc ráda mámu a tátu“ a ve výstupu dále prohluboval: „To je celá naše rodina a náš dům.“

Výstupní dětská kresba dokumentující prohloubení vzniku postoje respondenta vůči etické hodnotě pomoc slabšímu (experimentální lekce č. 1)

Respondent č. 11

Respondent pochází z emočně nepříznivého i hudebně nepodnětného prostředí. Rodiče jsou rozvedení a mají respondenta ve střídavé péči. Nadprůměrně finančně zajištěný otec dopřává respondentovi přísun nadmíry materiálních potřeb. Matka komunikuje se školou a snaží se respondenta podporovat ve školních aktivitách. Otec i matka prosazují rozdílný způsob výchovy a nemohou se domluvit. Respondent má mladšího sourozence, v jejich vztahu se po rozvodu rodičů začala projevovat rivalita. Zároveň má mladšího nevlastního sourozence ze strany otce. Na pozitivní emoční vývoj může mít vliv babička, za kterou respondent dojíždí do domova důchodců a vůči které projevuje empatii, avšak vidí se s ní velmi málo a babička již není schopna se podílet na jeho výchově. Doma mají mnoho zvířat a pomáhá se o ně starat. Jeho hudebnost není příliš rozvinutá.

V rámci experimentální výuky projevoval o hudbu viditelný zájem, hudební činnosti ho přirozeně aktivizovaly a vedly k prožitkům. Nadprůměrně se neprojevoval v žádné oblasti hudebních činností, ale rád se jich účastnil. Občas se hlásil.

Tento respondent byl přítomen v 9 z 10 experimentálních lekcí. Během hudebních činností, tedy pozorování intenzity pozornosti a prožívání při poslechových a pěveckých činnostech získal 35 ze 44 bodů. Prožitkově se projevoval většinou na nejvyšší úrovni a za plného soustředění, občas na úrovni průměrné. Prožitky na něm bylo možné pozorovat v různých projevech neverbální komunikace, nejvýraznější byly jeho posturika a mimika. Při pozorování prožívání v rámci uzlových momentů získal 86 ze 120 bodů. V těchto momentech se pohyboval na úrovni 4, 3 i 2. Došlo tedy většinou k prožívání na nadprůměrné, průměrné i podprůměrné úrovni. Na rozdíl od hudebních činností vyžadovaly po něm literární aktivity vyšší míru koncentrace, která pro něj byla často příliš dlouhá. Během individuálních rozhovorů byl aktivní, spolupracující, občas ale nevěděl, jak má odpovědět, jelikož se v uzlových momentech ne vždy soustředil. Bylo třeba si příběh připomenout.

Občas nechal obrázky prázdné, nevěděl si rady a museli jsme vzpomínat na lekci a připomenout si ji, pak odpovídal. Občas měl problém s výslovností, neartikuloval správně. Do rozhovoru se aktivně zapojoval a pomáhaly mu doplňující otázky.

Dovedl vystihnout prožitkově silné momenty: nejsmutnější např. lekce č. 1: „Ta písnička ve chvíli, kdy byla Andělka nemocná.“ A nejveselejší např. lekce č. 2: „Jak byl domeček poházený odpadky.“

Nejvíce se mu líbily chvíle, které souvisely s hudbou – s písničkami.

Hudebně interdisciplinární příběh založil nebo prohloubil jeho stávající postoje vůči některým hodnotám následujícím způsobem:

11	NE	ANO	0	ANO	NE	ANO	ANO	ANO	ANO	NE	6
	NE	ANO	0	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	8

Lekce č. 1. – nepřicházel s postojem, zobrazil sluchátka a auto a postoj se na konci jevil jako nezapočatý, avšak vyjadřoval se k prožitkově silným momentům z příběhu a ty vystihnul.

Lekce č. 2 – přicházel s postojem a dále ho rozvíjel: „Třídít odpad, uklízet,“ opakoval barvy kontejnerů.

Lekce č. 3 – absence.

Lekce č. 4 – při vstupu projevoval postoj, nakreslil: „Domov důchodců, ve kterém je moje babička. Jezdíme tam za ní. Vždycky když přijedu, tak brečí. Když tam jsem, tak si povídáme.“ Na základě příběhu vymýšlel konkrétní podporu pro svou babičku: „Nakreslil jsem srdíčko, že bych jí řekl, že ji mám rád.“ Tento obrázek si pak vzal domů a předal babičce při návštěvě.

Lekce č. 5 – nepřicházel s postojem, během hodiny zakládal a rozlišoval nahraditelné a nenahraditelné věci.

Lekce č. 6 – přicházel s postojem: „Panáček v posteli, protože když bude v posteli, bude se líp léčit.“ Během lekce prohloubil postoj a reagoval na příběh: „Musíme pomáhat lidem, když jsou nemocní, třeba jim uvařit čaj, nebo jim přinést jídlo.“

Lekce č. 7 – přicházel s postojem: „Tohle je můj brácha, kterého jsem zachránil na kole, aby nespádl do díry“ a prohlubuje ho na základě příběhu: „Udělal bych mléko pro miminko.“

Lekce č. 8 – přicházel s postojem: „Máme spoustu zvířat a starám se o ně“ a dále konkretizoval v reakci na příběh: „Přinesl bych mu vodu a granule.“

Lekce č. 9 – přicházel s postojem: „Když jsme hráli fotbal, kluci mě strčili a kamarád mi pomohl.“ Dále ho prohloubil a reagoval na příběh: „Zeptal bych se ho, jestli nechce být kamarád, řekl bych mu, že s tím teda nejedu, že se mu někdo vysmívá.“

Lekce č. 10 – nepřicházel s postojem, v průběhu si ho vytvářel a řekl: „Domov tvoří máma a táta.“

*Výstupní dětská kresba dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě
pomoc seniorům (experimentální lekce č. 4)*

Respondent č. 12

Respondent pochází z emočně podnětného prostředí, ve kterém je dostatek hudebních podnětů. Rodiče nejsou hudebníci, ale jsou hudebně nadšení a snaží se respondentovi zprostředkovat kontakt s hudbou, často se za takovými zážitky vydávají společně. Rodiče respondenta podporují ve školním i mimoškolním vzdělání a jsou mu také emoční oporou. Při hovoru o nich se usmívá, používá citově zabarvená slova, která jsou často spojená s jeho vztahem k etické hodnotě v rámci experimentálních lekcí. Respondent má sourozence a má zájem o docházení do hodin výuky kytary.

Během experimentálních lekcí projevoval respondent o hudbu viditelný zájem. S radostí se účastnil všech aktivit, často se hlásil. Často přicházel s prosbou zahrát si na klavír nebo jiný hudební nástroj ve třídě. Nadprůměrně se projevoval v oblasti pěveckých dovedností. Intonoval a dobře artikuloval.

Tento respondent chyběl v 1 z 10 experimentálních lekcí. Během hudebních činností, tedy pozorování intenzity pozornosti a prožívání při poslechových a pěveckých činnostech, tedy poslechu a zpěvu písní získal 39 ze 44 bodů. Za své přítomnosti se pohyboval většinou na nadprůměrné prožitkové úrovni. Na hudební podněty reagoval zejména mimikou, posturikou. Při pozorování prožívání získal v rámci uzlových momentů 91 ze 120 bodů. V těchto momentech se pohyboval spíše na průměrné úrovni prožívání a občas nadprůměrně. Často vyhledával oční kontakt s dalšími respondenty.

Během individuálních rozhovorů byl aktivní a spolupracující. Projevoval se více prožitkově než během experimentálních lekcí. Často mluvil o své rodině a chtěl s nimi sdílet, co výtvarného vytvořil v hodině. Projevoval se velmi klidně.

Dovedl vystihnout prožitkově silné momenty: nejsmutnější např. lekce č. 7: „Jak miminko pláče.“ A nejveselejší: „Jak jsme zpívali venku.“

Nejvíce se mu líbily chvíle, ve kterých mohl zpívat. Rád byl venku a zpíval venku.

Hudebně interdisciplinární příběh založil nebo prohloubil jeho stávající postoje vůči hodnotám následujícím způsobem.

12	ANO	ANO	0	NE	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	8
	ANO	ANO	0	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	9

Lekce č. 1. – přicházel s postojem, zobrazoval: „Mráček, potůček, mech, tady je mamka a já a držíme se za ručičku.“ Maminka ho chrání. Příběh postoj prohloubil a rozhodl se doplnit původní obrázek, řekl: „Že je důležité, abychom byli zdraví, aby se nám nic nestalo.“

Lekce č. 2 – přicházel s postojem: „Mravenečkům dal k mraveništi piškotky, aby si z nich mohli stavět dům nebo je sníst.“ Příběh dále rozvíjel: „Když někde uvidím odpadky, vezmu je, vyhodím to do správných kontejnerů, popelnic a do koše.“

Lekce č. 3 – absence.

Lekce č. 4 – přicházel s postojem: „Travička a on s babičkou, sluníčko s mráčkem, lampa a vrba a panelák s balkóny, ten panelák je domovem babičky, kam za ní chodíme.“ Ve výstupu reagoval na příběh: „Zavolám jí nebo ji navštívím.“

Lekce č. 5 – přicházel s postojem: „Ztratil jsem medvídko, který pro mne byl hodně důležitý,“ kreslil i lidi. Příběh pomohl dále rozlišit mezi nahraditelnými a nenahraditelnými věcmi.

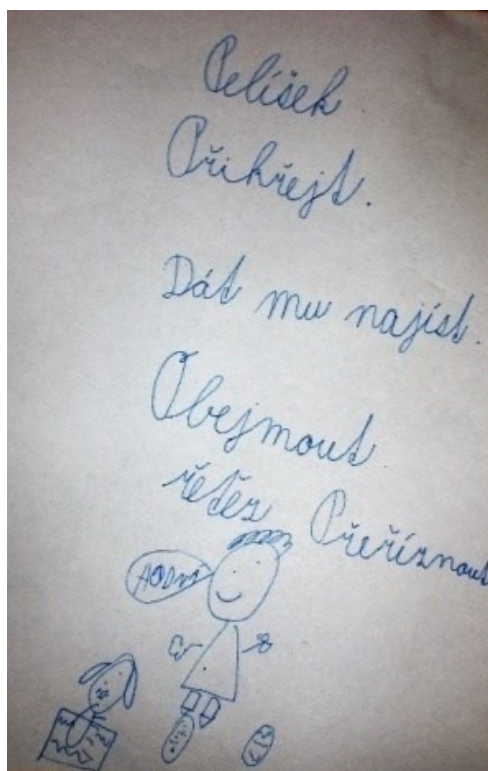
Lekce č. 6 – přicházel s postojem: „Rozestupy“ a v příběhu obohacoval: „Myjeme si ruce, abychom něco nechytli.“

Lekce č. 7 – přicházel s postojem a dále prohluboval: „Můžeš je uspávat, aby hezky hajali. Dát jim mlíčko, když si ho ještě nemohou vzít, nebo přikrýt, protože oni to neumí.“

Lekce č. 8 – přicházel s postojem: „To jsem já a tady náš pejsek a tady je voda a granulky.“ Ve výstupu reagoval na příběh: „Přeříznul bych provaz, objal ho a dal mu najíst a přikryl ho.“
Viz dětská kresba s písemným vyjádřením.

Lekce č. 9 – přicházel s postojem: „Když pršelo, dal jsem kamarádovi deštník, aby nezmokl.“ Ve výstupu reagoval na příběh: „Vzal bych ho za ruku a řekl to paní učitelce. Na obrázku je Andělka a Jara vedeme k paní učitelce.“

Lekce č. 10 – přicházel s postojem: „Domov tvoří rodina a mít se rádi,“ ve výstupu nakreslil celou svoji rodinu i jejich dům.

Výstupní dětská kresba s písemným vyjádřením dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě vztah k přírodě a její ochrana (experimentální lekce č. 8)

Respondent č. 13

Respondent pochází z emočně příznivého, ale hudebně nepodnětného prostředí. Oba rodiče se podílejí na jeho výchově, pečují o příznivý emoční vývoj dítěte, otec i matka komunikují se školou. S otcem se věnuje sportovním aktivitám, ve kterých respondent vyniká. Hraje spolu například hokej. Má mladšího a staršího sourozence, se kterými má příznivý vztah. Rodinné prostředí není hudebně ani jinak umělecky rozvinuté. Respondent vstoupil do třídy a zároveň kolektivu respondentů těsně před začátkem výzkumu a potřeboval dostatečný čas na aklimatizaci. Občas projevoval logopedické obtíže, nemluvil ve větách, měl malou slovní zásobu. Jeho hudebnost nebyla rozvinutá.

V rámci experimentálního vyučování projevoval zájem o hudební aktivity. Často přicházel s prosbou zahrát si na klavír nebo jiný hudební nástroj ve třídě. Komunikoval až na vyzvání, sám nepřicházel. Projevoval se v oblasti instrumentální i hudebně pohybové, dovedl popsat některé hudebně výrazové prostředky.

Tento respondent nebyl přítomen ve 4 z 10 experimentálních lekcí. Během hudebních činností, tedy pozorování intenzity pozornosti a prožívání při poslechových a pěveckých činnostech, poslechu a zpěvu písní získal 18 ze 44 bodů. Prožitkově a pozornostně se projevoval přesně na průměrné úrovni a v nadprůměrné úrovni. Prožitky na něm bylo možné pozorovat na různých projevech neverbální komunikace, nejvýraznější byla jeho posturika. Naopak mimika nebyla tolik výrazná, občas bylo vidět úsměv. Při pozorování prožívání získal v rámci uzlových momentů 50 ze 120 bodů. V lekcích, ve kterých byl přítomný, se pohyboval na průměrné a nadprůměrné úrovni.

Během individuálních rozhovorů spolupracoval, často nevěděl odpověď na otázku. Jeho odpovědi byly spíše jednoduché věty než souvětí. Nerozlišoval mezi významy veselý a smutný, zajímavý atp., bylo tedy složité provést celý rozhovor, někdy pomohlo připomenutí příběhu a postupné doptávání se. Hledali jsme alespoň minimální náznak vstupního a výstupního postoje. Při rozhovorech jen málo odpovídal na otevřené otázky. Ale nejvíce se rozmluvil u lekce Nejsi sama (hodnota pomoc seniorům).

Dovedl vystihnout nějaké prožitkově silné momenty, pomáhalo připomínání lekcí a znovupoužití pomůcek (fotografií z příběhu), dále sémantický diferenciál. Nejsmutnější například v lekci č. 5: „Jak začal hořet byt,“ nejveselejší v např. v lekci č. 2: „Když se odklidila skládka.“

Bylo těžké zjistit, co se mu líbilo. Pokud se podařilo, aby se vyjádřil, hovořil o písničce a kreslení.

Hudebně interdisciplinární příběh založil nebo prohloubil jeho stávající postoje vůči hodnotám následujícím způsobem:

13	0	NE	NE	ANO	NE	ANO	0	0	0	0	2
	0	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	0	0	0	0	5

Lekce č. 1 – absence.

Lekce č. 2 – nepřicházel s postojem, příběh ho vytvářel, pomoci životnímu prostředí může, když bude třídít odpad. Opakoval barvy kontejnerů, a co do nich může vhazovat.

Lekce č. 3 – nepřicházel s postojem, příběh ho vytvářel, na otázku, proč je důležité se k sobě chovat slušně, odpověděl: „Nebudete kamarád.“ (Pozn.: když je nebudeme používat).

Lekce č. 4 – přicházel s postojem: „Pomáhám dědečkovi chodit domů.“ Prarodiče nemá, a tak sám vytvořil modelovou situaci. Příběh postoj rozvinul. Ve výstupu nakreslil: „Nakreslil jsem babičku a bráchu (tím má na mysli jejího vnoučka), jsou v nemocnici (přišel ji navštívit), mají se rádi (za tou babičkou přijede vnouček, aby jí udělal radost).“

Lekce č. 5 – nepřicházel s postojem, příběh ho zakládal, rozlišoval mezi nahraditelnou a nenahraditelnou věcí.

Lekce č. 6 – přicházel s postojem: „Nemůžeme se objímat (když jsme nemocní),“ na konci lekce dále doplnil: „Když se uzdravíme, (z té nakažlivé nemoci) můžeme být spolu blízko.“

Lekce č. 7 – absence.

Lekce č. 8 – absence.

Lekce č. 9 – absence.

Lekce č. 10 – absence.

Výstupní dětská kresba dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě pomoc seniorům (experimentální lekce č. 4)

Respondent č. 14

Respondent pochází z emočně podnětného, ale hudebně nepodnětného prostředí. I když má oba rodiče, péči o něj vykonává převážně matka. Ta i aktivně komunikuje se školou a z její strany je uplatňována empatie a láskyplnost. Matka dokonce obohacuje školu o výsledky své práce, které se dají využít jako prvek zútulnění prostředí pro učení. Respondent má mladšího sourozence, se kterým mají přátelský vztah. Rodinné prostředí není hudebně ani jinak umělecky rozvinuté. Na základě projevů ve výuce podstoupil respondent vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně s výsledkem elektivního mutismu. Jeho vzdělávání se tedy odvíjí od doporučení z poradny, která navrhuje dostatek pozitivních prožitků z komunikace, dále, že dítě může ochotně vyprávět nad vlastní volnou kresbou, lze využít jeho zájem o výtvarné a tvořivé činnosti a podporovat činnosti, které mu činí radost.

V rámci experimentálního vyučování projevoval zájem o hudební a výtvarné aktivity. Je fascinován hudebními nástroji. Zajímá se o ně, zjišťuje jejich pojmenování, chtěl vědět, jak se na ně hraje, vždy poznal nástroj, který byl ve třídě nový, a na který jsme ještě nehráli a upozornil na to. Byl nadšen z toho, jak hudební nástroje zněly. Bylo na něm vidět, že v přítomnosti hudebních nástrojů, ať už zněly nebo ne, prožíval. Nejvíce ho fascinovalo elektrické piano. Zajímalo ho, co je adaptér a další technické funkce. Přicházel a nabízel pomoc s přemísťováním pomůcek.

Tento respondent byl přítomen ve všech experimentálních lekcích. Během hudebních činností, tedy pozorování intenzity pozornosti a prožívání při poslechových a pěveckých činnostech získal 36 ze 44 bodů. Prožitkově a pozornostně se projevoval většinou na průměrné úrovni, někdy v nadprůměrné a někdy v podprůměrné. Prožitky na něm bylo možné pozorovat na různých projevech neverbální komunikace, nejvýraznější byla jeho mimika. Hudební část experimentálních lekcí pro něj byla nejvíce prožitkově aktivizující. Při pozorování prožívání získal v rámci uzlových momentů 93 ze 120 bodů. V těchto momentech se pohyboval většinou na průměrné úrovni, někdy na nadprůměrné i podprůměrné. Hodně reagoval na změny hlasu při čtení, které doprovázely uzlové momenty.

Během individuálních rozhovorů spolupracoval. Stejně jako všem ostatním respondentům, i jemu byl dopřán individuální čas na odpověď, který v jeho případě doporučovala i poradna. Na uzavřené otázky odpovídal prostřednictvím neverbální komunikace. U otevřených otázek odpověděl někdy sám a někdy s pomocí. Občas jsme se museli vrátit k tomu, co se v příběhu stalo a společně si to zopakovat. Měl radost z pochvaly a nebál se říct, že odpověď nezná.

Potřeboval dostatečný časový prostor, aby odpovídal ve větách. Rozuměl citovému zabarvení veselý, smutný, byl schopen se k tomu vyjádřit.

Dovedl vystihnout prožitkově silné momenty: nejsmutnější např. lekce č. 6: „Když končila hodina hudební výchovy.“ V rámci lekce č. 5 se rozpovídal o nejsmutnějším momentu: „Když paní Suchánkové hořel ten dům, nejvíc záleželo na těch fotkách.“ Nebo lekce č. 9: „Když nepodepsali (Andělka s Robinem) to, aby ten kluk ze třídy odešel.“ A nejveselejší opakující se: „Nejveselejší byl taneček.“

Líbilo se mu tancování a hra na hudební nástroje (tam, kdy se vyjádřil) a když jsme chodili zpívat ven. Nejvíce zmiňoval oblibu pohybové výchovy a sledování hry na housle.

Hudebně interdisciplinární příběh založil nebo prohloubil jeho stávající postoje vůči některým hodnotám následujícím způsobem:

14	NE	NE	ANO	ANO	ANO	ANO	NE	ANO	ANO	NE	6
	NE	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	9

Lekce č. 1. – nepřicházel s postojem ani ho na konci neprojevoval, ale v průběhu experimentální lekce ano. Jako nejsmutnější uvedl: „Jak jí byla zima a onemocněla a nemohla k dětem.“

Lekce č. 2 – nepřicházel s postojem, ale prostřednictvím příběhu ho utvářel: „Do žlutého kontejneru házíme plasty a dál třídíme odpad.“ *Viz dětská kresba.* Jmenoval názvy dalších kontejnerů a co do nich patří: „Nesmí se dělat skládky, musíme třídít, nebo chodit do lesa sbírat odpadky.“

Lekce č. 3 – přicházel s postojem a v lekci prohluboval. Na otázku: Proč se k sobě chováme slušně a používáme ta slova? „**Protože je nám z toho líp, jsme šťastnější.**“

Lekce č. 4 – přicházel s postojem a dále prohluboval: „Pomohl by jim vyvézt popelnice ven, dává babičce pusku na dobrou noc.“ Ve vztahu k příběhu jako pomoc babičce uvedl: „Navštívil bych ji.“

Lekce č. 5 – přicházel s vytvořeným postojem, vzpomínal na: „Obal od nožiku, který mi dala babička, ztratil jsem ho v lese a už takový nenajdu.“ Zde se hodně rozmluvil. Na konci dobře rozlišuje mezi dalšími nahraditelnými a nenahraditelnými věcmi.

Lekce č. 6 – přicházel s vytvořeným postojem: „Chráním se rouškou“ a na konci lekce dále obohacoval: „Mýt si ruce, rozestupy...“ Opakoval písničku.

Lekce č. 7 – nepřicházel s postojem, ale ve výstupu bylo obsaženo: „Chránil jsem kamaráda, aby nespadl do díry, dál jsem přes díry klacky a upozornil ho na to.“

Lekce č. 8 – přicházel s vytvořeným postojem, popsal obrázek, na kterém bylo: „Náš pejsek, kterému dávám papání, dávám mu papat ráno a večer.“ Na konci reagoval na příběh: „Vzít si nůž a přerézat provaz.“

Lekce č. 9 – nepřicházel s postojem, ale v závěru reagoval na příběh: „Šli bychom se spolu projít, když bych byl v blízkosti mamky, mohl bych ji zavolat.“

Lekce č. 10 – nepřicházel s postojem, ale příběh mu pomáhal objasnit, co ta hodnota znamená, na obrázku je v závěru: „Mamka a taťka.“

Výstupní dětská kresba dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě vztah k životnímu prostředí (vztah k životnímu prostředí č. 2)

Respondent č. 15

Respondent pochází z emočně i hudebně podnětného prostředí. Rodiče jsou rozvedení, avšak oba o respondenta pečují a projevují mu lásku. Společně doma zpívají, hrají na hudební nástroje. S matkou žije kulturním životem, navštěvují koncerty a kulturní akce, často jezdí na výlety a o těchto skutečnostech informují. S výchovou pomáhá babička. Stýkají se i s prababičkou. Rodina respondenta podporuje ve školním i mimoškolním vzdělání a je mu také emoční oporou. Respondent se věnuje hudebně pohybovým aktivitám v tanečním kroužku. Respondent má značnou míru zážitků, které mu rodinné prostředí pravidelně poskytuje, často je se zájmem sdílí a v rámci experimentálního vyučování se věnuje i k etickým tématům. Samotná výchova v něm probouzí směřování k hodnotám.

Během experimentálních lekcí projevoval respondent o hudbu viditelný zájem. S radostí se účastnil všech aktivit, často se hlásil. Často přicházel s prosbou zahrát si na klavír nebo jiný hudební nástroj ve třídě. Často byl vzorem pro jiné děti, a to i v jiných předmětech. Nadprůměrně se projevoval v oblasti pěveckých, poslechových, instrumentálních a hudebně pohybových dovedností. Intonoval a dobře artikuloval, často se mnou sdílel, jaké zná písně a jaké písně se naučil mimo školu nebo co zaznělo v jiných předmětech. Vybavoval si písně dle poslechu melodie, dovedl popisovat hudebně výrazové prostředky v poslouchaných písních a skladbách, hrál na nástroje Orffova instrumentáře a v oblasti hudebního pohybu se projevoval tvořivě. Ve skupině dalších respondentů přicházeli a sami od sebe zpívali písně, které se naučili během experimentálního vyučování.

Tento respondent byl přítomen ve všech lekcích experimentálního vyučování. Během hudebních činností, tedy pozorování intenzity pozornosti a prožívání při poslechových a pěveckých činnostech získal 42 ze 44 bodů. Prožitky bylo možné na něm pozorovat v různých projevech neverbální komunikace. Na hudební podněty reagoval nejčastěji mimikou a gestikou i posturikou. Hudební část experimentálních lekcí pro něj byla nejvíce prožitkově aktivizující. Při pozorování prožívání získal v rámci uzlových momentů 105 ze 120 bodů. V těchto momentech se pohyboval přesně z poloviny na úrovni 3 a 4. Někdy docházelo k projevům prožívání na průměrné a někdy na nadprůměrné úrovni.

Během individuálních rozhovorů byl aktivní a spolupracující. Působil stejně jako ve třídě, ale ukázalo se, že během uzlových momentů prožíval více, než bylo zachyceno při pozorování experimentálních lekcí. Odpovědi konkretizoval, vydržel si dlouho povídat.

Dovedl vystihnout prožitkově silné momenty: nejsmutnější např. lekce č. 5: „Když zjistila, že se může stát tolik zlého jen, když se něco neudělá (neřekne se to kouzelné slovíčko, má to své

důsledky a někdo kvůli tomu může být smutný).“ V té samé lekci prožil i nejveselejší chvíle: „Hra na nástroje a zpívání.“

Nejhezčí byly chvíle, ve kterých mohl zpívat a tančit. Líbí se mu hudební činnosti venku.

Dovedl se pochválit, především za zpěv a tanec. Chválil také vyučující, například v rámci lekce č. 5: „Chtěla bych vás pochválit, že jste vymyslela tu písničku. Zajímalo by mě, kolik jste jich tak už vymyslela.“

Hudebně interdisciplinární příběh založil nebo prohloubil stávající postoje respondenta vůči hodnotám následujícím způsobem:

15	NE*	ANO	ANO	ANO	NE	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	8
	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	10

* Vztah k jiné hodnotě

Lekce č. 1. – nepřicházel s postojem k hodnotě, se kterou se v příběhu pracuje, ale „Chci být tanečnicí,“ ve vstupu bylo tedy obsaženo profesní směřování. Příběh postoj zakládal, výstupem bylo: „**Abych byla zdravá, abych měla jídlo a pití. Protože Andělka neměla jídlo, neměla oblečení a byla nemocná.**“

Lekce č. 2 – přicházel s vytvořeným postojem: „Zalévám kytky a bylinky.“ Příběh postoj rozvíjel a na konci zobrazil a při rozhovoru detailně reflektoval: „Třídění odpadu, nehází se vše do stejného koše.“

Lekce č. 3 – přicházel s vytvořeným postojem, prostřednictvím příběhu obohacoval a vysvětloval význam každého ze slov a v jakých situacích byla použita. Odůvodňoval. Reagoval na otázku, co znamená, že otvírají srdíčka: „**To, že otvírají srdíčka, znamená, že druhý se po tom cítí líp.**“ Dále reagoval na otázku, jak se cítí člověk, vůči kterému je nepoužijeme. „**Když je nepoužijeme, člověk se může cítit nejistý.**“

Lekce č. 4 – přicházel s vytvořeným postojem: „Když jsme babičce nesli oběd, tak jsem jí ho vzala a donesla.“ Ve výstupu reagoval na příběh a pomoc babičce: „Navštívit a říct jí, jak se má a jak jí je.“

Lekce č. 5 – nepřicházel s postojem, ale v lekci ho zakládal a rozlišoval mezi nahraditelnými a nenahraditelnými věcmi.

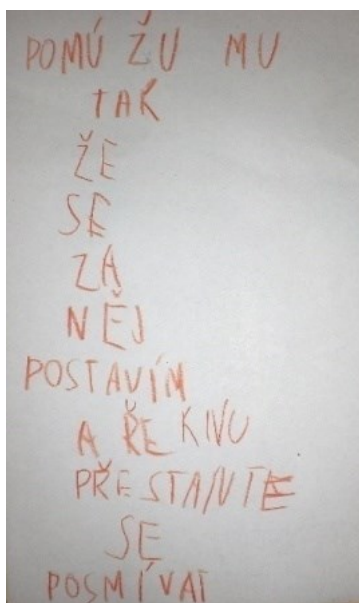
Lekce č. 6 – přicházel s vytvořeným postojem: „Zůstanu doma a budu pít čaj.“ Příběh postoj dále rozvíjel: „Budou si mýt ruce a nosit roušku.“

Lekce č. 7 – přicházel s vytvořeným postojem: „Pomáhám, když se mu něco stane, rychle běžím za mamkou.“ Příběh postoj prohloubil: „Budu se mu věnovat a budu si s ním hrát, nebudu na něj kašlat.“ Dále sám vytvářel modelový rozhovor mezi dvěma osobami. „**Nechceš si se mnou hrát? Ne, ne, já mám něco na mobilu, teď na tebe nemám čas.**“

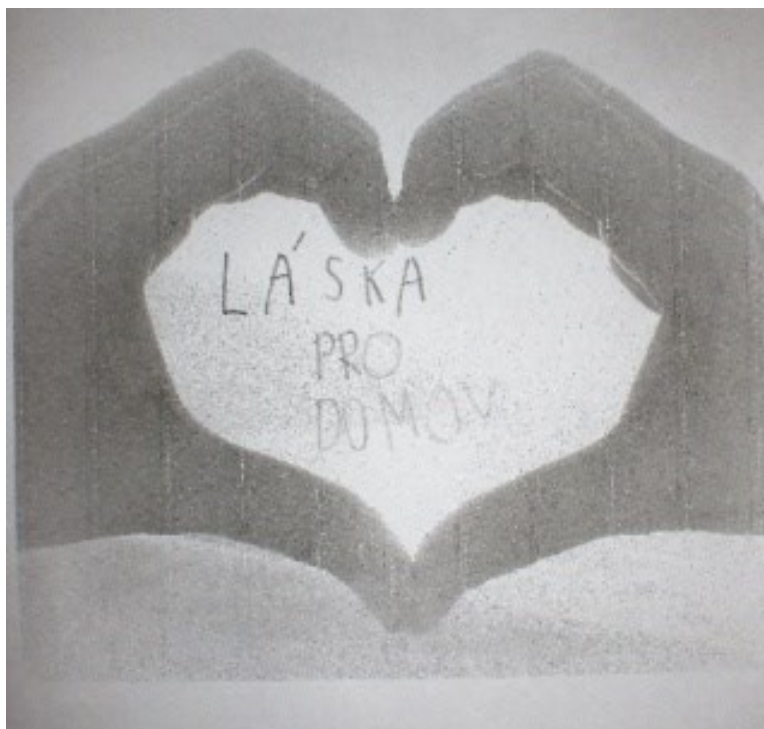
Lekce č. 8 – přicházel s vytvořeným postojem: „Krmím ho a hraju si s ním.“ Prostřednictvím příběhu prohluboval, výstupem bylo: „Osvobodím ho, dala bych mu svoji bundu, aby mu nebyla zima, vezmu ho domů.“

Lekce č. 9 – přicházel s vytvořeným postojem: „Kamarádka už od dvou let mi pomohla, když jsem spadla.“ Ve výstupu reagoval na příběh: „Pomůžu mu tak, že se za něj postavím a řeknu mu, ať se mu přestanou posmívat.“ *Viz dětské písemné vyjádření.*

Lekce č. 10 – přicházel s vytvořeným postojem, říkal, že domov tvoří: „Láska pro domov“ a na konci dodal: „Rodina“ a jmenoval, kdo všechno patří do její rodiny včetně zvířat.

Výstupní písemný záznam dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě význam přátelství (experimentální lekce č. 9)

Vstupní dětské kresba dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě význam lásky a domova v životě člověka (experimentální lekce č. 10)

Respondent č. 16

Respondent pochází z emočně nepříznivého i hudebně nepodnětného prostředí. Matka je čerstvě po rozvodu a respondenta má společně s dalšími jeho sourozenci v rozšířené péči s otcem, tzn. respondent je u otce od čtvrtka do neděle. Otec i matka prosazují rozdílný způsob výchovy a neshodnou se. Matka se s dětmi stěhovala do jiného domova, čímž byl respondent traumatizován. Často kreslil obrázky domů, nesoustředil se, negativně komunikoval s okolím. Rodiče neprojevují pozitivní komunikaci se školou a dítě dostatečně nepodporují ve školních i mimoškolních aktivitách ani emočně. Respondent byl často dezorientovaný, občas se rychle rozptýlil jinými podněty, občas se vyjadřoval negativně v situacích, ve kterých ostatní prožívali radost. Jeho hudebnost není dostatečně rozvinutá a během prvního stupně základní školy je třeba mu pomoci.

V rámci experimentální výuky se občas zabýval jinými činnostmi. Jedině hudební a výtvarné aktivity ho aktivizovaly, při nich se koncentroval. O hudbu projevoval viditelný zájem, hudební činnosti ho přirozeně aktivizovaly a vedly k prožitkům. Často prosil o možnost zahrát si na klavír nebo jiný hudební nástroj ve třídě. Nadprůměrně se neprojevoval v žádné oblasti hudebních činností, ale rád se jich účastnil.

Tento respondent byl přítomen v 9 z 10 experimentálních lekcí. Během hudebních činností, tedy pozorování intenzity pozornosti a prožívání při poslechových a pěveckých činnostech získal 36 ze 44 bodů. Prožitkově se projevoval většinou na nejvyšší úrovni a za plného soustředění, občas na úrovni průměrné. Prožitky na něm bylo možné pozorovat v různých projevech neverbální komunikace, nejvýraznější byly jeho posturiky a mimiky. Hudební část experimentálních lekcí pro něj byla nejvíce prožitkově aktivizující. Při pozorování prožívání získal v rámci uzlových momentů 84 ze 120 bodů. V těchto momentech se pohyboval na úrovni 4, 3 i 2. Došlo tedy k prožívání na nadprůměrné, průměrné i podprůměrné úrovni. Na rozdíl od hudebních činností vyžadovaly po něm literární aktivity vyšší míru koncentrace, která pro něj byla často moc dlouhá.

Během individuálních rozhovorů byl aktivní, spolupracující, projevoval se otevřeněji než během experimentální výuky, občas ale nevěděl, jak má odpovědět, jelikož se v uzlových momentech ne vždy soustředil. Připomínali jsme si příběhy, na otázky mnohdy podal odpověď přesně vystihující moment, někdy nevěděl.

Dovedl vystihnout prožitkově silné momenty: nejsmutnější např. lekce č. 9: „Jak se mu smáli“ (Jarovi). A nejveselejší např. lekce č. 10. „Že měli miminko“ nebo lekce č. 7, v reakci na

fotografii, řekl, že tento moment mu přišel nejveselejší: „Protože se objímají, a to znamená že se mají rádi.“

Líbilo se mu, když může hrát na nástroje, hlavně na triangel, a také zpívání ve třídě i venku.

Hudebně interdisciplinární příběh založil nebo prohloubil jeho stávající postoje vůči hodnotám následujícím způsobem:

16	NE*	NE	ANO	ANO	0	ANO	NE	ANO	ANO	ANO	6
	NE*	ANO	ANO	ANO	0	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	8

* Vztah k jiné hodnotě

Lekce č. 1. – nepřicházel s postojem vůči hodnotě ani se během výstupu neprojevoval, přál si zvířátko: „Přál bych si myšičku.“ Avšak během této lekce reagoval na prožitkově silné momenty především v rámci pozorování experimentální lekce. Zaujala ho písnička.

Lekce č. 2 – nepřicházel s postojem, ale prostřednictvím příběhu ho vytvářel: „To je popelnice, odpad se nesmí vyhazovat na dvůr, aby to nebylo jako u toho domečku, odpad se musí třídít.“ Dále dodal: „**Až budu dospělý, tak budu dělat roboty, které budou čistit celou zemi od odpadků.**“

Lekce č. 3 – přicházel s postojem a během lekce ho dále obohacoval, znal význam slušného chování a odůvodňoval jednotlivá kouzelná slovíčka.

Lekce č. 4 – přicházel s postojem: „Donesl jsem nákup babičce“ a v reakci na příběh vytvářel další pomoc: „Vzal bych ji na zmrzku.“ *Viz dětské písemné vyjádření.*

Lekce č. 5 – absence.

Lekce č. 6 – přicházel s postojem: „Ležet v posteli a mít odstup od ostatních, abych je nenakazil“ a na konci díky příběhu dále doplnil: „Mýt si ruce, dezinfikovat si je, nosit roušku.“

Lekce č. 7 – nepřicházel s postojem, ale v průběhu příběhu si ho vytvářel: „Jít s ním na procházku.“

Lekce č. 8 – přicházel s postojem: „To je myšička, akvário s hoblinami a jídlo a voda, které bych jí dával, mazlil bych ji.“ Na konci reagoval na příběh a postoj prohluboval: „Rozbil bych ten zámek.“ *Viz dětská kresba.*

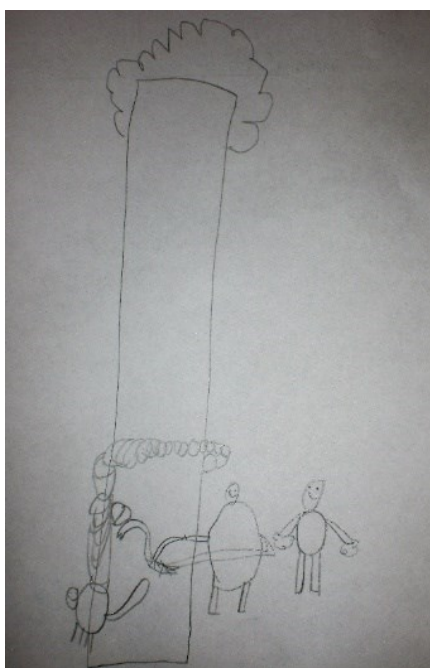
Lekce č. 9 – přicházel s postojem: „Pomáhal jsem tátovi sekát dříví, hraju si s kamarády.“ Ve výstupu reagoval na příběh a pomoc Jarovi: „Pošeptal bych mu, abychom si jich nevšímalí.“

Lekce č. 10 – přicházel s postojem, domov vnímal jako: „Místo, ve kterém si můžu pohrát.“ Na závěr prohloubil postoj díky příběhu a uvedl: „Rodina.“

JÍT NA ZMRZKU

Výstupní písemný záznam dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě pomoc seniorům (experimentální lekce č. 4)

Výstupní dětská kresba dokumentující prohloubení postoje respondenta vůči etické hodnotě vztah k přírodě a její ochrana (experimentální lekce č. 8)